

НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

**ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА
НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ
ПРЕЗ 2012 Г.**

София, 2013 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	7
ОРГАНИ НА УПРАВЛЕНИЕ НА НОИ.....	9
ДЕЙНОСТИ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ В СПЕЦИАЛИЗИРАНАТА И ОБЩАТА АДМИНИСТРАЦИЯ.....	13
I. Пенсионно осигуряване.....	13
II. Европейски регламенти и международни договори.....	19
III. Осигуряване и краткосрочни плащания.....	23
IV. Осигурителен архив.....	37
V. Информационни системи и моделиране на бизнес процеси.....	46
VI. Анализ, планиране и прогнозиране.....	62
VII. Правно обслужване.....	70
VIII. Финансово-счетоводна дейност.....	72
IX. Човешки ресурси и административно-стопанско обслужване.....	76
X. Обществени комуникации и международно сътрудничество.....	91
XI. Сигурност.....	97
XII. Финансов контрол.....	99
XIII. Вътрешен одит.....	102
ПРИЛОЖЕНИЯ.....	104
1. Стратегия на НОИ (2012-2014 г.).....	105
2. Обща организационна схема на НОИ.....	107
3. Административна структура на НОИ (след 18.06.2012 г.).....	108
4. Административна структура на ТП на НОИ /РУСО/ (след 18.06.2012 г.).....	109
5. Административна структура на ТП на НОИ – София-град /СУСО/ (след 18.06.2012 г.).....	110
6. Списък на членовете на Надзорния съвет на НОИ (към 31.12.2012 г.).....	111

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АД	акционерно дружество
АИС	административна информационна система
АИС “СР”	автоматизирана информационна система “Специален регистър”
АИС/М	автоматизирана информационна система или мрежа
АПБ	Анализ и планиране на бюджета
АПП	Анализ, планиране и прогнозиране
АСП	Агенция за социално подпомагане
АСС	Административен съд – София
АУР	Анализ и управление на риска
АХУ	Агенция за хора с увреждания
БНБ	Българска народна банка
БП – ЕАД	Български пощи – еднолично акционерно дружество
ГВРС	Гарантирани вземания на работниците и служителите
ГД	главна дирекция
ГРАО	Гражданска регистрация и административно обслужване
ДАНС	Държавна агенция “Национална сигурност”
ДБ	Държавен бюджет
ДВ	Държавен вестник
Д “ВО”	дирекция “Вътрешен одит”
ДВПР	допълнително възнаграждение за постигнати резултати
ДДС	данък върху добавената стойност
Д “ЕРМД”	дирекция “Европейски регламенти и международни договори”
ДЗПО	допълнително задължително пенсионно осигуряване
ДИЗ	държавни инвестиционни заеми
ДКСИ	Държавна комисия по сигурността на информацията
ДОО	Държавно обществено осигуряване
ДЦК	държавни ценни книжа
ДЧ	държава членка
ЕАД	еднолично акционерно дружество
ЕБК	Единна бюджетна класификация
ЕГН	Единен граждански номер
ЕДС	Единна деловодна система
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИК	Единен идентификационен код
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Европейска общност
ЕПСО	Европейска платформа за социално осигуряване
ЕР	експертно решение
ЕС	Европейски съюз
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗА	Закон за администрацията
ЗБДОО	Закон за бюджета на Държавното обществено осигуряване
ЗВОПС	Закон за вътрешния одит в публичния сектор
ЗГВРСНР	Закон за гарантирани вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя
ЗДСл	Закон за държавния служител
ЗИД	Закон за изменение и допълнение
ЗИДКСО	Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване
ЗМВР	Закон за МВР

ЗНАФ	Закон за Националния архивен фонд
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗПГРРЛ	Закон за политическа и гражданска реабилитация на репресираните лица
ЗУНК	Закон за уреждане на необслужваните кредити
ЗФУКПС	Закон за финансовото управление и контрол в публичния сектор
ИА "ГИТ"	Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда"
ИКО	идентификационен код на осигурителя
ИПД	Изплащане на пенсии по договори
ИПНП	Инструкция за подбор и набиране на персонал
ИРМ	изнесени работни места
ИС	информационна система
ИСМБП	Информационни системи и моделиране на бизнес процеси
ИЦ към МОН	Информационен център към МОН
КБДОО	Консолидиран бюджет на Държавното обществено осигуряване
КДА	Класификатор на длъжностите в администрацията
КЗД	Комисия за защита от дискриминация
КЗК	Комисия за защита на конкуренцията
КИ	класифицирана информация
КНСБ	Конфедерация на независимите синдикати в България
КОД	Краткосрочни обезщетения и договори
КП	контролен пункт
КПК	Краткосрочни плащания и контрол
КР на ДОО	Контрол по разходите на ДОО
КРИБ	Конфедерация на работодателите и индустриалците в България
КСО	Кодекс за социално осигуряване
КТ	Кодекс на труда
КУТ	Комитет по условията на труд
ЛКК	Лекарска консултативна комисия
ЛНЧ	Личен номер на чужденец
МАСО	Международна асоциация за социално осигуряване
МВР	Министерство на вътрешните работи
МВФ	Международен валутен фонд
МЗ	Министерство на здравеопазването
МК	Медицински комисии
МО	Министерство на отбраната
МОН	Министерство на образованието и науката
МОТ	Международна организация на труда
МПЕРД	Методология по прилагането на европейски регламенти и договори
МПС	моторно превозно средство
МС	Министерски съвет
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МФ	Министерство на финансите
НАП	Национална агенция по приходите
НЕЛК	Национална експертна лекарска комисия
НЗОК	Национална здравно-осигурителна каса
НЗСДА	Наредба за заплатите на служителите в държавната администрация
НИИПОПДОО	Наредба за изчисляване и изплащане на парични обезщетения и помощи от ДОО
НКПД	Национална класификация на професиите и длъжностите
НКТП	Наредба за категоризиране на труда при пенсиониране
НМЕ	Наредба за медицинската експертиза

НОИ	Национален осигурителен институт
НПКДА	Наредба за прилагане на Класификатора на длъжностите в администрацията
НПОС	Наредба за пенсиите и осигурителния стаж
НС на НОИ	Надзорен съвет на Националния осигурителен институт
НСОИП	Национална система за отпускане и изплащане на пенсиите
НСИ	Национален статистически институт
НУРОИСДА	Наредба за условията и реда за оценяване изпълнението на служителите в държавната администрация
ОА	Осигурителен архив
ОГПО	Общ годишен план за обучение
ОКП	Осигуряване и краткосрочни плащания
ООА	Обединен осигурителен архив
ООД	дружество с ограничена отговорност
ООН	Организация на обединените нации
ОП	отпускане на пенсии
ОПАК	Оперативна програма „Административен капацитет”
ОПД	Отпускане на пенсии по договори
ПБЗН	Пожарна безопасност и защита на населението
ПД	преносим документ
ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ПИК	Персонален идентификационен код
ПКТП	Правилник за категоризиране на труда при пенсиониране
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПОБ	парични обезщетения за безработица
ПОВН	парични обезщетения за временна неработоспособност
ПОД	пенсионноосигурително дружество
ПОДНОИ	Правилник за организацията и дейността на НОИ
ПОПДОО	парични обезщетения и помощи от ДОО
ПП	програмен продукт
ППФ	Професионален пенсионен фонд
ПРБК	първостепенни разпоредители с бюджетни кредити
ПРО-ЕАД	“Профилактика, рехабилитация и отдих” – еднолично акционерно дружество
РБ	Република България
РГ	работна група
РДЕСИ	Развойна дейност и експлоатация на системи и инфраструктура
РКС	Регионален консултативен съвет
РОЛ	Регистър на осигурените лица
СААП	Статистика, актюерски анализи и прогнози
СГС	Софийски градски съд
СД на ДАНС	специализирана дирекция на ДАНС
СЕД	структуриран електронен документ
СЕБРА	система за електронни бюджетни разплащания
СПО	служебно правоотношение
СУП на НАП	система за управление на приходите на НАП
СФУК	система за финансово управление и контрол
ТЕЛК	Териториална експертна лекарска комисия
ТЗПБ	трудова злополука и професионална болест
ТКЗС	Трудово кооперативно земеделско стопанство
ТНР	трайно намалена работоспособност
ТПК	трудова-производствена кооперация
ТП на НОИ	Териториално поделение на Националния осигурителен институт

ТПО	трудова правоотношение
УК и ОМП	Управление при кризи и отбранително-мобилизационна подготовка
УП	удостоверение за пенсиониране
УПФ	Универсален пенсионен фонд
УчПФ	Учителски пенсионен фонд
ФСД	Финансово-счетоводна дейност
ЦЕО	Център за електронна обработка
ЦРБ	Централен републикански бюджет
ЦУ на НОИ	Централно управление на Националния осигурителен институт
ЧРАПИО	Човешки ресурси, административно, правно и информационно обслужване
ЧРАСО	Човешки ресурси и административно-стопанско обслужване
ЧРПОАСД	Човешки ресурси, правно обслужване и административно-стопанска дейност

ВЪВЕДЕНИЕ

Дейността на Националния осигурителен институт (НОИ) през 2012 г. беше подчинена на изпълнението на законовите задължения на института при администрирането на държавното обществено осигуряване (ДОО) и постигането на средносрочните стратегически цели за ефективно управление, съгласно Стратегията на НОИ (2012-2014 г.). Усилията на работещите в системата на НОИ бяха насочени към утвърждаването на института като публична институция, ориентирана към клиентите и осигуряваща качествени административни услуги, оказвани с професионализъм, съпричастност и коректно отношение към всички заинтересовани лица.

Националният осигурителен институт изпълнява бюджета на ДОО, на Учителския пенсионен фонд и на фонд “Гарантирани вземания на работниците и служителите”, при което администрира значителна част от публичните разходи за краткосрочни обезщетения и пенсии на правоимащите лица. През отчетната година Националният осигурителен институт продължи разработването и прилагането, съвместно с Министерство на финансите, Министерство на труда и социалната политика и социалните партньори на мерки, насочени към финансовата стабилност на осигурителната система и адекватността на пенсиите и обезщетенията, към засилен и по-ефективен контрол върху осигурителните плащания.

Дейността на НОИ, като администрация в публичния сектор, се състои в извършването на широк кръг услуги за гражданите, свързани с упражняването на осигурителни права. През 2012 г. бяха осъществени редица действия, насочени към повишаване на удовлетвореността на клиентите на осигурителния институт.

В началото на м. март 2012 г. беше напълно обновена и актуализирана интернет страницата на НОИ за разпространение на публичната информация. С нов дизайн и променена графична концепция, сайтът е в по-голяма степен ориентиран към потребителите. Предоставя лесен достъп до широк спектър от информация, свързана с държавното обществено осигуряване, както и до предлаганите от НОИ електронни услуги.

В началото на м. юли 2012 г. стартира работата на “Контактен център”, с което НОИ отговори на необходимостта от създаването на ефективен канал за предоставяне на информация на клиентите. Чрез него се извършват бързи консултации по социално-осигурителното законодателство и се популяризират административните услуги на института, включително електронните.

Електронните услуги бяха сред основните приоритети на НОИ през 2012 г. През месец ноември беше приет годишен план за етапно въвеждане на нови електронни услуги, който беше съобразен с оценката на потребителите. Услугите, оценени като най-необходими, станаха достъпни чрез сайта на института още в края на 2012 г.

Отчитайки необходимостта от обратна връзка, през 2011 г. НОИ въведе практиката на ежегодни стандартизирани проучвания на клиентската удовлетвореност. В края на 2012 г. в приемните на института се проведе второто поредно изследване на общественото мнение и удовлетвореност от предлаганите услуги. Резултатите от изследването се използват при вземането на управленски решения, съобразени с мнението на гражданите.

В изпълнение на разпоредбите на Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния служител (ДВ, бр. 38/2012 г.) Националният осигурителен институт приведе административните си структури в съответствие с изискванията за администрацията на изпълнителната власт по Закона за администрацията, като извърши съответни промени в Правилника за организацията и дейността на НОИ и в редица вътрешно нормативни актове.

Настоящото издание на Годишен отчет за дейността на НОИ в този формат е второто по рода си. Целта на публикацията е да се информира своевременно обществеността за разнообразните дейности, които осъществява институцията и да се осигури по-голяма прозрачност, необходима за укрепване на доверието в системата – важно условие за нейното ефективно и устойчиво функциониране.

Годишният отчет за дейността на НОИ през 2012 г. следва функционалната схема на института, установена след структурно-организационните промени, в специализирана и обща администрация, допълнена със звена с контролни, одиторски и обезпечаващи сигурността функции. Представена е информация за дейността по всички функционални направления: 1) Пенсионно осигуряване; 2) Европейски регламенти и международни договори; 3) Осигуряване и краткосрочни плащания; 4) Осигурителен архив; 5) Информационни системи; 6) Анализ, планиране и прогнозиране 7); Правна дейност; 8) Финансово-счетоводна дейност; 9) Човешки ресурси и административно-стопанско обслужване; 10) Обществени комуникации и международно сътрудничество; 11) Сигурност; 12) Финансов контрол; 13) Вътрешен одит.

В приложенията към изданието е публикувана Стратегията на Националния осигурителен институт за периода 2012-2014 г., която е рамката за дейността на организацията през отчетната година и базата за прилагане на системния подход за определяне на цели и управление на риска в оперативната дейност. Представена е схематично организационно-управленската структура на института на централно и териториално ниво.

ОРГАНИ НА УПРАВЛЕНИЕ НА НОИ

Органите на управление на Националния осигурителен институт, определени в Кодекса за социално осигуряване (КСО), са надзорен съвет, управител и подуправител. Техните функции и правомощия са разписани в глава трета на КСО.

Надзорен съвет

Надзорният съвет (НС) се състои от по един представител на всяка от представителните организации на работниците и служителите и на работодателите, признати съгласно Кодекса на труда, и равен на тях брой представители, определени от Министерския съвет. Като член в Надзорния съвет на НОИ от квотата на Министерския съвет участва задължително изпълнителният директор на Националната агенция за приходите. В случай че представителните организации на работниците и служителите или на работодателите са с различен брой, квотата на организациите с по-малък брой се допълва до квотата на организациите с по-голям брой по споразумение между тях. Мандатът на НС на НОИ е четиригодишен. Членовете му избират на ротационен принцип председател и двама заместник-председатели от състава си. През 2012 г. общият брой на представителите на представителните организации бе променен от 24 на 14 души:

Изпълнителна власт

- Министерство на труда и социалната политика (3)
- Министерски съвет (1)
- Министерство на финансите (1)
- Министерство на здравеопазването (1)
- Министерство на икономиката, енергетиката и туризма (1)
- Национална агенция за приходите (1)

Синдикални организации

- Конфедерация на труда “Подкрепа” (1)
- Конфедерация на независимите синдикати в България – КНСБ (1)

Работодателски съюзи

- Българска стопанска камара (1)
- Асоциация на индустриалния капитал в България (1)
- Българска търговско-промишлена палата (1)
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ) “Гласът на българския бизнес” (1)

Надзорният съвет се свиква на заседания от председателя или по искане на една трета от членовете му. В тях със съвещателен глас участва и управителят на Националния осигурителен институт. За редовни се смятат заседанията, на които са присъствали най-малко половината от членовете му. Решения се взимат, ако за тях са гласували повече от половината от общия брой на членовете на Надзорния съвет. През 2012 г. са проведени общо 12 заседания, на които са взети 59 решения. Те са с 15 повече от 2011 г., когато са взети общо 44 решения.

Най-много решения са взети за утвърждаване на проекти на нормативни актове по ДОО преди внасянето им за приемане от съответните държавни органи. През 2012 г. са разгледани и утвърдени:

- Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от дискриминация;
- Законопроект за бюджета на ДОО за 2013 г. и извънбюджетната сметка на УчПФ за 2013 г.;

- Утвърдени са проекти на постановления на МС за изменения на подзаконовите нормативни актове за прилагане на Кодекса за социално осигуряване – общо 10 бр.
- Отчет за изпълнение на Закона за бюджета на ДОО за 2011 г. и за изпълнение на бюджета на Учителския пенсионен фонд за 2011 г.

В качеството си на едноличен собственик на капитала на “Профилактика, рехабилитация и отдих” ЕАД, Надзорният съвет на НОИ е провел 3 заседания, на които са взети 12 решения, свързани с дейността на дружеството. Взетите решения, отнасящи се до “ПРО” ЕАД, касаят следното:

- Одобрен е Годишния финансов отчет и отчета за управлението за 2011 г.;
- Приет е Плана за стопанската политика за 2012 г.;
- Избран е дипломиран експерт-счетоводител, който да извърши независимия финансов одит на дружеството за 2012 г.;
- Избран е нов член на Съвета на директорите на дружеството;
- Приети са Вътрешни правила за прилагане, възлагане и мониторинг на обществените поръчки в “ПРО” ЕАД;
- Дадено е съгласие за даряване на имот, собственост на “ПРО” ЕАД, на Община Царево.

Останалите решения на Надзорния съвет имат следния предмет на обсъждане или произнасяне:

- Информация за изпълнението на бюджета на ДОО за шестмесечието и деветмесечието на 2012 г.;
- Утвърден е ценоразпис на диагностичните и терапевтични процедури, частичната парична помощ за хранене и лимита за една нощувка по програмата за профилактика и рехабилитация за 2012 г.;
- Решения относно извършване на ремонтни и строителни дейности в сгради за нуждите на НОИ;
- Осигуряване на свързаност, персонални компютри, принтери, системен, базов и антивирусен софтуер за нуждите на НОИ;
- Приети са правилници за дейността на НОИ и на Надзорния съвет на НОИ;
- Годишен отчет за дейността на НОИ за 2011 г.

Управител и подуправител

Народното събрание е органът, който избира управителя и подуправителя на НОИ за срок от четири години. Управителят действа от името на института, ръководи и организира дейността му и го представлява пред всички физически и юридически лица в страната и чужбина. Неговите функции са разписани в Кодекса за социално осигуряване и се състоят в следното:

- осъществява оперативното ръководство на Националния осигурителен институт;
- утвърждава задължителни за всички физически и юридически лица в страната инструкции, формуляри и други документи, свързани с провеждане на осигуряването във връзка с възложените на Националния осигурителен институт дейности;
- внася за утвърждаване в Надзорния съвет: проектобюджета на държавното обществено осигуряване; проект за отчет за изпълнение на бюджета на държавното обществено осигуряване; проекти за нормативни актове по държавното обществено осигуряване; проект за правилник за организацията и дейността на Националния осигурителен институт; проекти на решения за използване на средства от резерва по бюджета на държавното обществено осигуряване;

- открива и закрива поделения на Националния осигурителен институт и утвърждава структурата и бюджетите им;
- сключва разпоредителни сделки за имуществото на Националния осигурителен институт до размер, определен с правилника за организацията и дейността на института;
- дава съгласие за разсрочване на вземания за задължителни осигурителни вноски към фондовете на държавното обществено осигуряване в случаите по чл. 184, 185 и 188 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс;
- утвърждава разпределението на капитални вложения за стопанисване имуществото на Националния осигурителен институт;
- утвърждава и обявява осигурителния доход по чл. 70 от КСО;
- определя цените на услугите и дейностите по чл. 20, ал. 2, т. 5-8 от КСО.
- упражнява функциите на: 1) орган по назначаването по отношение на държавните служители; 2) работодател по отношение на служителите, работещи по трудово правоотношение.

При отсъствие на управителя неговите функции се изпълняват от подуправителя. Подуправителят може да изпълнява функции, които са му възложени от управителя.

Съгласно чл. 33 от Кодекса за социално осигуряване, държавното обществено осигуряване се управлява от Националния осигурителен институт, който отчита своята дейност пред Народното събрание. Управителят на НОИ се избира пряко от парламента на републиката. Този статут определя субординационни действия от страна на Националния осигурителен институт в законотворческата дейност и подпомагане на народните представители по въпроси в областта на социалното осигуряване.

Съвет на управителя

Дейността на управителя се подпомага от **Съвет на управителя**, който се състои от управителя, подуправителя и ръководителите на функционалните направления на НОИ. Управителят свиква и ръководи заседанията на Съвета на управителя. Заседанията на Съвета на управителя са редовни, ако присъстват две трети от членовете, а решенията се вземат с обикновено мнозинство. Съветът на управителя предлага на управителя проекти на решения, свързани с неговите правомощия по КСО.

През 2012 г. Съветът на управителя е провел 10 заседания, на които са взети **41 решения** и са обсъдени **83 оперативни и организационни въпроси**.

Решенията, които са предложени на управителя във връзка с правомощията му, разписани в Кодекса за социално осигуряване, са по следните теми и въпроси:

- Утвърдени са нови и са актуализирани редица вътрешни правила и документи като: Инstrukция за мерките и средствата за защита на личните данни, обработвани от НОИ; Правилник за организацията и дейността на Съвета на управителя; Вътрешни правила за изискванията към обслужващите банки на ТП на НОИ; Вътрешни правила за провеждане на обществени поръчки в системата на НОИ; Годишен отчет за дейността на НОИ през 2011 г., който да се внесе за разглеждане в Надзорния съвет на НОИ; Наръчник за управление на риска в оперативната дейност на НОИ; Вътрешни правила за бюджетната процедура; Вътрешни правила за организацията на работа в НОИ за прилагане на Закона за достъп до обществена информация; вътрешни правила, свързани със заплащането на служителите, с подбора и назначаването им и др.
- Приет е Отчетът за изпълнение на Закона за бюджета на ДОО за 2011 г. и отчетът за изпълнение на извънбюджетната сметка на Учителския пенсионен фонд за 2011 г.
- Взето е решение да се кандидатства по международен проект за финансиране израждането на "Електронна система за обмен на данни по социално осигуряване

на НОИ – разработване на вътрешна система за оптимизиране, съхранение, получаване и изпращане на СЕД документи през системата”.

- Утвърдена е от управителя Инstrukция за изменение и допълнение на Инstrukция № 5 от 30.06.2005 г. за приемане и съхранение на разплащателни ведомости на прекратени осигурители без правоприменик и нова Инstrukция за контрола по разходите на ДОО и реализиране на административно-наказателна отговорност.
- Приет е списък за обществените поръчки, които предстои да бъдат проведени през 2012 г. и Общият годишен план за обучение на служителите в НОИ за 2012 г.
- Обсъждани са възможностите за предоставяне на електронни услуги за клиентите чрез интернет страницата на института и създаването на вътрешен портал за нуждите на служителите от ЦУ и ТП на НОИ.

Съветът на управителя е изслушал и приел за сведение доклади от международни участия на представители на НОИ по следните теми:

- Доклад от участие в работната група по застаряването на населението към Комитета за икономическа политика на ЕК в гр. Брюксел;
- Участие в технически семинар на страните-членки на ЕС;
- Работна група за решаване на спорните въпроси за зачитане на периодите на отглеждане на деца като осигурителен стаж в гр. Будапеща;
- Семинар на МАСО на тема “Социалното осигуряване: справяне с предизвикателствата на устойчивото развитие”;
- Европейска конференция “2012 година – здравословно, активно остаряване и солидарност между поколенията: ролята на социалните осигуровки”;
- Участие в международни консултационни дни в Щутгард и Хамбург;
- Участие в информационно-трудова борса в Лондон;
- Работни семинари и срещи по различни теми.

Съветът на управителя е изслушал и приел за сведение доклади относно: Анализ на финансовото състояние на обслужващите банки на ТП на НОИ за 2011 г. и резултати от анкета за оценка на качеството на услугите, предоставяни от банките и резултатите от Анкетно проучване на удовлетвореността на клиентите на института.

Регионален консултативен съвет (РКС)

Регионалният консултативен съвет се състои от управителя, подуправителя, ръководителя на Столично управление “Социално осигуряване” и осем ръководители на Районни управления “Социално осигуряване”. Представителите на районните управления са с мандат от една година и се редуват по ред, определен от управителя.

Съветът се свиква на заседания от управителя, който е и негов председател. Заседанията се провеждат най-малко веднъж на всеки три месеца. Решенията му се вземат с обикновено мнозинство.

Правомощията на Регионалния консултативен съвет, които са регламентирани в Правилника за организацията и дейността на НОИ, се състоят в следното: подпомага дейността на управителя в провеждане на регионалната политика и административното управление; анализира дейността на териториалните поделения и предлага решения за нейното усъвършенстване; обсъжда предложения за усъвършенстване дейността на териториалните поделения и подобряване на връзките между тях и Централно управление.

През 2012 г. са проведени 3 заседания на РКС, на които са разгледани следните въпроси:

- Приет е Правилник за дейността на РКС;
- Обсъдени са варианти за действия за определяне на индивидуалната работна заплата на държавните служители и служителите на НОИ по чл. 107а от КТ във връзка с §86 на ЗДСл и §2 от ПЗР на Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация;

- Обсъдени са предстоящи законодателни промени в областта на социалното осигуряване и бюджета на ДОО за 2013 г.;
- Анализ и оценка на администрирането на щатната численост в системата на НОИ, чрез прилагане на вътрешните правила за оценка на потребностите от персонал и предприемане на мерки за оптимизация на числеността в края на 2012 г.;
- Анализ и оценка на резултатите от проведеното оценяване на трудовото изпълнение във връзка с определяне на допълнителните възнаграждения за постигнати резултати за периода юли-септември 2012 г.

ДЕЙНОСТИ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ В СПЕЦИАЛИЗИРАНАТА И ОБЩАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

I. ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ

Дирекция “Пенсии” е част от специализираната администрация в Централно управление на НОИ, която организира, методически ръководи и контролира дейността по отпускане и изплащане на пенсиите. Функционалните дейности на дирекцията се извършват от два самостоятелни отдела – “Методология на отпускане на пенсиите” и “Методология на изплащането на пенсиите и програмно осигуряване”.

Дирекцията изготвя, съгласувано с дирекция “Правна”, методически указания до териториалните поделения по прилагане на нормативните актове по дългосрочното обществено осигуряване, с които подпомага тяхната работа. Разработва и методически указания по тълкуването и прилагането на Наредбата за категоризирането на труда при пенсиониране и свързаната с нея Инstrukция № 13/2000 г. на управителя на НОИ.

От дирекцията се изготвят проекти на предложения за отпускане на персонални пенсии по чл. 92 от КСО, както и мотивирани становища по различни пенсионни въпроси, отговаря се на жалби, молби и сигнали на граждани, осигурители и институции в областта на пенсионното осигуряване. В дирекцията се изготвят и образци на формуляри за отпускане и изплащане на пенсиите.

Системата от статистически показатели, чрез които се извършва статистическото наблюдение на пенсиите, непрекъснато се обогатява с нови и/или с допълнени вече съществуващи такива. За усъвършенстване на програмното и технологично осигуряване на пенсионното производство дирекцията изготвя задания за разработване и внедряване на нови функционалности.

През 2012 г. дирекция “Пенсии” е осъществила следните дейности:

- Постъпили са и е отговорено на над 3 267 писма на граждани, различни ведомства и на териториални поделения на НОИ. Основната част от кореспонденцията е свързана с разяснения относно придобиване на пенсионни права, определяне категорията на труда при пенсиониране, несъгласия с промените в законодателството или с определения размер на пенсията, изплащане на наследствена пенсия от учащи в български и в чужди учебни заведения, наложени удържки от пенсиите и др. Изготвяни са отговори на депутатски питания, отговори на актуални въпроси и писма до различни комисии към Народното събрание.
- Изразени са становища по 22 молби за опрощаване на дългове от надвзети пенсии до Администрацията на Президента съгласно Указ № 2773/80 г. Всички молби са внесени за разглеждане от Комисията по опрощаванията. По част от молбите до Президента на Република България за опрощаване на дългове от надвзети пенсии е водена допълнителна кореспонденция с общинските съвети, териториалните данъчни дирекции и териториалните поделения на НОИ.
- Изготвени са 6 доклада от името на министъра на труда и социалната политика, които са внесени в Министерския съвет за отпускане на персонални пенсии по

реда на чл. 92 от КСО и са отпуснати 308 персонални пенсии на деца и многодетни майки. За решенията на МС са уведомени съответните териториални поделения на НОИ и председателите на общинските съвети, направили предложение за отпускане на този вид пенсия. При по-голяма част от молбите е водена допълнителна кореспонденция с лицата. В тази връзка са изпратени 142 писма, с които са изискани декларации за доход, удостоверения за наследници, решения на общинските съвети, удостоверения за учащи и др. На част от молбите (60 бр.) е отговорено с писмо, че няма основание за отпускане на персонална пенсия, тъй като годишният доход на член от семейството е по-висок от сбора на гарантирания минимален доход, установен за страната през последните 12 месеца преди искането за пенсия. На една молба е отговорено с писмо, че не може да бъде отпусната персонална пенсия, тъй като е отпусната наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74 от КСО и във връзка с Регламент на Съвета /ЕО/ № 883/2004 г. Други 3 броя, след извършена предварителна преценка, са препратени в съответните ТП на НОИ за отпускане на наследствени пенсии по реда на чл. 82 от КСО. Изготвени са 24 отговора до лица и институции във връзка със запитвания, свързани с отпускането и изплащането на персонални пенсии.

- Изготвени са предложения за изменения и допълнения на Кодекса за социално осигуряване, на Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж и Инструкция № 13 от 2000 г. на управителя на НОИ. Във връзка с прилагането на тези и други актове, касаещи пенсионното осигуряване, своевременно са изработени методически указания до териториални поделения за практическото им изпълнение. Изготвени са 67 броя методически указания до ТП на НОИ по въпроси, свързани с отпускане и изплащане на пенсии и във връзка с промените в КСО и НПОС, както и 18 броя указания съвместно с други дирекции от ЦУ на НОИ.
- Съставени са становища до различни институции, свързани с промяна в осигурителното законодателство или прилагането му.
- Новата интернет страница на Националния осигурителен институт, която стартира през 2012 г., е изградена с активното участие на дирекция “Пенсии”. В нея достъпът до електронните услуги на института е улеснен значително. Всички онлайн справки са поставени в специална рубрика, като за удобство на посетителите са групирани според спецификата на търсената информация и вида на потребителя. В рубриката “Пенсии” са създадени подрубрики с актуална информация за:
  - правата и условията за пенсиониране при различните видове пенсии, както и начина на определяне на техните размери;
  - възможностите за преизчисляване на пенсиите, принципите за изчисляване и зачитане на трудов/осигурителен стаж, както и формирането на осигурителния доход, от който се определят размерите на пенсиите;
  - начините и сроковете за изплащане на пенсиите, както и удържките, които могат да се правят.

В подрубрика “Процедури” потребителите могат да намерят отговор на последователността от действия, които следва да предприемат във всяка конкретна ситуация – при подаване на заявление за отпускане, преизчисление, спиране, възобновяване, прекратяване и възстановяване на пенсиите, при обжалване на разпореждане на длъжностното лице по пенсионното осигуряване или решение на директора на ТП на НОИ.

- През 2012 г. дирекция “Пенсии”, съвместно с дирекция “Информационни системи и моделиране на бизнес процеси” (ИСМБП), разработи и публикува нова електронна услуга – “Изчисляване на прогнозен индивидуален коефициент и

прогнозен размер на пенсията”, достъпна за потребителите чрез интернет страницата на Националния осигурителен институт.

- От 01.07.2012 г. стартира нова Национална система за отпускане и изплащане на пенсиите (НСОИП). Нейното разработване и внедряване бе продиктувано от обективната необходимост за усъвършенстване на съществуващата технология за машинна обработка на данните по отпускане и изплащане на пенсиите. Чрез въвеждането в експлоатация на НСОИП се съкрати необходимото време за текущото обработване на данните, както и за месечното приключване на документацията по изплащане на пенсиите. Отработените зависимости и връзки между отделните модули на системата дават възможност за бързо, качествено и точно отразяване на данните по изплащане на пенсиите. Постига се по-голяма сигурност при обработването, ползването и съхраняването на информацията по пенсиите. Изплащането на пенсиите, като последен и завършващ етап от пенсионното производство, се оптимизира в значителна степен както при текущото плащане, така и при месечното приключване. Своето ново рационално решение чрез НСОИП са намерили дейностите по изготвянето на пенсионните записи, спирането изплащането на пенсиите на лица, които нямат право, обработването на данните от пощенските станции и банките, обработването на представяните документи от лицата и др. Вероятността за допускане на грешки от служителите е сведена до минимум, в следствие на което се намаляват и щетите за пенсионните фондове. С внедряването на системата в значителна степен е засилен и контролът при въвеждане на данните по отпускане и изплащане на пенсиите. НСОИП е по-ефективна, надеждна и гъвкава, което способства изпълнението на вземаните правителствени решения и законодателни промени, които не рядко се поставят за изпълнение в последния момент. Централизираното събиране и обработване на данните дава възможност да се анализират процесите в национален мащаб и да се вземат адекватни управленски решения във връзка със стабилизиране на пенсионноосигурителната система. Връзката на НСОИП с някои национални регистри способства работата и взаимодействието с други институции и ведомства – пощи, банки, НАП, съдебни изпълнители, Администрация на президента, средни и висши училища, осигурители, министерства и др. По този начин се създава съвременна и надеждна единна система за отпускане и изплащане на пенсиите, което ще доведе до намаляване на бюрократизма при пенсионното производство като цяло. Всичко това се прави с цел оптимизиране на процеса и повишаване качеството на обслужване на осигурените лица и наследниците им. Ползването на отделните модули от системата създава възможност за пълното и точно информиране на гражданите в момента на обслужване на гише за всички необходими документи, за правилното им оформяне, за липсващите такива, за сроковете за представянето им и др.
- Във връзка с отпускането на пенсиите беше създадена работна група от трима служители в дирекция “Пенсии” за изготвяне на методология и съвместно с дирекция “ИСМБП” изработване на програмен продукт “Електронен доклад за осигурителен стаж”. Същият е част от модул “Стаж и доход” от НСОИП. Самият модул “Стаж и доход” е проект, който обхваща променящото се законодателство по отпускане на пенсиите от средата на 20-ти век до сега. Предлага много възможности – автоматично изчислява извънреден труд, изчислява стаж при работа на непълно работно време, определя времето на майчинство през различните години, изчислява осигурителен стаж за лекторски труд в зависимост от вида на учебното заведение, изчислява осигурителен стаж положен при тарифна ставка, превръща работните дни в календарни в зависимост от работната седмица (5-6 дневна), изчислява осигурителен стаж по чл. 114 от КТ в календарни дни, отчита отработените дни в ТКЗС в зависимост от план-изпълнението и отчита

най-различни фактори със специфичен характер при пенсионното производство. В края на 2012 г. беше пусната в експлоатация тест – версията на програмен продукт “Електронен доклад за осигурителен стаж” до две ТП на НОИ, както и до Д “ЕРМД” в ЦУ на НОИ. Усъвършенстването на продукта продължава и през 2013 г., като резултатите непрекъснато се анализират, а пропуските своевременно се отстраняват.

- Експерти от дирекция “Пенсии” участваха в работна група за развитието на електронните услуги в НОИ. За окончателното решение кои електронни услуги са приоритетни, беше направено социологическо проучване както сред потребителите на интернет страницата на НОИ, така и сред служителите от системата. Въз основа на изследването е изготвен план-график с конкретни срокове за внедряване на предлаганите електронни услуги през календарната 2013 г., като са уточнени адресатите, начинът на получаване на резултата, ТП на НОИ, които изпълняват услугите, заплащането в зависимост от тарифата, както и институциите, фирмите и гражданите – потенциални заявители на съответната услуга.
- През 2012 г. са проведени три зонални съвещания от дирекция “Пенсии” със служителите от функционално направление “Пенсии” в ТП на НОИ по въпросите на отпускането и изплащането на пенсиите. Обсъдени са голям брой възникнали казуси и са дадени указания във връзка с прилагане на законодателството и точната процедура, която следва да се приложи във всеки конкретен случай. Във връзка с констатациите от извършените проверки на дирекция “Вътрешен одит” в ТП на НОИ са анализирани недобрите практики и са предложени решения за тяхното отстраняване.
- Текущо през годината са проведени над 27 работни срещи с различни екипи от дирекциите “Информационни системи и моделиране на бизнес процеси”, “Финансово-счетоводна дейност”, “Европейски регламенти и международни договори”, “Пенсии” и др. във връзка с координирането и съгласуването на дейностите по пенсионното осигуряване. Проведени са повече от 5 работни срещи с представители на “Български пощи” ЕАД във връзка с изплащането на пенсиите. На тях са обсъдени техническите възможности във връзка с предстоящото въвеждане на автоматизирана система за изплащане на пенсиите чрез пощенските станции.
- През 2012 г. служител от дирекция “Пенсии” участва в сформираният със заповед на министъра на труда и социалната политика междуведомствени работни групи, с цел обсъждане и взимане на съвместни решения по направени през 2011 г. предложения за изменения и допълнения в Наредба за категоризиране на труда при пенсиониране (НКТП). В резултат от проведените работни срещи е постигнато единно становище и е подготвен проект на постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на НКТП.
- Експерти от дирекцията са участвали и при насрочване на работни срещи по инициатива на Министерството на труда и социалната политика или на Националния осигурителен институт при случаи на необходимост от тълкуване по прилагането на конкретни разпоредби от отменения Правилник за категоризиране на труда при пенсиониране (ПКТП), НКТП и Инструкция № 13 за прилагане на НКТП. След такива срещи са давани съвместни становища по определяне на категорията труд на персонала, работещ в съответните предприятия, фирми и др. стопански обекти.
- Служител от дирекция “Пенсии” взе участие в междуведомствена работна група към Министерство на отбраната за изготвянето на проект на Правилник за изменение и допълнение на Правилника за приложение на Закона за ветераните от

войните. Работната група изготви проект на Постановление за изменение и допълнение на ППЗВВ, който влезе в сила, считано от 01.07.2012 г.

- Представител от дирекцията участва в междуведомствена работна група към Министерство на отбраната за изготвянето на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за военноинвалидите и военнопострадалите. Работната група беше създадена със Заповед на министъра на отбраната, която имаше за задача да изготви законопроекта в периода 01.11.2012-29.03.2013 г. Основните текстове от закона са разгледани и приети от работната група. В процес на обсъждане са текстовете от преходните и заключителни разпоредби на закона.
- Контролните си функции дирекция “Пенсии” осъществява чрез механизмите на текущия и последващ контрол, като пряко се наблюдава дейността на ТП на НОИ. Текущо през годината е изисквана информация по различни поводи, касаещи дейността по пенсионното осигуряване. Същата е анализирана и при необходимост са вземани съответните управленски решения.

Пенсионно обслужване в ТП на НОИ

Дейността по пенсионното осигуряване на осигурените лица се осъществява в структурните звена “Пенсии” в териториалните поделения на НОИ. В тях се извършват всички дейности, свързани с отпускане, изменение, спиране, възобновяване, прекратяване и изплащане на пенсии и добавките към тях от бюджета на държавното обществено осигуряване и се предоставя необходимата информация на гражданите по пенсионното осигуряване.

Обслужването на гражданите по въпроси, свързани с пенсионното осигуряване, се извършва чрез приемните на отдел “Пенсии”. Дейността им е организирана по начин, който позволява това да става ефективно, бързо и компетентно. Правят се справки по отпускане и изплащане на пенсии, приемат се и се завеждат постъпващите заявления, документи за учащи, издават се удостоверения за размера на пенсиите. Справки и консултации се правят както от служителите в приемната, така и от началника на отдела и ръководителите на секторите при по-специфични казуси. Общо в приемните на ТП на НОИ през 2012 г. са постъпили 497 204 заявления за ползване на пенсионни права – отпускане, изменение, спиране, възобновяване, прекратяване и възстановяване (през 2011 г. – 693 516 бр.). Постановените разпореждания на длъжностните лица по пенсионно осигуряване са 431 884 (през 2011 г. – 660 863 бр.). Обработени са 290 528 случая на изплатени пенсии за минало време и на възстановени неизплатени пенсии. Пенсионерите, на които пенсията са спрени от изплащане, са 393 962.

За 2012 г. по жалби на граждани срещу разпореждания на ръководителите на ТП на НОИ, на основание чл. 117, ал. 3 от КСО са постановени 1 466 решения, като 80% от тях са оставили в сила разпорежданията на длъжностните лица по пенсионно осигуряване.

Съгласно чл. 93, ал. 2 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж ТП на НОИ осъществява контрол по изплащането на пенсиите в пощенските станции, съвместно с органи на ТП “Български пощи”. Проверките се извършват по предварително съгласуван график и са относно разходването на преведените парични средства, изплащането на пенсии по изплащателни картони, изплащането на пенсионни записи и др. За извършените проверки се съставят актове за констатации и при установени нарушения се предприемат мерки за отстраняването им и недопускането им в бъдеще. Извършените през 2012 г. проверки в пощенските станции в цялата страна са 922.

През 2012 г. са издадени 109 116 удостоверения за размера на получаваната пенсия/добавка (през 2011 г. – 110 802 бр.). Обработени са 35 916 документи на учащи във връзка с изплащане на наследствена пенсия (през 2011 г. – 37 226 бр.). Извършените промени по смяна на адрес и/или платец са 137 828 (за 2011 г. – 141 093). Обработените запори и

удръжки, наложени върху пенсиите, са 10 778 (за 2011 г. – 8 039), а обработените запорни съобщения, по които не са наложени запори, са 8 796.

С пенсионен запис се изплаща пенсия за минало време, за част от месец или ако е спряна с корекционна ведомост. С пенсионен запис се изплаща и неполучена пенсия от починал пенсионер. През 2012 г. изготвените пенсионни записи във всички ТП на НОИ са 565 798 (за 2011 г. – 656 307 бр.).

Обхват на пенсионното обслужване през 2012 г.

Чрез обобщената статистическа информация в ЦУ на НОИ за новоотпуснати, изменени и прекратени пенсии в 28-те териториални поделения на НОИ може да се добие представа за обема на работата, извършвана от пенсионните органи, както следва:

➤ Общият брой на новоотпуснатите, изменените и прекратените пенсии през 2012 г. във всички териториални поделения е 1 095 061. Като новоотпуснати, изменени и прекратени се наблюдават само първите (водещите) пенсии.

➤ Новоотпуснатите пенсии във всички ТП на НОИ през 2012 г. са 89 879, а прекратените пенсии са 118 380. Броят на новоотпуснатите и прекратените пенсии не включва преминалите от една област в друга и променилите вида на пенсията.

➤ През 2012 г. са изменени 886 802 пенсии. В сравнение с 2011 г, когато са били 229 114, броят им се е увеличил четири пъти.

➤ Издадените пенсионни разпореждания само от **фонд “Пенсии”** са 1 078 360. От тях за отпускане са 85 754, за изменение – 878 961 и за прекратяване – 113 645. Общият брой на издадените пенсионни разпореждания спрямо 2011 г. (когато са били 440 475) се е увеличил два пъти и половина.

➤ От **фонд “Пенсии, несвързани с трудова дейност”** се изплащат: персонални пенсии, пенсии за особени заслуги, гражданско-инвалидни и военно-инвалидни пенсии, социални пенсии за старост и за инвалидност и други пенсии по отменени закони. През 2012 г. от този фонд са отпуснати 3 887 пенсии, изменени са 2 147 и са прекратени 3 939 пенсии.

➤ Лицата с намалена работоспособност над 71 на сто имат право на **социална пенсия за инвалидност**, независимо дали получават друга пенсия или не. При изплащането ѝ към друг вид пенсия тя е в размер 25 на сто. Към края на 2012 г. социалните пенсии за инвалидност достигат 500 176, от които 452 870 (90,5 %) се изплащат към друга пенсия. Наблюдава се увеличение общо на социалните пенсии за инвалидност спрямо края на 2011 г. с 0,6 %.

➤ От **фонд “Трудова злополука и професионална болест”** се изплащат пенсии за инвалидност на лица, пострадали при трудови злополуки или заболели от професионални болести. След смъртта им те се получават от правоимащите наследници. През 2012 г. новоотпуснатите пенсии за трудова злополука и професионална болест са 238, прекратени са 796 пенсии и изменени 2 952.

➤ От **Учителския пенсионен фонд (УПФ)** са отпуснати 1 064, изменени – 2 952 и прекратени – 22 пенсии.

➤ В края на 2012 г. **добавките**, изплащани на преживелия съпруг/съпруга в размер 26,5 на сто от пенсията на починалия наследодател, са 718 346. Тук се включват и добавките на пенсионираните учители, получаващи пенсии за сметка на УчПФ. Общо вдовишките добавки бележат увеличение от 1,8 %.

➤ Намаление се наблюдава при добавките на ветерани от отечествената война: от 10 694 през 2011 г. на 8 348 през 2012 г, или 21,9 % по-малко. При добавките за чужда помощ също има снижаване в броя: от 102 802 на 98 794, или 3,9 % по-малко. Незначително намаление се наблюдава и в броя на добавките по чл. 9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресираните лица (ЗПГРРЛ). Към края на 2012 г. те са 10 474, което е с 0,8 % по-малко спрямо броя им през 2011 г. (10 556).

II. ЕВРОПЕЙСКИ РЕГЛАМЕНТИ И МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Нормативно редът за отпускане, изменение, осъвременяване, спиране, възобновяване, прекратяване и възстановяване на пенсиите по международни спогодби и тяхното изплащане е уреден със съответните международни договори в областта на социалното осигуряване, страна по които е Република България, както и с Кодекса за социално осигуряване и Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж.

Дирекция “Европейски регламенти и международни договори” в Централно управление на НОИ извършва централизирани дейности по:

- Разработване на проекти за международни спогодби в областта на социалното осигуряване;
- Разработване на проекти за административни споразумения и двуезични формуляри;
- Изпълнява задълженията на НОИ като компетентна институция и осъществява методическа дейност по прилагането на регламентите на Европейския съюз и международните договори;
- Организира, методически ръководи и контролира дейността по определяне на приложимо законодателство при отпускане и изплащане на парични обезщетения и пенсии по международни договори.
- Организира и извършва дейността по отпускане, изменение, спиране, прекратяване и възобновяване на пенсиите по регламентите на Европейския съюз и международните договори в областта на социалното осигуряване за лицата с постоянен адрес в чужбина.

През 2012 г. дейността, свързана с разработване и прилагане на двустранните договори в областта на социалното осигуряване, по които Република България е страна, може да бъде обобщена в следните направления:

1. Проведени двустранни срещи при договаряне на експертно ниво на проекти за нови договори, обмен на експерти и консултационни дни.

Осъществени са срещи по договаряне на експертно ниво на проекти за нови договори, срещи на ниво експерти, свързани с обслужване на лица при прилагане на европейските регламенти в областта на социалната сигурност и спогодбите, както и работни срещи по прилагането на действащи европейски регламенти и спогодби за предприемане на действия между компетентните институции:

- **18.01. – 19.01.2012 г.** в София се проведе работна среща по прилагане на Споразумението между Правителството на Република България и Правителството на Република Турция за изплащане на български пенсии в Република Турция;
- **12.03. – 16.03.2012 г.** в София се проведе среща за подготовка на проект на формуляри по прилагане на Спогодбата между Република България и Република Сърбия за социална сигурност и административното споразумение към нея;
- **12.03. – 16.03.2012 г.** в Унгария представител на НОИ взе участие в IV-та среща по проекта за подобряване на институционалния капацитет в избрани страни от ЕС в сферата на прилагане на Регламент на Съвета (ЕО) № 883/2004 и Регламент на Съвета (ЕО) № 987/2009;
- **14.05. – 18.05.2012 г.** в София се състоя посещение на служители от германското пенсионно осигуряване (Хале) в НОИ, в рамките на договорения обмен на служители;
- **10.05. – 11.05.2012 г.** в Брюксел представител на НОИ взе участие в заседание на ад-хок групата по тълкуване и прилагане на чл. 44 от Регламент № 987/2009 – периоди на раждане и отглеждане на малко дете;

- **04.06. – 08.06.2012 г.** в София се проведе българо-германски консултационни дни;
- **12.06. – 14.06.2012 г.** във Виена, Австрия се проведе среща на българските и австрийските органи за връзка по прилагане на европейските регламенти;
- **09.09. – 14.09.2012 г.** в Тунис се проведе втори кръг от преговори за сключване на спогодба между България и Тунис за социална сигурност;
- **24.09. – 28.09.2012 г.** в гр. Щутгарт и гр. Хамбург се проведе българо-германски консултационни дни;
- **10.09. – 14.09.2012 г.** в гр. Хале, Германия се състоя посещение на служители от НОИ в рамките на договорения обмен на служители между българските и германските осигурителни институции за обмяна на опит при прилагане на европейските регламенти в областта на социалната сигурност и решаване на конкретни практически казуси;
- **11.10. – 12.10.2012 г.** в София служителите на отдел “МПЕРД” осъществиха среща с колеги от германската компетентна институция – гр. Берлин по практически въпроси при прилагане на европейските регламенти;
- **06.11. – 08.11.2012 г.** в София се осъществи среща с представители на компетентните институции на Германия и НОИ във връзка с договаряне преминаването към директно изплащане на пенсиите;
- През м. **декември 2012 г.** в Москва представител на отдел “МПЕРД” взе участие в среща с представители на Пенсионния фонд на Руската федерация по прилагането на Договора между Република България и Руската федерация за социална сигурност и административното споразумение към него. Подготовката на въпроси и становище на българската страна беше осъществена съвместно с началника на отдел “МПЕРД” и директора на Д “ЕРМД”.

2. Дейност, свързана с проекти за решения на управителя на НОИ.

- През годината са постановени **73 решения** на управителя на НОИ по жалби по реда на чл. 117, ал. 4 от Кодекса за социално осигуряване (през 2011 г. – **55 бр.**). Нормативно определеният от законодателя (КСО) срок е един месец, предвид което **значително преди този срок са постановени 46 бр. (63%)** от всичките решения.

3. Методологическа и контролна дейност.

- **Общият брой документи**, обработени за периода от 01.01.2012 г. до 31.12.2012 г. от отдел „МПЕРД”, е **1 782**. От тях постъпили чрез:
  - ЕДС “Архимед-Inter” – 1 010 броя;
  - ЕДС “Архимед-Local” – 772 броя.
- Издадени са **14 броя указания и писма с указателен характер до ТП на НОИ** относно прилагането на двустранните международни договори и европейските регламенти в областта на социалната сигурност, от които 9 броя писма с информативен характер, 5 броя указания (1 брой по измененията и допълненията на НПОС, 2 броя по прилагане на Договора между Република България и Руската федерация, 1 брой относно прекратяване на осигуряването/трудова дейност в държава, с която се прилага договор/регламент и 1 брой относно прилагането на чл. 9а от КСО);
- Изготвени са **2 броя инструкции** – за взаимодействието между дирекция “ЕРМД” и ТП на НОИ и за организацията на работа в Д “ЕРМД”;
- Изготвени са **43 броя становища** по конкретни казуси, от които 11 броя до ТП на НОИ, 12 броя във връзка с искания от отдел „ОПД” и 18 броя във връзка с искания от отдел „ИПД” и 2 броя до дирекция ”Правна”;
- **Брой консултации, предоставени по телефон по искане на ТП на НОИ – 134;**

- Подготвени са **предложения за промени** в КСО и съответно мотиви към всяко едно от тях;
- Подготвена е **брошура** за заинтересованите граждани относно прилагането на Договора между Република България и Руската федерация за социална сигурност, като екземпляри бяха предоставени на ТП на НОИ;
- Проведени са **работни съвещания за служителите в ТП на НОИ**, на които се разгледа прилагането на двустранните международни договори в областта на социалната сигурност, на Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета за координация на системите за социална сигурност, както и на Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на процедура за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004, относно пенсиите за старост, инвалидност и наследствените пенсии; СЕДи и електронният обмен; трансферът на пенсионни права, практически насоки по приемането на документи; конкретни отговори на 34 броя въпроси зададени от ТП на НОИ и становища по 25 казуса по случаи от практическата работа в:
  - периода **12-14.11.2012 г.** в “Люляци” – гр. Габрово;
  - периода **21-23.11.2012 г.** в “Бургаски минерални бани” – гр. Бургас;
  - периода **03-05.12.2012 г.** в “Здравец” – гр. Тетевен.
- На 06.12.2012 г. в Министерски съвет се проведе **среща на “контактните точки”** на SOLVIT/СОЛВИТ. *(SOLVIT /СОЛВИТ е безплатна услуга за помагане на граждани и фирми в ЕС да намерят бързи и прагматични решения на проблеми, свързани с вътрешния пазар. SOLVIT се състои от мрежа от 30 центъра, които работят заедно за намирането на прагматични решения на проблеми, възникващи от неправилното прилагане на законодателството на ЕС от националните администрации. Центрове SOLVIT има във всички страни от ЕС, както и в Исландия, Лихтенщайн и Норвегия.)* Дискутираха се въпросите относно възникналите проблемни случаи на лица с български и гръцки осигурителен стаж, както и възможността за удостоверяване на обстоятелството „учащ в друга държава-членка” с цел облекчаване процедурата по изплащане на наследствени пенсии. Отчете се, че най-голям интерес и съответно най-голям брой случаи, включително и разрешени такива, СОЛВИТ има с партньорите от НОИ;
- Осъществени са **19 посещения** в ТП на НОИ за оказване на методологическа помощ при прилагане на европейските регламенти и международни договори, при което освен предоставената информация, конкретно бяха проверени 532 броя пенсионни досиета;
- Изготвени са финансови обосновки (съвместно с дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране”) по спогодбата с Канада и във връзка с предстоящи преговори с Черна гора;
- Подготвен е проект на споразумение между България и Гърция с цел ускоряване на процедурата по обработка на заявления, подадени от лица с осигурителен стаж, придобит съгласно законодателствата на двете държави;
- Извършен е контрол по запитвания/възражения на лица на 36 бр. конкретни отговори на ТП на НОИ;
- Изискана е проверка и информация, свързана с проблемни въпроси по прилагане на европейските регламенти и двустранните международни договори и бяха обобщени 6 броя статистически данни – 2 бр. за Гърция, 2 бр. за Израел, обща проверка (брой разпореждания, брой жалби, брой заети служители с дейността) на ТП на НОИ – 1 бр. за 3-месечен период и 1 бр. за 10-месечен период.

4. Изготвени отговори на запитвания, получени по електронна поща.

- През 2012 г. са изготвени **262 бр.** отговори на запитвания, получени по електронната поща, свързани с **краткосрочните обезщетения** по европейските регламенти и договори (през 2009 г. – 23 бр., 2010 г. – 43 бр., 2011 г. – 55 бр.);

- Изготвени са **157** отговора на запитвания, получени по електронната поща, свързани с **дългосрочните обезщетения** по европейските регламенти и договори, както и другата дейност на дирекция “ЕРМД” (през 2011 г. – 117 бр.).

5. Дейност, свързана с обработване на искания за прехвърляне на пенсионни права към пенсионната схема на Европейската общност.

- **Обработени са 47 бр. искания** за прехвърляне на пенсионни права към пенсионната схема на ЕО, **7 бр. писма с обща информация** до институции, **4 бр. списъци за 138 лица**;
- Във връзка с приетата Наредба за прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионните схеми на Европейския съюз, на Европейската централна банка и на Европейската инвестиционна банка, се **изготви задание до дирекция ”ИСМБП” за подготвяне на програмен продукт** за обработка на искания за прехвърляне на пенсионни права към пенсионната схема на ЕО, както и **справка за прехвърляне на пенсионни права** към пенсионната схема на ЕО, изпратена по електронна поща (на 16.11.2012 г.) за съгласуване с дирекциите ”ИСМБП” и ”АПП”.

6. Дейност, свързана с оказване на съдействие на СОЛВИТ по възникнали случаи във връзка с прилагане на законодателството на ДЧ и европейските регламенти в областта на социалната сигурност.

- На българския СОЛВИТ център се предостави информация по **48 случая**, като за всички тях информацията е предоставена в 3-дневен срок.

7. Дейност, свързана с краткосрочните обезщетения по европейските регламенти и международните договори.

- **За периода от 01.01.2012 г. до 31.12.2012 г.** съобразно справочния модул на ЕДС “Архимед” от отдел „КОД” са изготвени **14 070 бр.** документи (през 2011 г. – 10 173 бр.). Регистрирани са **29 671 бр.** входящи и изходящи документи, свързани с “Краткосрочни обезщетения и договори” (през 2011 г. – 16 082 бр.);
- **За периода от 01.01.2012 г. до 31.12.2012 г.** изнесените към държави-членки от ЕС/ЕИП парични обезщетения за безработица, отпуснати по законодателството на Република България с ПД U2 са **48 бр.**, (през 2011 г. – 38 бр.), от които най-много за Германия – 19 бр., Великобритания – 10 бр., Испания – 6 бр., Ирландия – 5 бр. и др.
- **За периода от 01.01.2012 г. до 31.12.2012 г.** са обработени **103 бр.** ПД U2 за изнесени парични обезщетения за безработица от други държави-членки на ЕС/ЕИП в Република България (през 2011 г. – 31 бр.), от които най-много от Дания – 31 бр., Испания – 18 бр., Германия – 12 бр., Португалия – 11 бр., Кипър – 10 бр. и др.
- **За периода от 01.01.2012 г. до 31.12.2012 г.** са изготвени **66 бр.** СЕД U020 с искания за възстановяване размера на изплатените в Република България парични обезщетения за безработица на **2 341 лица**, които по време на последната си заетост в ДЧ са пребивавали в Република България (през 2011 г. – 44 бр. СЕД U020 за 1 115 лица), от които най-голям е броят на лицата, получили обезщетение от Великобритания – 1 457, Кипър – 226, Швейцария – 96, Португалия – 85, Чехия – 83, Испания – 74 и др.
- Изплатени са **2 бр. помощи при смърт** по Договора между Република България и Украйна за социално осигуряване (през 2009 г. – 3 бр., през 2010 г. – 2 бр., през 2011 г. – 4 бр.);
- Изпратени са **2 бр.** искане със СЕД H030 за отпускане на помощ при смърт от друга държава-членка на ЕС/ЕИП (през 2009 г. – 3 бр., през 2010 г. – 0 бр., през 2011 г. – 1 бр.);

- Издадени са **45 бр.** формуляри **РБ/РМ 101** във връзка с прилагане разпоредбите за приложимото законодателство на Договора между Република България и Република Македония за социално осигуряване (през 2009 г. – 16 бр., през 2010 г. – 15 бр., през 2011 г. – 18 бр.);
- Издадени са **2 бр.** формуляри **BG/HR-1** във връзка с прилагане разпоредбите за приложимото законодателство на Спогодбата между Република България и Република Хърватия за социално осигуряване (през 2009 г. – 3 бр., през 2010 г. – 0 бр., през 2011 г. – 4 бр.).

8. Дейност, свързана с отпускане на пенсии по международни договори и споразумения.

- За периода от **01.01.2012 г. до 31.12.2012 г.**, по данни от ЕДС “Архимед” (справочен модул – “Статистика по отдели”) от отдел „Отпускане на пенсии по договори” са подписани **27 154 бр.** документи (през 2011 г. – 33 670 бр.);
- За периода от **01.01.2012 г. до 31.12.2012 г.** са регистрирани **63 270 бр.** входящи и изходящи документи, свързани с работата на отдел „ОПД” (през 2011 г. – 82 638 броя).

9. Дейност, свързана с изплащане на пенсии по европейските регламенти и международните договори.

- Пенсионерите, живеещи постоянно в чужбина и получаващи български пенсии, изплащани от НОИ, към 31 декември 2012 г. са **27 838** (за 2011 г. – 28 210). От тях по споразумението с Република Турция чрез НОИ се изплащат българските пенсии на **19 600** лица (за 2011 г. – 20 982). Пенсионерите, пребиваващи в държавите-членки на ЕС и в държавите, с които се прилагат двустранни договори в областта на социалното осигуряване, са **8 238** (за 2011 г. – 7 228);
- Пенсионерите, получаващи чужди пенсии в България, изплащани с посредничеството на НОИ към 31.12.2012 г., са **5 744** (за 2011 г. – 4 281);
- Българските пенсии (вкл. добавките към пенсиите), изплащани от НОИ на лица с постоянен адрес в чужбина към 31.12.2012 г. са **32 841** (за 2011 г. – 33 814). От тях в Република Турция се изплащат **23 218** български пенсии и добавки към тях (за 2011 г. – 25 534);
- Броят на лицата с постоянен адрес в Република България, получаващи пенсии по международни спогодби, изплащани от териториалните поделения на НОИ, към 31.12.2012 г. е **12 388** (за 2011 г. – 10 264), а броят на пенсиите – **12 697** (за 2011 г. – 10 546).

Дейността на НОИ по обслужване на гражданите, ползващи пенсионни права на основание международни договори, по които Република България е страна и които живеят в България, се извършва в териториалните поделения на института в съответния град, където лицата имат постоянно местожителство.

Гражданите, живеещи в други държави, които искат да ползват права от социалното осигуряване или желаещите да получават българските си пенсии в чужбина, се обслужват от Централно управление на НОИ в гр. София от дирекция “Европейски регламенти и международни договори”.

III. ОСИГУРЯВАНЕ И КРАТКОСРОЧНИ ПЛАЩАНИЯ

Дирекция “Осигуряване и краткосрочни плащания” в Централно управление на НОИ организира, методически ръководи и контролира дейността по отпускане и изплащане на паричните обезщетения и помощи от ДОО, на гарантираните вземания по Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя (ЗГВРСНР) и контрола по разходите на държавното обществено осигуряване. Дирекцията

администрира и дейностите по установяване, разследване и регистриране на трудовите злополуки, съобщаване, проучване и регистриране на професионалните болести, както и дейностите по експертната на временната неработоспособност и трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждането.

В рамките на дирекция “Осигуряване и краткосрочни плащания” са структурирани отделите: “Парични обезщетения”, “Методология на осигуряването и контрол” и “Експертиза на работоспособността и трудова злополука”.

ПАРИЧНИ ОБЕЗЩЕТЕНИЯ

Дейността на отдел “**Парични обезщетения**” през 2012 г. е насочена към:

- Организиране и контролиране изплащането на паричните обезщетения и помощи по Кодекса за социално осигуряване, Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и на гарантираните вземания по ЗГВРСНР;
- Изготвяне на методически указания по промените в осигурителното законодателство, свързани с дейността по изплащане на паричните обезщетения и помощи и на гарантираните вземания;
- Участие в подготовката на проекти за промени в нормативни актове в областта на паричните обезщетения и помощи и на гарантираните вземания;
- Участие в оптимизиране на процедурите по отпускането и изплащането на паричните обезщетения и помощи и на гарантираните вземания;
- Разработване на формуляри и образци за паричните обезщетения и помощи и на гарантираните вземания;
- Изготвяне на становища и отговори по постъпили предложения, сигнали, жалби и заявления в областта на изплащане на паричните обезщетения и помощите и на гарантираните вземания;
- Изготвяне отговори на писма по въпроси, свързани с краткосрочните плащания;
- Консултации на граждани и длъжностни лица относно отпускането и изплащането на паричните обезщетения и помощи и на гарантираните вземания;
- Изготвяне на задания за допълнение и усъвършенстване на контролните механизми, заложи в програмните продукти “Парични обезщетения и помощи от ДОО” и “Парични обезщетения за безработица” за засилване на контрола и ограничаване на неправомерните разходи от фондовете на ДОО;
- Участие в работни групи за подготовка на методологията и технологията за създаване на възможност за електронен обмен на документи, разработване на електронни услуги, както и работа по проект “Електронен регистър на болничните листове”;
- Участие в работата на съвместни експертни групи с експерти от НАП във връзка с промените в осигурителното законодателство.

Фигура № 1

Справочната система на програмен продукт “Парични обезщетения за безработица” дава информация за броя на регистрираните безработни лица, подали заявления за отпускане на парично обезщетение, средномесечния брой лица с изплатено обезщетение, и др. Подадените и регистрирани заявления за отпускане на парично обезщетение за безработица през 2012 г. във всички ТП на НОИ са **227 240 бр.**

Таблица № 1

Година	2011 г.	2012 г.
Брой регистрирани заявления за отпускане на парични обезщетения за безработица	199 779	227 240

Отдел “Парични обезщетения” администрира дейностите, свързани с отпускане и изплащане на гарантираните вземания по Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя. Гарантираните вземания се отпускат въз основа на заявление-декларация по образец, което се подава от работника или служителя. През 2012 г. на **485** лица са изплатени гарантирани вземания, а на **100** лица е отказано изплащането.

Програмният продукт “Парични обезщетения и помощи от ДОО” дава информация относно броя на приетите основни документи от осигурителите и самоосигуряващите се лица в ТП на НОИ за изплащане на паричните обезщетения и помощи от ДОО, както и за размера на изплатените средства от фондовете на ДОО на правоимащите лица и други. През 2012 г. от териториалните поделения на НОИ са приети общо **2 398 142 бр.** основни документи за изплащане на парични обезщетения, което е с 93 987 бр. повече в сравнение с приетите през 2011 г. основни документи. Това увеличение се дължи основно на по-големия брой издадени и съответно приети болнични листове.

Таблица № 2

БРОЙ ПРИЕТИ ОСНОВНИ ДОКУМЕНТИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 2012 г.											
ТП на НОИ	Болнични листове	Заявления-декларации по чл. 50 и 51	Заявления-декларации по чл. 53 и 54	Декларации за промяна на обстоятелствата	Заявления-декларации за помощи при смърт	Заявления-декларации за помощи при инвалидност	Заявления-декларации по чл. 50, ал. 6	Заявления-декларации по чл. 50, ал. 7	Декларации от осигурители за промяна на "съответното" ТП в това ТП	Декларации от осигурители за промяна на "съответното" ТП в друго ТП	Общ брой приети основни документи
Благоевград	96 242	2 210	2 815	591	457	0	488	8	17	8	102 836
Бургас	94 269	2 364	3 069	780	746	0	567	36	29	29	101 889
Варна	128 609	3 064	4 101	1 266	582	1	1 058	18	75	42	138 816
В. Търново	69 409	1 255	1 622	494	493	1	355	15	44	19	73 707
Видин	13 836	251	297	73	149	0	68	3	8	2	14 687
Враца	43 644	594	855	302	270	1	242	4	8	6	45 926
Габрово	48 563	523	785	241	275	0	302	2	14	13	50 718
Кърджали	28 508	1 198	1 387	179	175	0	162	0	3	9	31 621
Кюстендил	46 023	603	754	223	252	2	175	7	24	2	48 065
Ловеч	34 132	484	635	209	281	0	152	2	12	7	35 914
Монтана	28 269	416	575	155	210	0	112	2	21	3	29 763
Пазарджик	77 513	1 212	1 550	272	348	0	263	4	36	17	81 215
Перник	32 941	440	570	117	310	0	154	2	8	8	34 550
Плевен	60 688	914	1 249	401	438	0	244	4	15	15	63 968
Пловдив	246 118	4 179	5 458	1 681	888	1	1 634	24	53	29	260 065
Разград	20 940	517	594	140	189	0	131	4	11	7	22 533
Русе	67 598	1 067	1 495	497	467	0	420	8	21	9	71 582
Силистра	15 525	367	434	116	158	0	64	0	9	3	16 676
Сливен	35 127	710	875	248	279	1	170	4	18	5	37 437
Смолян	30 748	731	897	182	209	0	195	6	13	11	32 992
София-град	683 649	13 730	18 522	6 494	2 779	2	6 018	162	54	282	731 692
София-окръг	62 300	914	1 131	294	330	0	331	10	33	16	65 359
Ст. Загора	128 090	1 587	2 020	563	598	0	739	14	24	22	133 657
Добрич	26 797	663	868	241	299	0	138	1	19	7	29 033
Търговище	21 529	487	564	152	155	0	202	3	11	7	23 110
Хасково	46 889	1 211	1 456	371	355	0	251	6	18	24	50 581
Шумен	32 810	804	1 057	435	286	0	245	3	6	3	35 649
Ямбол	32 370	499	632	156	247	0	175	5	9	8	34 101
ОБЩО	2 253 136	42 994	56 267	16 873	12 225	9	15 055	357	613	613	2 398 142

МЕТОДОЛОГИЯ НА ОСИГУРЯВАНЕТО И КОНТРОЛ

Основните задачи на отдел "Методология на осигуряването и контрол" са свързани с:

- Разработване на общата методология на общественото осигуряване във връзка с възложените дейности на НОИ и разработването на методология на използването на персоналните данни на осигурените лица във връзка с дейностите на краткосрочното осигуряване – отпускане и изплащане на паричните обезщетения за бременност, раждане и отглеждане на дете и паричните обезщетения за безработица;
- Разработване на методология по осъществяване на контрола по спазването на осигурителното законодателство, неговото планиране, отчитане и реализиране на административно-наказателната отговорност.

Отчитайки практиката на държавното обществено осигуряване в областта на краткосрочното осигуряване, експертите на отдела участват в работни групи за изготвяне на предложения по промяната на нормативните актове на държавното обществено осигуряване.

В отдела се изготвят методически указания по прилагането на нормативните актове по общественото осигуряване, свързани с дейностите на НОИ – Кодекс за социално

осигуряване; Наредба за общественото осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица; Наредба за елементите на възнаградението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски; Наредба № Н 8 за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица, и др.

Експертите на отдела вземат участие в работата на редица съвместни групи с експерти на Националната агенция за приходите – във връзка със съгласуване на дейностите на НОИ и НАП по отношение провеждането на общественото осигуряване, подаването на данните за осигурените лица, регистрацията на самоосигуряващите се, обмена на информация между институциите и др.

В отдел “Методология на осигуряването и контрол” се отчита контролно-ревизионната и административно-наказателната дейност по териториални поделения, изготвят се справки, свързани с контрола по разходите на ДОО.

Съвместно с експерти от дирекциите “Информационни системи и моделиране на бизнес процеси”, “Пенсии” и “Правна” се дават становища и се изготвят съвместни указания по прилагането на нормативните актове на общественото осигуряване, издаването и съхраняването на документи, свързани с регистрирането на осигурените, участието им в осигуряването и удостоверяването на осигурителния им стаж.

В отдела се изготвят становища по направените искания за разсрочване на задълженията към държавното обществено осигуряване, като при необходимост се събират и изискват необходимите за това допълнителни документи. Изготвят се становища във връзка с искания на граждани за опрощаване на задълженията им към общественото осигуряване. Изготвят се становища по постъпили молби, жалби и запитвания на териториалните поделения на НОИ, осигурители и граждани. Работи се за уеднаквяване на практиката на териториалните поделения във връзка с прилагането на осигурителното законодателство и извършването на контролно-ревизионната дейност. Възлагат се проверки на ТП на НОИ по молби, жалби и сигнали на граждани и държавни институции.

Други дейности на служителите в отдела касаят:

- участия в обучения, регионални срещи и съвещания със служители от ТП на НОИ по прилагането на нормативните разпоредби, свързани с осигурителното законодателство, и по въпроси, възникнали в практиката по отношение кръга на осигурените лица, осигурените социални рискове, установяването на осигурителните доходи, подаването на данните за осигурените лица, издаването на документи, свързани с регистрирането на осигурените лица, участието им в осигуряването и удостоверяването на осигурителния им стаж;
- консултации на граждани и длъжностни лица по прилагането на нормативните актове на общественото осигуряване във връзка с правата и задълженията на осигурените лица и осигурителите;
- изготвяне на писмени отговори и становища;
- изготвяне на образци на документи по краткосрочно осигуряване и контрол по разходите на ДОО.

Във връзка с осъществяване на контролно-ревизионната дейност и осъществяване на административно-наказателната отговорност, през 2012 г. са отчетени следните резултати:

През 2012 г. са извършени 34 615 бр. ревизии и проверки. Във връзка с това са съставени 2 852 бр. ревизионни акта за начет, 6 292 бр. ревизионни записки и 25 471 бр. констативни протокола.

Общият размер на установения начет за 2012 г. е 2 907 938 лв., от които 1 688 508 лв. главница и 1 219 430 лв. лихва.

От установения начет най-голям дял имат неправилно изплатените парични обезщетения за отглеждане на малко дете – 1 201 563 лв. Следващи по размер са неправилно

изплатените обезщетения за временна неработоспособност – 863 650 лв., а трети по относителен дял са недокументираните разходи – 495 307 лв.

През годината са съставени 1 695 бр. актове за административни нарушения. Издадени са 1 414 бр. наказателни постановления, от които 37 бр. са обжалвани, 14 бр. са отменени и 4 бр. са потвърдени. Общият размер на наложените глоби е 244 500 лв., като 131 100 лв. са във връзка с изплащане на парични обезщетения за временна неработоспособност.

ЕКСПЕРТИЗА НА РАБОТОСПОСОБНОСТТА И ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА

Отдел “Експертиза на работоспособността и трудова злополука” осъществява дейност в двете едноименни направления.

Всяка година със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване се предвиждат средства за парични обезщетения при всички случаи на временна неработоспособност по чл. 162 от Кодекса на труда, за пенсии за инвалидност поради общо заболяване, поради трудова злополука и професионална болест, за добавки за чужда помощ и за парични помощи за профилактика и рехабилитация.

Осигурителната система предоставя обезщетенията, пенсиите и част от паричните помощи на основание установена от компетентните медицински органи временна неработоспособност или трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане и издадено разпореждане за приемане на злополуката за трудова от териториалното поделение на Националния осигурителен институт.

Това налага необходимостта Националният осигурителен институт да:

- разработва съвместно с Министерството на здравеопазването нормативните документи за медицинската експертиза;
- участва при усъвършенстване на принципите, критериите и методологията за определяне на временната неработоспособност и трайно намалената работоспособност/вида и степента на увреждане;
- оказва методична помощ на лечебните заведения и на териториалните поделения на Националния осигурителен институт по отношение на експертизата на временната неработоспособност;
- оказва методична помощ на медицинските комисии по отношение на експертизата на трайно намалената работоспособност/вида и степента на увреждане;
- участва в специализираните състави на Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК);
- ръководи и контролира дейностите по установяване, разследване и регистриране на трудовите злополуки, съобщаване, проучване и регистриране на професионалните болести;
- създава нормативната уредба за провеждане на дейността по профилактика и рехабилитация, финансирана от бюджета на държавното обществено осигуряване, и оказва методична помощ по прилагането ѝ.

Практическото осъществяване на тези дейности се извършва от отдел “Експертиза на работоспособността и трудова злополука”, структурно звено в състава на дирекция “Осигуряване и краткосрочни плащания”.

В рамките на основните функции и задачи на отдела са и дейностите по:

- изготвяне на статистическите показатели за трудовите злополуки, които се включват при диференциране на размера на осигурителните вноски за фонд “Трудова злополука и професионална болест” и коефициента на трудов травматизъм, съгласно Наредбата за задължително застраховане на работниците и служителите за риска трудова злополука;
- разработване и периодично предоставяне на статистическа информация за трудовите злополуки и професионалните болести;

- участие при разработването на програми в областта на здравословните и безопасни условия на труд.

Медицинска експертиза

Медицинската експертиза включва: експертиза на временната неработоспособност, експертиза на трайно намалената работоспособност на лица в трудоспособна възраст, както и на лица, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от КСО, които упражняват трудова дейност и не са им определени вид и степен на увреждане, вида и степента на увреждане на деца до 16-годишна възраст и на лица, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от КСО, и потвърждаване или отхвърляне на професионалния характер на заболяванията. Законът за здравето, Наредбата за медицинската експертиза (НМЕ) и Правилникът за устройството и организация на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи са нормативните документи, отнасящи се до медицинската експертиза и до контрола по нея. В Кодекса за социално осигуряване също са разписани текстове, които регламентират контрола по медицинската експертиза.

Националният осигурителен институт осъществява контрол върху дейността на органите на медицинската експертиза чрез:

- лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност/инспекторите по осигуряването;
- медицинските комисии;
- лекарите – представители на НОИ в НЕЛК.

Експертиза на работоспособността

Лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност/инспекторите по осигуряването към ТП на НОИ, осъществяват контрол по експертизата на временната неработоспособност, като правят проверки по:

- получените в ТП на НОИ болнични листове за изплащане на парични обезщетения;
- създадената организация на работа и кадровото състояние на ЛКК;
- воденето на медицинската документация от лекуващите лекари и ЛКК.

При изпълнението на своите задължения те установяват нарушения на разпоредбите на Инструкцията за работата и отчетността с болничните листове за временна неработоспособност и на Наредбата за медицинска експертиза, допуснати от органите на медицинската експертиза при издаването на болничните листове. Най-често срещаните пропуски и грешки са относно:

- вписан неправилен код на диагнозата по Международната класификация на болестите – 10 (несъответствие между код и текстуално вписана диагноза, неправилно кодиране на извършените оперативни интервенции или функционални изследвания, вместо на основното заболяване);
- неправилно определяне на болничния лист като “първичен” или “продължение”, както и неспазване разпоредбата на чл. 6, ал. 6 от НМЕ, съгласно която неработните дни, както и ползването на друг законоустановен отпуск, не прекъсват временната неработоспособност. Това води до нарушаване и на разпоредбата на: чл. 13, ал. 1 от НМЕ, която регламентира срока, за който болничните листове се издават еднолично от лекуващите лекари – до 14 дни непрекъснато; чл. 6, ал. 5 от същата наредба – продължаване на временната неработоспособност от ЛКК, вместо от ТЕЛК, когато тя е продължила повече от 6 месеца без прекъсване или 12 месеца с прекъсване в две предходни години и в годината на боледуването;

- неписване в личната амбулаторна карта на лицето на издадения болничен лист;
- непопълване номера и датата на решението на ЛКК/ТЕЛК, когато болничният лист е издаден по решение на ЛКК/ТЕЛК;
- неспазване от органите на медицинската експертиза на определените им с НМЕ правомощия по отношение на продължителността на временната неработоспособност;
- неправилно попълване на кода на причината за неработоспособност;
- неправилно определяне на датата за явяване на работа;
- неотбелязване на обстоятелствата за по-късното издаване на болничния лист, както и причините за нанесени поправки по болничния лист на ред "Бележки";
- нарушаване на чл. 12, т. 6 от НМЕ – издаване на болничен лист за временна неработоспособност за заболяване, за което ТЕЛК/НЕЛК е определила 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане.

Посочените нарушения налагат връщането на болничните листове на осигурителя, а той от своя страна на лицето, за корекция от органите на медицинската експертиза, които са ги издали, или предприемане на действия по обжалването им по реда на чл. 112 от Закона за здравето. Това забавя процедурата по изплащане на паричните обезщетения.

Таблица № 3

БОЛНИЧНИ ЛИСТОВЕ				
Година	Приети болнични листове (бр.)	Обжалвани болнични листове (бр.)	Отменени болнични листове (бр.)	Съотношение отменени/обжалвани болнични листове (%)
2011	2 151 071	17 796	4 591	25,8
2012	2 253 687	15 380	3 716	24,2

Неспазването на разпоредбата на чл. 9, ал. 3 от Наредбата за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване за упражняване на контрол от страна на работодателя/осигурителя по законосъобразното издаване на болничните листове преди представянето им в ТП на НОИ, е друга причина, влияеща негативно на процеса, свързан с изплащането на паричните обезщетения.

Контролната дейност при лечебните заведения се извършва по предварително изготвен план-график. Лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност/инспекторите по осигуряването правят проверки по създадената организация за съхраняване на болничните листове, по воденето на книгата за прихода и разхода на бланките болнични листове, амбулаторния журнал, книгата за регистриране на издадените болнични листове, книгата за решенията на ЛКК. Проверяват попълването на реквизитите на болничните листове, които се издават към момента на извършване на контрола. При установяване на нарушения дават задължителни предписания на лечебните заведения, на основание чл. 108, ал. 1, т. 3 от КСО. В случай на неизпълнение на задължителните предписания, съставят на лечебните заведения актове за установяване на административни нарушения на основание чл. 350, ал. 1 от КСО.

Лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност /инспекторите по осигуряването към ТП на НОИ участват в регионалните съвети към регионалните здравни инспекции. Организируют и провеждат мероприятия за информиране на лекарите от лечебните заведения по проблемите с работата с болничните листове и (при необходимост) изготвят указания относно издаването им и тяхната отчетност, които са задължителни за всички лекари (лекари по дентална медицина) и ЛКК.

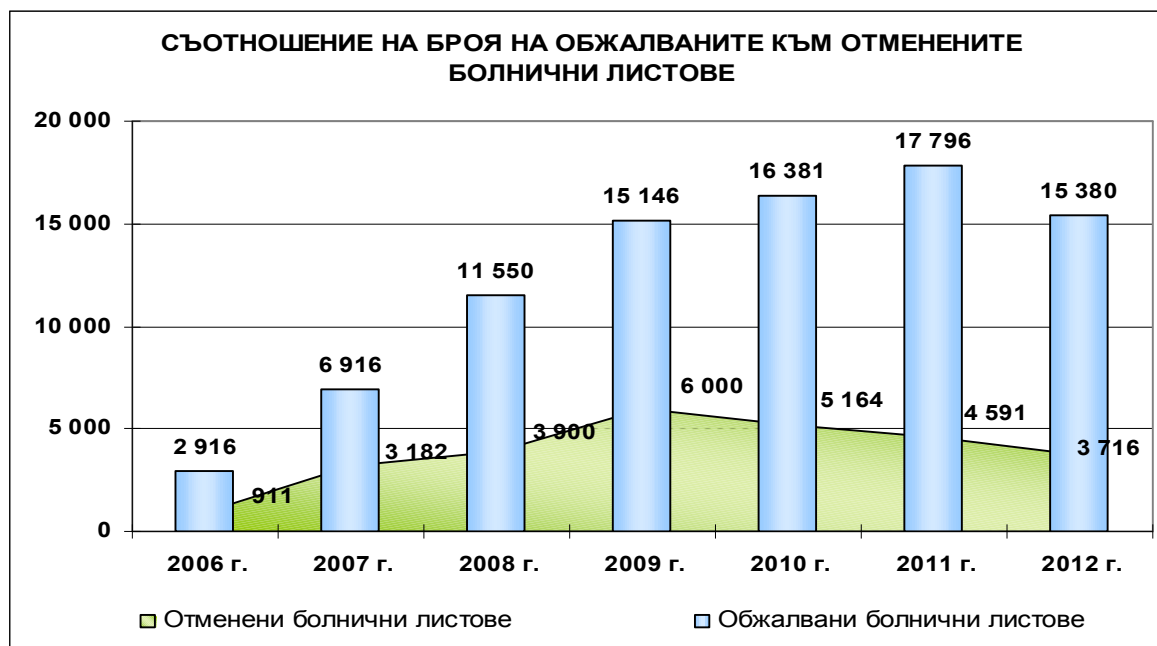
През 2012 г. лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност/инспекторите по осигуряването са извършили 2 568 проверки на лечебни заведения. По реда и условията на чл. 112 от Закона за здравето, от ТП на НОИ са

обжалвани 15 380 болнични листове за 268 868 дни. От тях, въз основа на решение на органите на медицинската експертиза, са отменени 3 716 от обжалваните болнични листове, които са издадени за 50 250 дни.

През 2012 г. 24,2% от обжалваните болнични листове са отменени. От тях 51% са отменени от ЛКК, а 49% са отменени от ТЕЛК.

Проведена е методична дейност по разясняване на нормативните документи и по решаване на отделни случаи от практиката с лекари от лечебните заведения.

Фигура № 2

Експертиза на трайно намалената работоспособност/вида и степента на увреждане

На основание чл. 98, ал. 4 от КСО към ТП на НОИ са изградени медицински комисии (МК) за преценка основателността за отпускане на пенсии за инвалидност и за добавката за чужда помощ на освидетелствани от ТЕЛК/НЕЛК лица.

Контролът, осъществяван от МК, обхваща само една част от ЕР на ТЕЛК, а именно тези, които касаят в най-голямата си част първично освидетелстваните лица. От 01.01.2012 г. с промени в Кодекса за социално осигуряване МК се произнасят по всички експертни решения на ТЕЛК с определена 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност. Съкратени са и сроковете за издаване на решения (от 30 дни на 14 дни след получаване на медицинските експертизи на експертните решения с определена 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност). МК вземат решения и по ЕР на НЕЛК, но те са незначителна част от общия брой и не оказват съществено влияние на общите резултати.

Таблица № 4

КОНТРОЛНА ДЕЙНОСТ НА МЕДИЦИНСКИТЕ КОМИСИИ (в ТП на НОИ)			
Година	Решения на МК (бр.)	Обжалвани пред НЕЛК/СГС Административен съд София – (бр.)	Съотношение на обжалвани ЕР към решения на МК (%)
2011	81 083	1 557	1,92
2012	164 134	3 829	2,33

Данните за контролната дейност на медицинските комисии в ТП на НОИ показват следното:

- Увеличение с 83 051 бр. (102,4%) на броя решения на МК през 2012 г., което е два пъти повече в сравнение с броя им през 2011 г.
- Увеличение с 2 272 (145,9%) на броя обжалвани ЕР на ТЕЛК през 2012 г., което е 2,5 пъти повече спрямо броя им през 2011 г.
- Увеличение с 0,41 процентни пункта на съотношението между обжалвани ЕР на ТЕЛК и решения на МК, при стойности на показателя съответно 1,92% за 2011 г. и 2,33% за 2012 г.

Увеличеният брой решения на МК през 2012 г. произтича от ЕР на ТЕЛК, постановени на редовно преосвидетелствани лица, които не пораждат право на първоначално отпускане на друг вид пенсия за инвалидност и/или на добавка за чужда помощ.

Таблица № 5

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБЖАЛВАНЕ НА ЕКСПЕРТНИ РЕШЕНИЯ ОТ МЕДИЦИНСКИТЕ КОМИСИИ през 2012 г.										
Общ брой обжалвани ЕР	Решение на ТЕЛК/НЕЛК (по степен на трайно намалена работоспособност)				Решение на НЕЛК/АСС (по степен на трайно намалена работоспособност)					
	50 – 70,99%	71 – 90%	над 90% без ЧП	над 90% с ЧП	Работоспособни	под 50%	50 – 70,99%	71 – 90%	над 90% без ЧП	над 90% с ЧП
1 008	471	424	74	39	1	126	465	304	74	38

Резултатите от работата по обжалването от МК в ТП на НОИ на експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК през 2012 г. са следните:

- Едно от освидетелстваните лица е определено като работоспособно.
- Намалява със 127 броят на лицата с определен процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, който дава правото на пенсия за инвалидност, което е 12,6% намаление спрямо общия брой 1 008 обжалвани експертни решения.
- Намалява със 121 броят на лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 70,99%, която носи и допълнителни социални придобивки, което е 12,01% намаление спрямо общия брой обжалвани експертни решения.
- Намалява с 1 броят на лицата, на които е определена чужда помощ.

На основание чл. 106, ал. 2 от Закона за здравето в специализираните състави на НЕЛК са включени 11 лекари от отдел “Експертиза на работоспособността и трудова злополука”. С разкриването на вторите специализирани състави по кардиологични, вътрешни и неврологични болести от м. януари 2009 г., постановяването на ЕР на лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от НЕЛК в по-голяма част от съставите се извършва в законоустановените срокове.

Таблица № 6

РЕЗУЛТАТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ СЪСТАВИ НА НЕЛК от обжалване на ЕР на ТЕЛК пред НЕЛК през 2012 г.														
Брой консултации	Общ брой ЕР на НЕЛК	Отменени и върнати за разглеждане от ТЕЛК	Разпределение по % трайно намалена работоспособност преди ЕР на НЕЛК						Разпределение по % трайно намалена работоспособност по ЕР на НЕЛК					
			Работоспособни	Под 50%	50-70,99%	71-90%	Над 90%	Други	Работоспособни	Под 50%	50-70,99%	71-90%	Над 90%	Други
24 660	8 618	3 660	503	3 304	2 738	1 415	481	177	239	1 112	1 932	1 062	456	157

Лекарите, представители на НОИ в НЕЛК, са участвали в постановяването на 8 618 експертни решения. От тях 35% са обжалвани от контролните органи на Националния осигурителен институт.

Резултатите след обжалването на експертни решения на ТЕЛК пред НЕЛК през 2012 г. са следните:

- Намаляване с 264 броя на лицата, определени като работоспособни, или с 3,1% спрямо общия брой 8 618 ЕР на НЕЛК.
- Намаляване с 2 192 броя на лицата с определен под 50% ТНР, или с 25,4% спрямо общия брой ЕР на НЕЛК;
- Намаляване с 806 броя на лицата с определен процент 50-70,99% ТНР, който определя правото на пенсия за инвалидност, или с 9,4% спрямо общия брой ЕР на НЕЛК;
- Намаляване с 353 броя на лицата с ТНР над 70,99%, която носи и допълнителни социални придобивки, или с 4,1% спрямо общия брой ЕР на НЕЛК;
- Намаляване с 25 броя на лицата с ТНР над 90%, където има и определена чужда помощ, или с 0,3% спрямо общия брой ЕР на НЕЛК;
- Намаляване с 20 на броя на лицата в групата “Други” с допуснати технически грешки в ЕР и неправомерно дадени слухови апарати, или с 0,2% спрямо общия брой ЕР на НЕЛК;

Профилактика и рехабилитация

Ежегодно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване се определят средства, които да се разходват по условия и ред, регламентирани в Наредба № 1 от 13 февруари 2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация. За 2012 г. НОИ е сключил договори с 14 юридически лица за общо 47 изпълнители на дейността по профилактика и рехабилитация. Изпълнителите, в които се извършва дейността по профилактика и рехабилитация се намират на територията на 16 области – София-град, София област, Пловдив, Варна, Бургас, Сливен, Ловеч, Габрово, Монтана, Пазарджик, Стара Загора, Добрич, Благоевград, Кюстендил, В. Търново и Смолян. По брой изпълнители и съответно с най-висок относителен дял са област Пловдив и област София-град – с по 8 изпълнители (17% от общия брой). Следвани от област Бургас със 7 изпълнители (4,9% от общия брой).

Отчитането на резултатите от дейността по показателите брой издадени удостоверения, изплатени и неизплатени фактури (брой и стойност), изразходвани средства (общо и по фондове) за диагностични и терапевтични процедури, ношувки и частична парична помощ за хранене се извършва:

- чрез ежегодни справки, изготвяни от изпълнителите на дейността;

- по електронен път чрез разработената през 2003г. компютърна програма, която дава възможност за получаване на информация по горните показатели за всеки желан период от провеждането на дейността.

С програмата се отчитат и други показатели, като пол, възраст, изход от лечението и други.

През 2012 г. на 40 865 лица са издадени удостоверения за ползване на парична помощ за профилактика и рехабилитация. От общия брой издадени удостоверения за страната най-много са издадени в ТП на НОИ в София-град 13,5%, в Пловдив 9,8% и Стара Загора 6,8%.

Паричните помощи за профилактика и рехабилитация се отпускат на лица с установени заболявания. От общия брой лица, ползвали програмата за рехабилитация през 2012 г., 38 976 са провели рехабилитация за сметка на фонд “Общо заболяване и майчинство”. Лицата, осигурени за риска “Общо заболяване и майчинство”, имат право и на парично обезщетение за временна неработоспособност. По данни от регистър “Парични обезщетения и помощи от ДОО” 882 882 лица, осигурени за този риск, през 2012 г. са получили обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване, карантина, гледане на болен член от семейството, бременност и раждане. Следователно само 4,4% от осигурените лица, ползвали временна неработоспособност са провели профилактика и рехабилитация. Този процент реално е по-висок, тъй като в поводите за временна неработоспособност са включени и случаите на карантина, гледане на болен член от семейството, бременност и раждане (по данни от регистър “Парични обезщетения и помощи от ДОО” на тях се дължат около 10% от случаите).

Длъжностните лица, които издават удостоверенията извършват съпоставка на данните от служебните бележки, удостоверяващи осигурителните права на лицата, с данните, отразени в Регистър на осигурителите, Регистър на осигурените лица, Регистър “Приходи”, Регистър на трудовите договори, Регистър “Пенсии” и Регистър “Трудови злополуки”. Лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност/инспекторите по осигуряването, проверяват за наличие на съответствие между диагнозите, отразени в медицинските направления (Бл. МЗ № 119а/98), и профилните възможности и противопоказанията за извършване на профилактика и рехабилитация при изпълнителите на дейността.

Контролът по изразходваните средства на държавното обществено осигуряване се осъществява от ТП на НОИ, на територията на което се намират изпълнителите на дейността, на основание чл. 17 от Наредба № 1. С Инструкция за контролната дейност по ползването и изплащането на паричните помощи за профилактика и рехабилитация са уредени условията, редът и сроковете за извършване на контрол в ТП на НОИ и при изпълнителя на дейността.

През 2012 г. са извършени 235 броя проверки при изпълнителите на дейността по профилактика и рехабилитация, 94 от които са инициирани по повод увеличени брой на издадените удостоверения през месец октомври. За допуснати нарушения са съставени 59 ревизионни актове за начет в размер на 11 275 лв.

Трудова злополука и професионална болест

Отдел “Експертиза на работоспособността и трудова злополука” (ЕРТЗ) ръководи и контролира дейностите по установяване, разследване и регистриране на трудовите злополуки, съобщаване, проучване и регистриране на професионалните болести.

Дейностите на отдела, свързани с **трудовете злополуки**, през 2012 г. обхващат:

- Обработка на национално равнище на оперативната информация за станалите през 2012 г. трудови злополуки и предоставянето ѝ на МТСП, ИА “ГИТ” и други заинтересовани органи и организации. За периода 01.01.2012 – 31.12.2012 г. в ТП на НОИ са обработени 3 217 декларирани трудови злополуки. Открити и комплектовани са 3 027 досиета за признати трудови злополуки. Извършени са над 100 разследвания на смъртни трудови злополуки. По преценка на длъжностните

лица от ТП на НОИ са проведени и разследвания на повече от 400 злополуки с полски последици, при които е било необходимо допълнително уточняване на осигурителния статус на пострадалите лица, данните подадени с декларацията за трудова злополука, причините и обстоятелствата, при които са станали. Злополуките, които не са признати за трудови, са 100. Най-голям брой подадени декларации за трудови злополуки, станали през време и във връзка или по повод на извършваната работа (чл. 55, ал. 1 от КСО) са в ТП на НОИ, София-град – декларираны 816 и признати за трудови злополуки 805; ТП на НОИ – Пловдив (декларираны 209 и признати 209), ТП на НОИ – Варна (декларираны 200 и признати 200), ТП на НОИ – Стара Загора (декларираны 137 и признати 137) и ТП на НОИ – Бургас (декларираны 127 и признати 127). Всички издадени протоколи и разпореждания от ТП на НОИ са изпратени по електронен път в отдела, с цел осъществяване на контрол по качеството и осигуряване на методическа помощ. През 2012 г. започна електронното архивиране на протоколите.

- Събиране и обработване на информацията за трудовите злополуки, станали през 2011 г. През месец януари 2012 г. е публикувана и годишната оперативна информация за 2011 г. в интернет сайта на НОИ.
- Предоставяне на окончателните статистически данни за трудовите злополуки за 2010 г. на МТСП, НСИ, ИА “ГИТ”, МОТ и Евростат. Статистическата информация за трудовите злополуки, станали през 2010 г., е обработена до 30.06.2012 г. В нея се съдържат данни за броя, разпределението и показателите за тях. За изчисление на показателите за отчитане на трудовите злополуки са използвани данни на НОИ за среден списъчен брой на осигурените за трудова злополука и професионална болест лица и отработените човекочасове по икономически дейности, както и по териториални поделения на НОИ за 2010 г. За първи път обобщената статистическа информация за трудовите злополуки, станали през 2010 г., беше разработена като електронна книга и публикувана на интернет страницата на НОИ.
- Предоставяне на подробна систематизирана статистическа информация за трудовите злополуки за периода 2006-2010 г. за изпълнението на проект BG051PO001-2.3.01 “Превенция за безопасност и здраве при работа”, по който ИА “ГИТ” е бенефициент. В кратки срокове НОИ предостави на изпълнителите по проекта надеждна и структурирана информация за анализ на трудовия травматизъм за повече от 30 икономически дейности. Заключениеята и изводите послужиха като база за разработване на профили по безопасност и здраве при работа по икономически дейности.

През 2012 г. завърши реализирането на проекта „Консолидация на методологията, разработена от ESAW за събиране на данни за трудовите злополуки”, изпълняван по споразумение за предоставяне на безвъзмездна помощ между Евростат и НОИ за развитие на “Информационна подсистема “Трудови злополуки” (ИСТЗ) към информационната система на НОИ. В рамките на проекта са актуализирани всички модули на ИСТЗ за регистрация на данните. Създаден е нов помощен модул за статистическа обработка на същите. Модулите на ИСТЗ осигуряват актуални, надеждни и съпоставими данни, с помощта на които се прави обективна оценка на въздействието на предприетите мерки в областта на здравословните и безопасни условия на труд.

На базата на окончателната статистическа информация за трудовите злополуки за 2008, 2009 и 2010 г. са изчислени:

- Коефициентът на честота и коефициента на тежест на трудовите злополуки, които се включват при диференциране на размера на осигурителните вноски по групи икономически дейности в зависимост от степента на риска. Определянето на диференцираните вноски за фонд “ТЗПБ” на ДОО и включването им като приложение към бюджета на ДОО за 2013 г. е съгласно Методиката за реда и

начина на определяне размера на осигурителната вноска за трудова злополука и професионална болест (ДВ, бр. 103 от 2004 г.);

- Коефициентът на трудов травматизъм за прилагане през 2013 г., съгласно Наредба за задължително застраховане на работниците и служителите за риска “трудова злополука” (ДВ, бр. 15 от 2006 г.). Данните за икономическите дейности с коефициент на трудов травматизъм, равен или по-висок от средния за страната, са предоставени на министъра на труда и социалната политика.

Други дейности на отдел “ЕРТЗ” са свързани с поддържане на оперативна информация за съобщените случаи на **професионални болести**.

Във връзка с получени бързи известия през 2012 г. в териториалните поделения на НОИ са открити 26 досиета за професионални болести, като заболелите лица със съмнение за професионален характер на заболяванията са 24.

Откритите досиета на лица със съмнение за професионална болест за периода 2000-2012 г. в териториалните поделения на НОИ са 2 919.

Наблюденията по отношение на съобщаваната през последните години професионална патология установяват трайна тенденция на намаляване на случаите със съмнение за професионална болест. При средно ниво 330 лица с получени бързи известия за периода 2001-2008 г., са регистрирани бързи известия за 111 лица през 2009 г., 47 лица през 2010 г., 49 лица през 2011 г. и 24 лица през 2012 г.

Всички изготвени протоколи за професионални болести от ТП на НОИ, както и експертни решения на ТЕЛК са изпратени по електронен път в отдела. Осъществен е контрол по качеството им и е оказана методическа помощ на инспекторите.

Продължава внедряването на подсистема “Професионални болести” към информационната система “Социално осигуряване” на НОИ. В тази връзка през 2012 г. са извършени тестове с реални данни за прецизиране работата на системата в две ТП на НОИ. След завършване на тестовия период, системата е внедрена във всички ТП на НОИ. Започна реална работа по въвеждане на събраната информацията за професионалните болести за периода 2008-2013 г. За 30% от случаите са съставени електронни досиета за получените бързи известия в ТП на НОИ. Продължава работата по прецизиране въвеждането на данни за минали години от 2000 г. до 2007 г.

През годината сътрудничеството и партньорството на отдел “Експертиза на работоспособността и трудова злополука” с министерства, ведомства и социалните партньори, за работа по предотвратяване и намаляване на случаите на трудова злополука и професионална болест, се изразява в:

- активно представителство на НОИ в работата на Националния съвет по условия на труд и фонд “Условия на труд”, осигуряване на експерти в специализирани комисии към фонд “Условия на труд” за разглеждане на проекти за подобряване условията на труд и диагностика на професионалните болести;
- участие в работната група, която разработи предложение за създаване на нова организация на работа за извършване на медицинската експертиза и за отпускане на произтичащите от нея преференции;
- участие в работната група, която на основание чл. 4, т. 2 от Закона за ветераните от войните определи Проекта на списъка и редът за получаване на медицинска и дентална помощ за всички дейности, извън обхвата на основния пакет от здравни дейности, гарантиран от бюджета на Националната здравноосигурителна каса;
- обсъждане и съгласуване на Национална програма по безопасност и здраве при работа за 2012 г.;
- даване на предложения и изразяване на становища по проекти на Наредба за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работещите и Наредба за болестите, при които работниците, боледуващи от тях, имат особена закрила;

- участие в организиран от Агенцията за хората с увреждания проект “Създаване на единна система за управление на цялостния процес по реализация на държавната политика за работа с хората с увреждания в България”, финансиран от Европейския социален фонд;
- даване на становище и информация по прилагане на Конвенции на МОТ, свързани с обезщетенията за трудова злополука и професионална болест;
- участие в изготвянето на Единадесетия национален доклад по приложението на Европейската социална харта (ревизирана) в България;
- провеждане на обучение на длъжностните лица от ТП на НОИ, пряко ангажирани с дейността по трудовите злополуки и професионални болести;
- съвместна работа с експерти от НСИ по подготовка на проучването на работната сила с модул за трудови злополуки и други здравни проблеми (LFS – 2013);
- участие в срещи на работните групи на Евростат по статистика на трудовите злополуки.

IV. ОСИГУРИТЕЛЕН АРХИВ

Дирекция „Осигурителен архив” (ОА) с отдел “Методология на осигурителния архив” и отдел „Електронен осигурителен архив” отговаря за:

- Разработване методологията по цялостното функциониране на осигурителния архив на НОИ;
- Организирането, ръководството и контрола на дейността по приемане, съхраняване и използване на документацията, доказваща трудов/осигурителен стаж и доход на лицата, работили в прекратени осигурители без правоприменик;
- Ръководството и координацията на дейността по функционирането и поддържането на информационната система за управление и използване на осигурителния архив;
- Разработването на нормативни актове по организирането и функционирането на осигурителния архив на НОИ и указания за прилагането им;
- Оказване съдействие в процеса на извличане и обработване на информация за издаване на документи за трудов/осигурителен стаж и доход от приетата разплащателна и трудовоправна документация;
- Координация на дейността на осигурителния архив с външни институции и други функционални направления в НОИ в рамките на тяхната компетентност.

През месец май 2012 г. бяха обнародвани изменения и допълнения на Инstrukция № 5 от 30.06.2005 г. на управителя на НОИ (ДВ, бр. 34 от 04.05.2012 г.) за приемане и съхраняване на разплащателните ведомости на прекратени осигурители без правоприменик, които основно са насочени към защита осигурителните права на гражданите.

Актуализирани са Работна инструкция за изпълнение на задълженията по приемане, съхраняване и използване на разплащателните ведомости на прекратени осигурители без правоприменик, във връзка с приети изменения и допълнения в Инstrukция № 5, и Работна инструкция за изпълнение на задълженията по електронна обработка на разплащателни ведомости на прекратени осигурители без правоприменик в центровете за електронна обработка, поради въвеждане в реален режим на работа на нови модули на информационната система.

Разработвани са указания по конкретни въпроси, поставени от ТП на НОИ, с цел намиране на общ подход при систематизиране на данните във връзка с издаване на образци УП-13, УП-14, УП-15, доказващи трудов/осигурителен стаж и доход на лицата, работили в прекратени осигурители без правоприменик.

Служителите от отдел „Методология на осигурителния архив” ежесечно изготвят анализи на база постъпваща информация от ТП на НОИ. Дирекция “Осигурителен архив”

през 2012 г. направи заявка до дирекция “ Информационни системи и моделиране на бизнес процеси” за разработване на програмен продукт, който да оптимизира процеса на обобщаване на данните от отчетите за дейността на отдел “ООА” (сектор “ОА” към ТП на НОИ) и изготвяне на справки и анализи към тях.

Постигната е оптимизация на дейността на осигурителния архив на НОИ, свързана с увеличаване на възможността на лица, работили в прекратени осигурители без правопреемник, да удостоверят осигурителните си права. В дирекция „Осигурителен архив” се съхранява документацията на лица, упражняващи самостоятелно занаят или свободна професия и които са се осигурявали по отменения Указ № 265 за взаимно осигуряване на членовете на ТПК от 1953 г. (ДВ, бр. 110 от 1999 г.). Въз основа на данните от осигурителните картони е създаден регистър, с цел издаване на удостоверения за направени осигурителни вноски и зачетен осигурителен стаж на тази категория лица, преди законоустановения срок.

През 2012 г. дирекция „Осигурителен архив“ планира и проведе две работни срещи с директорите на ТП на НОИ и служители от осигурителния архив в ТП на НОИ на тема “Промени в Инструкция № 5 от 30.06.2005 г. на управителя на НОИ и указания за прилагането ѝ, процедура по изземване, електронно архивиране на разплащателна документация”. Дискутирани са конкретни въпроси и теми, касаещи методологията на осигурителния архив, и функциониране на електронния осигурителен архив с оглед създаване на еднозначна практика по прилагане на законодателството. Изготвени и публикувани на вътрешния портал на НОИ са указания за прилагане на Инструкция № 5.

ОСИГУРИТЕЛЕН АРХИВ В ТП НА НОИ

През 2012 г. в териториалните поделения на НОИ е **приета документация** (по чл. 5, ал. 10 от КСО; по §7 от ПЗР на ЗИДКСО; по чл. 108, ал. 7 от КСО) на **3 162** прекратени осигурители, което е с 1 892 по-малко спрямо приетите осигурители за 2011 г. (5 054) и **15%** от приетите осигурители за целия период 2006-2011 г. (за сравнение – през 2011 г. приетите прекратени осигурители са 31% от приетите за периода 2006-2010 г.).

Броят на **приетите дела** за 2012 г. е **38 652**, което е с 5 068 по-малко от общо приетите за 2011 г. (43 720). Броят на **листата** е **4 498 727**, което е с 366 963 повече от всички приети за 2011 г. (4 131 764).

От представените данни е видно, че през 2012 г., сравнено с 2011 г., са приети по-малък брой осигурители, но с относително сходен обем документация. Това се обяснява с факта, че броят на приетите осигурители зависи от броя на прекратените осигурители без правопреемник, служебно заличените фирми и иззетата разплащателна и трудовоправна документация от физически и юридически лица.

Брой осигурители, чиято разплащателна и трудовоправна документация се съхранява в **Обединените осигурителни архиви (ООА) при ТП на НОИ** към м. декември 2012 г.:

- Отдел „ООА – с. Невестино – 4 704 бр.
- Отдел „ООА“ – Пловдив – 2 142 бр.
- Отдел „ООА“ – Тетевен – 2 372 бр.
- Отдел „ООА“ – Търговище – 2 738 бр.
- Отдел „ООА“ – Силистра – 1 445 бр.

През 2012 г. е **иззета документация** на **55** осигурители на основание чл. 108, ал. 7 от КСО (2011 г. – 34). **Броят на иззетите дела** е **6 590**, което е с 1 409 повече от приетите през 2011 г. (5 181). Най-голям е броят на иззетите осигурители в ТП на НОИ - гр. **Враца** (20), което е **36%** от всички иззети осигурители през годината. В ТП на НОИ - **София-град** за същия период са иззети три осигурителя, но с голяма по обем документация – 2 651 дела, което е **40%** от всички обработени дела на иззети осигурители за периода. Това изисква по-задълбочени проверки и преценки за всеки конкретен случай относно целесъобразността по

прилагане процедурата по изземване на разплащателна и трудовоправна документация от тези осигурители.

Таблица № 7

Общ брой приета документация по чл.5, ал. 10 КСО; док. по §7 ПЗР на ЗИДКСО и иззета документация по чл. 108, ал. 7 КСО			
ТП на НОИ	бр. осиг.	бр. дела	бр. листи
1. Благоевград	84	601	72 116
2. Бургас	321	2 019	120 570
3. Варна	281	656	30 525
4. В. Търново	77	1 494	152 039
5. Видин	36	383	41 852
6. Враца	91	2 696	254 396
7. Габрово	64	1 507	209 946
8. Добрич	116	1 458	205 811
9. Кърджали	17	99	11 502
10. Кюстендил	39	990	72 036
11. Ловеч	38	227	25 436
12. Монтана	56	770	72 412
13. Пазарджик	60	434	42 703
14. Перник	24	2 821	157 792
15. Плевен	85	937	106 389
16. Пловдив	253	1 220	94 701
17. Разград	49	642	56 019
18. Русе	171	1 868	211 677
19. Силистра	62	1 742	117 635
20. Сливен	79	708	65 499
21. Смолян	73	486	47 606
22. София-град	650	5 207	332 090
23. София-област	64	759	42 537
24. Стара Загора	133	6 287	1 779 999
25. Търговище	62	1105	46 977
26. Хасково	83	291	15 672
27. Шумен	68	365	17 700
28. Ямбол	26	880	95 090
ОБЩО:	3 162	38 652	4 498 727

Приетите заявления-декларации по чл. 5, ал. 1 и чл. 22 от Инструкция № 5 за предаване на разплащателна документация са **8 283**, което е с 10 073 по-малко в сравнение с 2011 г. (18 356).

Издадените удостоверения по чл. 5, ал. 10 от КСО и чл. 22, ал. 2 и 3 от Инструкция № 5 за приемане на разплащателна документация са **7 936**, или с 10 656 по-малко от всички издадени през 2011 г. (18 592 бр.).

Общият брой заявления по чл. 32, ал. 1 и 6 за издаване на удостоверения за осигурителен стаж и доход, постъпили от граждани, от ТП и по служебен път, са **87 112** (2011 г. – 100 017). Намаляващият брой на издадените документи е вследствие спазване на разпоредбите на КСО, свързани със задължението на осигурителя, при прекратяване на трудови или служебни правоотношения с лицата, да издава удостоверителни документи за трудов/осигурителен стаж и доход.

Таблица № 8

Брой заявления за издаване на удостоверения за осиг. стаж и доход по чл. 32, ал. 1 и 6			
ТП на НОИ	Общ брой заявления по чл. 32, ал. 1 и 6 за издаване на удостоверения за осиг. стаж и доход, постъпили от граждани, от ТП и по служебен път	Заявления по чл. 32, ал. 1 и 6, които остават за обработване в ТП	Заявления по чл. 32, ал. 1 и 6, препратени за издаване на удостоверение към друго ТП
1. Благоевград	1 691	166	1 525
2. Бургас	3 480	3 205	275
3. Варна	3 699	1 537	2 162
4. В. Търново	1 260	121	1 133
5. Видин	1 750	1 652	82
6. Враца	2 673	2 617	56
7. Габрово	1 302	350	877
8. Добрич	2 538	611	1 927
9. Кърджали	3 714	2 618	1 096
10. Кюстендил	11 099	11 072	27
11. Ловеч	5 816	5 747	70
12. Монтана	2 046	1 918	128
13. Пазарджик	2 080	1 156	924
14. Перник	944	366	576
15. Плевен	1 742	157	1 586
16. Пловдив	7 353	6 928	425
17. Разград	1 605	404	1 201
18. Русе	1 762	1 603	159
19. Силистра	4 817	4 702	115
20. Сливен	3 325	3 103	222
21. Смолян	1 312	822	490
22. София-град	5 247	1 453	3 794
23. София-област	1 675	763	904
24. Стара Загора	2 675	2 340	329
25. Търговище	5 155	4 488	667
26. Хасково	2 344	2 055	297
27. Шумен	2 682	2 325	368
28. Ямбол	1 326	1 252	74
ОБЩО:	87 112	65 531	21 489

Общият брой заявления по чл. 32, ал. 1 и 6 за издаване на удостоверения за осигурителен стаж и доход, които остават в ТП, е 65 531, или по-малко с 11 127 в сравнение с 2011 г. (76 658).

Заявленията по чл. 32, ал. 1 и 6, препратени за издаване на удостоверение към друго ТП, са 21 489, което е с 2 063 по-малко от 2011 г. (23 552).

Динамиката на издаване на удостоверения УП-13, УП-14, УП-15, УП-17, УП-17а и уведомителни писма за отказ е следната:

Таблица № 9

Брой издадени удостоверения за осиг. стаж и доход за периода януари-декември 2012 г.							
ТП на НОИ	Общ брой УП и отказ	УП – 13	УП – 14	УП – 15	УП – 17	УП – 17а	Уведомителни писма за отказ
1. Благоевград	128	19	1	40	0	0	68
2. Бургас	4 100	1 147	54	1 486	3	1	1 409
3. Варна	1 727	681	7	662	1	5	371
4. В. Търново	140	30	1	64	1	3	41
5. Видин	1 636	494	14	760	0	0	368
6. Враца	2 283	814	24	1 245	5	0	195
7. Габрово	485	80	0	78	0	5	322
8. Добрич	606	246	6	288	0	0	66
9. Кърджали	3 245	1 097	320	841	0	0	987
10. Кюстендил	13 739	4 023	73	5 829	9	1	3 804
11. Ловеч	7 866	1 965	80	3 441	12	1	2 367
12. Монтана	2 221	470	11	1 259	7	2	472
13. Пазарджик	1 520	335	1	779	0	0	405
14. Перник	408	146	0	221	0	0	41
15. Плевен	152	48	0	90	1	0	13
16. Пловдив	8 065	1 849	59	3 238	7	1	2 911
17. Разград	526	114	0	273	0	1	138
18. Русе	1 737	607	77	874	0	2	177
19. Силистра	5 233	1 955	347	2 263	9	5	654
20. Сливен	3 165	1 470	30	1 195	6	16	448
21. Смолян	1 002	298	1	575	0	0	128
22. София-град	1 443	186	0	818	42	34	363
23. София-област	761	192	0	406	5	0	158
24. Стара Загора	2 762	973	5	906	2	7	869
25. Търговище	7 328	1 907	144	2 695	2	1	2 579
26. Хасково	2 111	893	75	703	3	0	437
27. Шумен	2 476	1 129	168	905	0	0	274
28. Ямбол	1 337	663	38	496	1	0	139
ОБЩО:	78 202	23 831	1 536	32 430	116	85	20 204

Динамиката в издаването на удостоверения за осигурителен стаж и доход в ТП на НОИ през 2012 г., сравнено с предходната година, се запазва. Най-голяма тежест се пада на издаването на УП-15 за доход, като може да се отбележи спад в общия брой и за всеки отделен вид УП през отчитаната година.

За периода 2006-2012 г. общият **брой издадени удостоверения е 339 465 броя.**

В резултат на качественото обслужване на гражданите и предоставяне на исканите от тях административни услуги в нормативно определените срокове са подадени малко на **брой жалби** (за периода юли-декември 2012 г. - 45 бр.). Най-голям брой жалби са постъпила в ТП на НОИ – Кюстендил (23 бр.), което е 51,1% от всички постъпили жалби за разглеждания период.

Съгласно указателно писмо № 91-01-61/12.03.12 г. на Д “ОА“ се отразяват и данни за приетата разплащателна и трудовоправна документация на **служебно заличените фирми** (142 осигурители, 2 638 дела, 177 995 листа).

Таблица № 10

Служебно заличени осигурители за 2012 г.			
ТП на НОИ	бр. осиг.	бр. дела	бр. листи
1. Благоевград	4	11	348
2. Бургас	4	32	983
3. Варна	3	0	0
4. В. Търново	3	48	4 875
5. Видин	3	10	361
6. Враца	9	868	25 968
7. Габрово	8	19	467
8. Добрич	0	0	0
9. Кърджали	3	7	293
10. Кюстендил	0	0	0
11. Ловеч	5	9	145
12. Монтана	4	54	5 043
13. Пазарджик	0	0	0
14. Перник	4	22	895
15. Плевен	8	11	272
16. Пловдив	2	1	9
17. Разград	13	25	984
18. Русе	1	2	10
19. Силистра	0	0	0
20. Сливен	2	4	192
21. Смолян	2	3	42
22. София-град	32	955	55 902
23. София-област	3	4	193
24. Стара Загора	7	509	79 635
25. Търговище	8	13	488
26. Хасково	9	22	560
27. Шумен	5	9	330
28. Ямбол	0	0	0
ОБЩО:	142	2 638	177 995

Отдел „Методология на осигурителния архив“ осъществява и текущ контрол по отношение спазване на нормативно определените срокове в Инструкция № 5 по издаване на удостоверения за трудов/осигурителен стаж и доход. Най-честата причина за допускане на просрочени заявления е вследствие прием на осигурители с по-голяма по обем документация и съответно увеличени брой заявления за издаване на удостоверения за осигурителен стаж и доход.

Без просрочени заявления за 2012 г. са ТП на НОИ в градовете Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Кърджали, Монтана, Перник, Плевен, Пловдив, София-град, София-област, Стара Загора, Хасково, Шумен и Ямбол.

По сигнали на сектор “ОП” и “КРДОО” през 2012 г. са направени **4 024 проверки**, което е с 604 по-малко от предходната година (4 628 през 2011 г.).

През 2012 г. са **регистрирани 3 775 осигурители** (6 455 през 2011 г.) и **47 357 дела** (52 252 през 2011 г.). За периода 2006-2012 г. регистрираните приети осигурители са 94%.

ФУНКЦИОНИРАНЕ НА ЕЛЕКТРОННИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН АРХИВ

Съгласно чл. 5, ал. 11 от Кодекса за социално осигуряване, НОИ създава и поддържа информационна система за разплащателните ведомости на прекратени осигурители без правоприменник, данните от която се използват за изчисляване и отпускане на пенсии и парични обезщетения.

Дейността по електронно архивиране на разплащателна документация на прекратени осигурители без правоприменник беше обезпечена с щатна численост през януари 2012 г. След проведени процедури по подбор в Центровете за електронно архивиране (ЦЕО) в Пловдив, Невестино и Търговище бяха назначени по двама скенеристи и осем индексатори, а в ЦЕО – Тетевен, двама скенеристи и девет индексатори.

1. Нормативи за сканиране и индексирание на документи

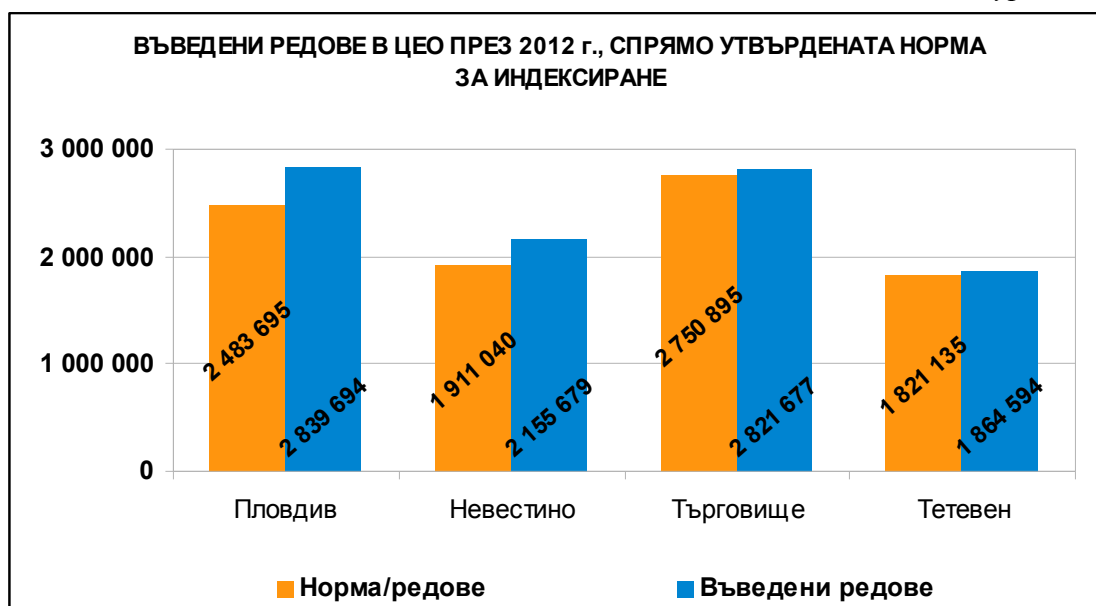
С цел планиране на резултатите от дейността по дигитализация и постигане на баланс между количество работа, съответстващо на оптимално качество на работните процеси, бяха актуализирани въведените от 01.05.2011 г. нормативи за сканиране и индексирание на документи и считано от 01.02.2012 г. бяха въведени следните изисквания:

- 23 000 въведени редове – месечна норма за 1 индексатор (през 2011 г. нормата е 17 500 въведени редове);
- 20 160 сканирани страници – месечна норма за 1 скенерист (през 2011 г. нормата е 35 000 сканирани страници).

На фона на увеличените нормативи за индексирание, редуцирането на норматива за скенеристите е чувствително, обективна причина за което е липсата на оптимално числено съотношение между скенеристи и индексатори – 2:6, което гарантира равномерно протичане на работните процеси (сканиране и индексирание). С цел балансиране на процесите, на скенер операторите беше възложено да извършват предварителна подготовка на документацията за сканиране, както и да участват в процеса на индексирание. Ефектът от възприетия подход е подобрена ритмичност и паралелно протичане на работните процеси, както и съкращаване на технологичното време за достъп до трансферираната информация.

Ежеседмично от ЦЕО в отдел “Електронен осигурителен архив” постъпва информация за броя на служителите, осъществявали реално процесите по сканиране и индексирание на данни (включително наетите по граждански договори), както и информация за реално отработените дни. Този подход гарантира коректност на изготвяните месечни справки и обективност при съпоставка между резултатите на отделните центрове.

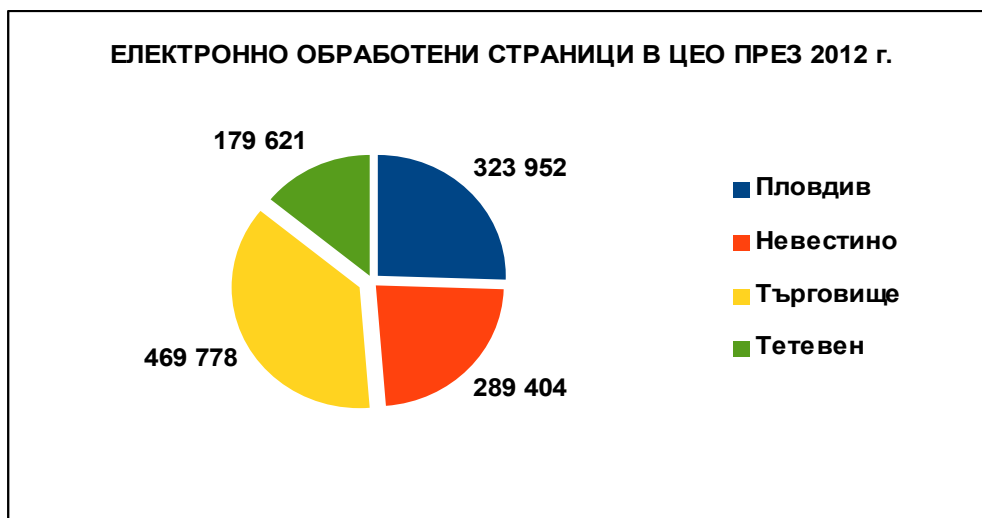
Фигура № 3

Изпълнението на утвърдените нормативи е индикатор за персоналния принос на служителите, ангажирани с индексирание на данни. Показател, отчитащ практическия ефект от дигитализацията на ведомостите е броят на електронно обработените страници, преминали трансфер на данни.

Общият брой на електронно обработените страници в ЦЕО през 2012 г. е 1 282 755. Броят на електронно обработените страници за периода от месец май до месец декември 2011 г. е 687 890.

Фигура № 4

Директната съпоставка между цифровите показатели за 2011 и 2012 г., като количествено изражение за извършената в ЦЕО работа, може да деформира в известна степен реалната картина вследствие на:

- различната числена обезпеченост на центровете – през 2011 г. дейностите по сканиране и индексирание се осъществяваха от наети по граждански договори лица, чийто брой варираше както в рамките на отдела, така и при съпоставка в числеността на четирите ЦЕО;
- разликата между утвърдените нормативи за 2011 и 2012 г.;
- промяната в технологията на отчитане на електронно обработените страници, чрез справочната система;
- промяната в хронологичния обхват на подлежащите на електронна обработка ведомости – началният период беше променен от 01.01.1976 г. на 01.01.1980 г.;
- стартиране на дейността в различните ЦЕО през 2011 г. по различно време.

2. График за електронно архивиране

Графикът за електронно архивиране на разплащателна документация беше въведен с цел балансиране на дейността, чрез поетапно разширяване на обхвата ѝ във всички ТП на НОИ, а не само в предаващите документация за трайно съхранение в регионалното архивохранилище.

Изпълнението на графика стартира на 02.04.2012 г. с предаване на документация от ТП на НОИ – Стара Загора в ЦЕО – Пловдив и от ТП на НОИ – Шумен в ЦЕО – Търговище, като изискванията към количественото изражение за дигитална обработка бяха: 72 бр. дела / 18 000 листа / 36 000 бр. страници.

Анализът за ефективно изпълнение на възложените с графика задачи показва, че в периода от 02.04.12 до 31.10.2012 г. (с 1 месец прекъсване) постигнатите количествени резултати, надвишават прогнозните:

- в ЦЕО – Пловдив е извършена обработка на документация на ТП на НОИ – Стара Загора, Хасково и Сливен, възлизаща на 123 065 стр. от прогнозни 108 000 стр.;

- в ЦЕО – Търговище е извършена обработка на документация на ТП на НОИ – Шумен и Русе, възлизаща 112 378 страници от прогнозни 108 000 стр.

Фигура № 5

Положителният ефект от използването на дигиталния архив се завишава, когато ТП на НОИ определят като приоритетна обработката на осигурители, чийто интензитет на търсене е висок и обективиран чрез броя на постъпилите заявления за издаване на удостоверения за осигурителен стаж и доход.

В резултат от ефективната организация на работа, в етапа на изпълнение на графика в двата центъра не е допускано неизпълнение на утвърдените нормативи за индексирание на данни и е постигнат баланс между двете функции, както и между цифровите параметри (за график и норми), задаващи рамката на очакваните количествени резултати.

Продължителността на дигитализацията, определена за ТП на НОИ, беше 2 месеца, с изключение на ТП на НОИ – Шумен (4 месеца).

Общият брой на електронно обработените страници от двата центъра в етапа на изпълнение на графика е **235 443**.

3. Методически указания относно:

➤ Селектиране подлежащите на електронна обработка листове в процеса на сканиране на разплащателна документация. Поради наличие на номериране върху празни листове във ведомостите и предвид прилагания селективен модел на електронно архивиране, беше указано да се отстраняват листовите, които не съдържат информация, включително да не се обработват и “гърбовете на фишовете” поради липсата на данни върху тях.

Постигнат ефект: съкратено е технологичното време за обработка на ведомостите и попълване на базата данни само с използваема информация.

➤ Преразпределение на служители в отдел “ООА” с ЦЕО. Поради обстоятелството, че численото съотношение между служителите, ангажирани със сканиране и индексирание на информация не позволява паралелно протичане на работните процеси, беше указано по преценка на началника на отдел “ООА”, скенер-операторите да бъдат ангажирани с индексирание на данни.

Постигнат ефект: подобрена е ритмичността на процесите и е съкратено технологичното време за достъп до трансферирана информация.

➤ Промяна в технологията за отброяване на неподлежащите на индексирание страници, вследствие на която броенето се осъществява непосредствено след маркиране на статуса в индексирания модул, а не след приключване на архивната кутия.

Постигнат ефект: уеднаквен е начинът на отчитане на показателите в справочния модул в реално време.

➤ Въвеждане на модул “Корекции” в реален режим на работа, осигуряващ възможност за коригиране, допълване и въвеждане на регистрационна и историческа информация за прекратени осигурители без правоприемник.

Постигнат ефект: Чрез предоставената функционалност се гарантира коректност на информацията в електронния осигурителен архив, която се ползва от външни клиенти чрез интернет сайта на НОИ, както и от експертите на института, посредством справочната система.

➤ Утвърждаване на Работна инструкция за изпълнение на задълженията по електронна обработка на разплащателните ведомости на прекратени осигурители без правоприемник в центровете за електронна обработка. Актуализираните текстове отразяват основно прилагането на нови функционалности към модулите на информационната система. В писмо № 91-01-251/20.11.2012 г. на дирекция “ОА” относно прилагане на инструкцията са конкретизирани процедурите, в чийто текстове са внесени изменения и/или допълнения.

Постигнат ефект: чрез въвеждане на нови функционалности се оптимизират работните процеси (напр. възможността за корекции на данни); чрез определяне на хронологични граници за оптимален времеви цикъл при обработка на протоколите в ЦЕО се осигурява своєвременен достъп и равномерност в потока от трансферирана информация, въз основа на която се издават удостоверения за осигурителен стаж и доход.

➤ Мерки за повишаване на ефективността от използването на електронния архив в ТП на НОИ. Включва теми, обсъдени по време на регионалните съвещания на дирекция “ОА” в ЦЕО гр. Пловдив и гр. Тетевен като: работа с модул “Търсене”, регламент за обработка на заявления за издаване на удостоверения за осигурителен стаж и доход въз основа на данни от електронния и осигурителния архив и др.

Постигнат ефект: уеднаквяване на практиката в ТП на НОИ по отношение процеса на издаване на удостоверения за осигурителен стаж и доход чрез извличане на данни, които са в електронен формат.

➤ График за електронно архивиране в ЦЕО – Невестино и Тетевен, който задава изискване в рамките на шест месеца всеки от центровете да сканира и индексира не по-малко от 120 000 стр. Обект на дигитализация в случая са осигурители, чиято документация е на трайно съхранение в посочените ЦЕО.

От началото на 2012 г. в рубриката “Осигурителен архив” на интернет страницата на НОИ е достъпна “Справка за прекратени осигурители без правоприемник с предадени разплащателни ведомости”, която е предназначена за лица, заинтересовани от информация за съхраняваната в териториалните поделения на НОИ разплащателна и трудовоправна документация от осигурители със статут на прекратили дейността си без правоприемник.

V. ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И МОДЕЛИРАНЕ НА БИЗНЕС ПРОЦЕСИ

Дирекция “Информационни системи и моделиране на бизнес процеси” осъществява пълно информационно-технологично и комуникационно обезпечаване на всички функционални дейности на Националния осигурителен институт по управлението на осигурителната система и провеждането на държавното обществено осигуряване на територията на страната.

Дългосрочни обезщетения (пенсии)

Работата на дирекция “Информационни системи и моделиране на бизнес процеси” (“ИСМБП”) по информационното осигуряване на дейността и поддръжката на потребителите във връзка с функциите на института по отпускане, изплащане и статистическо наблюдение на пенсиите включва:

- Проектиране на програмни продукти, необходими за дейността на института, съвместно с другите функционални направления.
- Създаване на нови и актуализиране на съществуващи програмни продукти и модули, използвани при отпускане, изменение, преосвидетелстване, възобновяване, преизчисляване, изплащане и статистика на пенсиите в съответствие с нормативната уредба по пенсиите – по КСО и по международни договори и регламенти на ЕС.
- Надграждане и поддръжка на централните бази данни на модулите “Пенсии”.
- Оказване методическа помощ на служителите в НОИ по използване на разработените информационни системи и технологии.
- Поддържане и актуализация на модул “Регистър за пенсионни досиета на починали пенсионери”.
- Изпълнение на технологичните процедури за автоматичната обработка по отпускане, изменение, възобновяване и изплащане на пенсиите по КСО, по регламентите на ЕС и по международни договори в областта на социалното осигуряване. Изготвяне на всички необходими документи – за пенсионера, за териториалните поделения и за дирекция “Европейски регламенти и международни договори”.
- Изготвяне и предоставяне на платците (“Български пощи” ЕАД, търговски банки в България и платци в чужбина) на необходимата им информация за изплащане на пенсиите, съгласно сключените с тях договори.
- Изготвяне на приложен софтуер за статистическа обработка на пенсиите в различни разрези и периодичност.
- Изготвяне на статистически отчети за актуерски цели.
- Ежемесечно, тримесечно и годишно предоставяне на статистическа информация за пенсиите на отделите в дирекция “АПП”.

През 2012 г. в дирекция “ИСМБП” са извършени редовни месечни и нормативно определени периодични обработки в следните числови измерения:

Таблица № 11

Статистически данни на Д “ИСМБП”, свързани с дългосрочните обезщетения (пенсии) за 2012 г. /брой/	
Общ брой изготвени проекто-разпореждания, в т. ч.:	1 344 807
- Новоотпуснати, възобновени и изменени пенсии	380 862
- Преосвидетелстване по решения на ТЕЛК/НЕЛК	92 564
- Преизчислени добавки по чл. 9 от ЗПГРРЛ	10 032
- Преизчислени пенсии от 01.06.2012 г.	763 344
- Починали пенсионери по информация от ГД “ГРАО”	98 005
Обработени подадени от ТП на НОИ справки за промени по изплащането, в т. ч. за:	
- Промени по пенсиите	204 011
- Смяна място/начин на изплащане	6 098
- Смяна ТП на НОИ за изплащане	5 487
- Смяна на ЕГН/ЛНЧ	305
- Промяна на име и/или адрес на пенсионера	415
Други данни:	
- Прехвърлени от Учителския пенсионен фонд за изплащане от фонд “Пенсии” на ДОО, отпуснати по §5, ал. 1-2 от ПЗР на КСО.	1 650
- Прекратени запори с настъпил падеж през 2012 г.	4 014
- Сменени партии на пенсионери в отговор на постъпили искания от банки.	3 957

Изпълнявайки своите основни дейности по обработка на пенсиите, дирекция “ИСМБП” изпълни през 2012 г. и следните по-големи задачи:

Беше внедрена **Националната система за отпускане и изплащане на пенсии (НСОИП)**, която представлява интегрирана система, изградена въз основа на новите версии на програмните продукти, обслужващи основните дейности, извършвани от специалистите по отпускане и изплащане на пенсиите в ТП на НОИ. Новите версии са разработени под операционна система Windows като web-базирани приложения. Базите данни са централни, разположени на сървърите в ЦУ на НОИ. Те се администрират от служители на дирекция “ИСМБП”. Според функционалното звено, към което принадлежат и дейностите, които изпълняват, специалистите получават достъп до тези модули и справки, които са необходими за осъществяване на задълженията им.

Новите моменти са обусловени от особеностите на платформата и използваните развойни средства (хардуер и софтуер) и са изцяло в посока облекчаване и подобряване работата на потребителите, автоматизиране на основни технологични процеси, пестене на време и завишаване на контрола на базата на унифицираните, централизираните обработки.

Успоредно се разработвани, тествани и внедрени **нови подмодули и функционалности.**

През 2012 г. бе проектиран, разработен и тестван програмен продукт **“Електронен доклад за осигурителния стаж”** като част от модул “Електронен доклад за осигурителния стаж и доход”, който е всеобхватен и съвременен разработен. С този продукт се цели да се унифицира работата във всички ТП на НОИ, като освен това той предлага и много възможности, несъществуващи до момента.

През 2012 г. експертите от дирекция “ИСМБП” участваха в разработването на Проект **“Интегрирано гише”** на “Български пощи” ЕАД, като бяха проектирани и разработени програмни продукти за обмен на данни между БП-ЕАД и НОИ. Разпределени бяха отговорностите и беше определен технологичния ред, за извършване на обмена. Предоставени бяха тестови данни както за редовно месечно плащане, така и за пенсионни записи, починали пенсионери и възстановяване на суми.

С изплащането на пенсиите за м. март 2012 г. всички **добавки по чл. 9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица (ЗПГРРЛ)** с начална дата до 31.12.2011 г., бяха автоматично преизчислени от дирекция “ИСМБП” на основание чл. 49б НПОС, считано от 01.01.2012 г. с новия среден размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст за 2011 г. За новите размери на добавките бяха изготвени разпореждания в два екземпляра – по лица и по платци.

Във връзка с направените промени в пенсионното законодателство, свързано с увеличението на размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст от 01.06.2012 г. дирекция “ИСМБП” извърши **автоматично определяне на новите минимални размери на пенсиите и добавките по чл. 84 от КСО** от пенсии за трудова дейност, на пенсиите, несвързани с трудова дейност, когато са определени като за пенсия за трудова злополука или професионална болест и на наследствените пенсии, включително и на пенсиите по европейски регламенти и международни договори. За новите размери на пенсиите бяха изготвени и предоставени разпореждания на териториалните поделения на НОИ и дирекция “ЕРМД” за прилагане в пенсионните преписки.

Успоредно с това експертите от дирекцията работиха по два нови проекта за **предоставяне на информация за Агенцията за социално подпомагане (АСП) и Агенцията за хора с увреждания (АХУ).**

Дирекция “ИСМБП” своевременно е добавяла, променяла и разработвала нови продукти във връзка с влизане в сила на нови и извършване на промени в прилаганите **европейски регламенти и международни договори** в областта на социална сигурност по отношение на пенсиите.

Конкретно изпълнени задачи:

- По задания от дирекция “ЕРМД”, дирекция “ФСД” и по искания на външни институции към Информационната система за изплащане на пенсии по договори е разработен, променен и добавен нов софтуер.
- По Споразумението с Русия са разработени процедури за: изплащателни ведомости, статистическа информация за гражданство и осигуреност на пенсионерите, автоматично въвеждане данните за руските пенсии в Информационната система за изплащане на пенсии по договори.
- По задания от дирекция “ЕРМД” и по искания на външни институции към съществуващата Информационната система за изплащане на пенсии в Република Турция е извършена промяна на софтуера за създаване на изплащателната ведомост и ведомостите с възстановените суми.
- Разработване на модули (тестови вариант) за обмен на данни за смъртността между България и Германия по формат, предоставен от Германия.

Във връзка с изцяло изменената Национална програма “**Помощ за пенсиониране**”, от дирекция “ИСМБП” беше основно преработен програмният продукт за издаване на удостоверения по програмата.

През 2012 г. в дирекция “ИСМБП” продължи работа по **регистъра на пенсионните разпореждания**, включваща поддръжка на базата данни за електронен регистър на пенсионни разпореждания.

От м. септември 2012 г. се промени технологията на обработка на пенсиите на лицата, изтърпяващи наказание лишаване от свобода, което наложи доразработване на програмните продукти от НСОИП.

Във връзка със счетоводното отчитане на сумата на добавката по чл. 4 от Закона за уреждане на някои трудови и осигурителни права на български граждани бяха направени съответните промени в програмните продукти.

Във връзка с направените изменения и допълнения в Кодекса за социално осигуряване, отнасящи се за задължителното пенсионно осигуряване, в Инструкцията за статистическо наблюдение на пенсиите и в Инструкциите за попълване на справките за отпускане, определяне и изменяне на пенсиите и справките за промени по изплащането на пенсиите, бяха въведени някои нови показатели и добавени нови стойности в съществуващите. Това наложи съответните допълнения и изменения в базите данни и в софтуера за обработка на пенсиите.

Във връзка с официални писма на БНБ за промени в банковата система и на “Български пощи” ЕАД за разкриване и закриване на пощенски станции, своевременно се актуализират базите данни на пенсиите.

В съответствие с промяната в законодателството по пенсиите и изискванията към предоставяната статистика, своевременно е предоставена информация от преизчисляването на пенсиите и добавките по чл. 84 от КСО, свързано с увеличението на размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст от 01.06.2012 г.

Във връзка с промяната при осчетоводяването на пенсиите бяха преработени статистическите отчети, предоставяни на дирекция “Анализ, планиране и прогнозиране”, като в тях бяха включени данни за пенсиите изплащани в Република Турция и тези от дирекция “ЕРМД”.

През 2012 г. **на хартиен носител или в електронен вид** беше предоставяна информация, касаеща пенсиите, по несвързани с периодичност задания от дирекции в ЦУ и външни организации.

Парични обезщетения и помощи от ДОО

През 2012 г. са отразени навреме всички промени в нормативната уредба, които влияят върху контрола при прием на документи и при определяне на правото и размера на обезщетенията. Същевременно продължи ефективно работата по поддръжка и развитие на

модулите от системата за отпускане и изплащане на паричните обезщетения и помощи от ДОО (ПОПДОО).

Централизираните обработки, включващи проверки за коректност на информацията от регистрите от ИС съгласно законовите изисквания и поставянето на маркери за преглед на несъответствията, са допълнени и разширени с предложения на експертите от ТП и по задания на дирекция "ОКП":

- Увеличен е базисният период, от който се изчисляват обезщетенията (брой месеци) – 18 при общо заболяване и 24 при бременност и раждане.
- Направени са промени, свързани с визуализацията на увеличения базисен период пред модула за преглед.
- През модула за преглед е дадена възможност за генериране на справки по различни сечения чрез избор на критерии.
- През модула за преглед са направени промени във връзка с визуализацията на промените в болничния лист и Приложение № 15 – Декларация от осигурителя/самоосигуряващия се относно правото на парично обезщетение.
- Извършена е оптимизация на програмните продукти с цел увеличаване на бързодействието при увеличен обем от информация, необходима за изчисляване на обезщетението.
- От 01.04.2012 г. се даде възможност, обособената в самостоятелно приложение част към болничния лист да бъде подавана в електронен вид.
- Разширена и дообогатена е логиката на изчисленията на паричните обезщетения, която касае връзката между данните от Приложение № 15 и данните в Регистъра на осигурените лица.
- Разработени са и са изготвени списъци по различни разрези и критерии с цел улесняване на работата на служителите в ТП на НОИ при преглед и изплащане на обезщетенията.
- Разработени са и са внедрени нови контроли в процедурите по преценка на правото и при изчисляване размера на обезщетенията на самоосигуряващите се лица по чл. 4, ал. 9 от КСО, които касаят определянето на правата на съпруга/ата.
- Извършени са 96 централни обработки на 3 076 518 броя документи – нови и преизчислени. След всяка централна обработка се генерират справки в различни сечения с оглед облекчаване работата на експертите от ТП на НОИ относно прегледа и вземането на решение за изплащане на обезщетенията.
- Генерираните ведомости за изплащане на обезщетения са 97 бр.
- Генерирани са 2 952 777 декларации за Регистъра на осигурените лица с дохода, от който е изчислено обезщетението въз основа на генерираните ведомости за изплащане на обезщетения.

Модулът за прием и въвеждане на документи е обогатен с нови справки и програмни средства, подпомагащи контрола върху въвеждането и прегледа на документите. Добавени са нови методи и е разработен нов интерфейс, които ускорява работата по въвеждане на данните за обезщетенията.

Актуализирани са справките, които са достъпни за външните потребители през сайта на НОИ. Беше внедрена и нова, комбинирана справка по ЕГН и ПИК, която съчетава основната информация за обезщетенията, състоянието на тяхната обработка размера и датата на извършените плащания.

Модулът за изплащане е разширен с нови възможности :

- Дообогатен е режимът, който касае надветите обезщетения, като към него се добави "установен дълг". Това са случаите, за които новоизчислената сума е по-малка от изплатената и разликата е по-малка от 10 лв. Поради големия брой на такива задължения с разлика до 10 лв., с въвеждането на установен дълг се даде възможност своевременно да се сигнализира за наличие на предстоящи плащания

на лицата, което съществено улесни и възможността за предприемане на действия по събиране на тези задължения.

- Променена е логиката за включване във ведомост във връзка с наложените промени през 2012 г. Изведени са извън преглед всички неизплатени поради смърт, без банкови сметки или с върнати суми от банките поради грешна или закрыта сметка и всички обезщетения с изтекла давност. За всички тези случаи извън преглед е дадена възможност да бъдат включени във ведомост или изплатени извън системата ПОПДОО (плащане на каса).
- Променена е и е доразработена логиката за попълване на единното досие на случаите при изплащане, възстановяване, удържане и т.н. операции с цел повишаване на бързодействието на обработката.
- Дообогатена е логиката на приложението и са разработени нови справки.

Беше сменен подходът при определяне на документите, подлежащи на годишно преизчисляване. Обработиха се само документи, за които предварително беше установено, че има промяна на информацията, включена в периода за изчисляване. Това съкрати многократно времето за годишна обработка на данните и даде възможност да не се нарушава съществено установения ритъм на обработка и изплащане. В годишната обработка за 2012 г. бяха преизчислени обезщетения по 232 519 документа с начало на неработоспособността или бременността и раждането, настъпили през 2011 г. От тях: 225 042 болнични листове и 7 464 заявления-декларации по чл. 50-51, чл. 50, ал. 6 и ал. 7 от КСО. От горепосочения брой документи 155 400 са с разлика между изчислената и изплатена сума, а 907 броя имат изменение в причините за решението. Изплатени са получените положителни разлики. Отрицателните разлики бяха анализирани и изпратени в комбинирани списъци за преглед и предприемане на съответните действия. Генерирани са 255 980 нови декларации за доход в Регистъра на осигурените лица.

Периодично от дирекция “ИСМБП” се изготвят и предоставят на териториалните подразделения списъци със случаи за последващ контрол на база сравнение на изплатените обезщетения и състоянието на информацията в Регистрите на ИС и тяхната последваща промяна.

Развита е методиката за **идентифициране на рискови осигурители** като част от тях са имплементирани в модулите на системата при текущите проверки.

По писмени искания от дирекция “Вътрешен одит” се подготвят набор от справки и списъци с предварителна информация за проверките в териториалните подразделения по краткосрочните обезщетения.

Обезщетения за безработица

През 2012 г. продължи поддръжката и развитието на системата за обслужване на дейностите по отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица (ПОБ) и своевременно са отразявани промените в нормативната база.

- Към справочната част на системата са добавени 5 нови справки.
- Добавена е възможност за издаване на интегриран документ-разпореждане, който обхваща две взаимосвързани разпореждания – “прекръпявам/възстановявам” или “спирам/възобновявам” обезщетение за безработица.
- Добавен е контрол за лица, навършващи възраст за пенсия по чл. 68 от КСО.
- В технологията при изготвяне на ведомостите е включена проверка на лицата с ПОБ, които имат задължения към ДОО и е дадена възможност за своевременно удържане на съответното задължение.
- Осигурена е възможност за осъществяване на удържка от ПОБ в съответно ТП на НОИ при постановено задължение от друго ТП на НОИ. Тази информация коректно се отразява и в рекапитулация за изплатени и удържани ПОБ.
- Добавен е модул за корекция или заличаване по период на записи в Регистъра на осигурените лица, които са генерирани в резултат на ПОБ. В модула се въвежда

период, за който трябва да бъде коригирана или заличена информацията, след което се осъществява технологията по създаване на коригиращи или заличаващи декларации за Регистъра на осигурените лица, които се отнасят за ПОБ.

- Разработена е тестова версия на нов модул към системата ПОБ, чиято цел е обслужване на дейностите по възстановяване на средства, изплатени по ПОБ в други държави, по реда на чл. 65 от Регламент (ЕО) № 863/2004.
- Осигурява се непрекъснати консултации в реално време на потребителите на системата.
- Извършва се ежемесечна обработка на информацията за ПОБ и актуализиране на централните регистри на НОИ:
  - Изпълнение на контролни процедури преди изплащане на ПОБ и изготвяне на ведомости за изплащане;
  - Отразяване на информацията за изплатените парични обезщетения в Регистъра на осигурените лица в ИС на НОИ и съответно в системата за управление на приходите (СУП) на НАП;
  - Осигуряване на информация за целите на статистиката, анализите и вътрешния одит.
- Извършва се подготовка на информация, свързана с паричните обезщетения за безработица, за поддържане на база данни за политиката на пазара на труда към Евростат.
- Изготвя се структурирана информация за подготовка на Структурираните електронни документи (СЕД) за искане за реимбурсация на получени ПОБ с последна работа в друга страна.
- Извършва се ежемесечна проверка на регистрираните в Агенцията по заетостта безработни лица в Регистъра на трудовите договори – получаване от Агенцията по заетостта на персонална информация за регистрираните безработни лица, последващо извършване на проверки в Регистъра на трудовите договори и връщане на информация за наличие на трудови договори за всяка дирекция “Бюро по труда”.
- Извършва се ежемесечно генериране на информация за Агенцията по заетостта и Агенцията за социално подпомагане относно ПОБ.

Трудови злополуки

През 2012 г. продължи поддръжката на модул “Трудови злополуки”, като са извършени следните дейности:

- Подготвени са необходимите данни за нуждите на ESAW (Европейска статистика на трудовите злополуки) и Статистическата система за трудови злополуки.
- В централизирания модул за справки от системата “Трудови злополуки” е добавена справка “Протокол за извършено разследване от ТП на НОИ”.
- Подменени бяха класификаторите на икономическите дейности и професиите с актуалните въведени за страната, като за целта са направени необходимите промени в базата данни и програмния продукт.
- В “Справочната система” за ЦУ са обновени справките “Злополуки по зададен БУЛСТАТ/ЕГН” и “Дневник на въведените злополуки” с възможност за търсене на трудови злополуки, декларираны за период.

Професионални болести

През 2012 г. бяха довършени разработката и тестовете на основното програмно осигуряване за регистрация на случаите и документите на модул “Професионални болести”:

- Беше повишена сигурността при въвеждане чрез кодиране на полета “Професионалните болести” и “Клинични прояви на болестта”.

- Добавена беше функционалност за проверка на компетентност на преписката по постоянния адрес на лицето. Системата генерира съобщение към кое ТП на НОИ да бъде препратена преписката по компетентност.
- Оптимизирана беше справка “Дневник на въведените досиета по период”.
- Подобри се и се оптимизира интерфейса на модула.
- Модул “Професионални болести” беше инсталиран за реална работа. На проведено обучение на експертите от ТП на НОИ, съвместно с дирекция “ОКП” бяха представени новите функционалности на модула и разработеното ръководство за потребителите.

Изплащане на парични помощи за профилактика и рехабилитация.

Националният осигурителен институт, чрез неговите териториални поделения, осъществява дейност по преценка правото за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация на осигурените за риска лица. Актуализиран е регистърът на лечебните заведения, с които са сключени договори за 2012 г.

Беше разработен **нов модул за изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация**. Модулът се състои от три основни части:

- Първата част “**Въвеждане**” включва в себе си въвеждане на лечебни заведения, номера на стаи, видове процедури, цени, отчети и протоколи.
- Втората част е “**Корекция**” – дава възможност за коригиране на лечебни заведения, добавяне на стаи, процедури, корекция на цени, отчети и протоколи.
- Третата част “**Изплащане**” включва подробен преглед на одобрени (потвърдени и непотвърдени за изплащане) отчети и съпътстващите ги протоколи. Ведомостта се формира един път седмично. В нея се изплащат само потвърдените отчети към съответните лечебни заведения. Отчетите се състоят от протоколи, които включват ЕГН, имена, брой ношувки, процедури, номер на стая и др., т.е. в тях е описана основната информация и ползваните услуги от лицето. Един отчет включва множество протоколи, от които се изплащат само потвърдените.
- Отделно е разработена е и е обособена справочна част за ТП и ЦУ. Дадена е възможност за контрол от ЦУ на средствата за изплащане и възможност за отказ от формиране и изплащане на ведомост при недостиг на средства по програмата.

Въведени са 14 149 отчети и 40 868 протоколи. От тях са одобрени и изплатени суми по 14 062 отчети и 40 514 протоколи и са отказани 87 отчета и 354 протокола.

Беше разработена нова методика и процедури за попълване на съществуващата система с данни, постъпили в новия модул.

Разширена е и е подобрена функционалността и бързодействието на модула, чрез който се въвежда информацията и се издават удостоверенията за ползване на програмата.

Ревизионни актове и погасяване на задълженията

През 2012 г. продължи поддържането на система за работа в ТП на НОИ за регистрация на ревизионни актове по разходите на ДОО и отразяване погасяването на задълженията по тях. Доразработиха се нови списъчни справки във връзка с подпомагане на ревизионната дейност на ТП.

Продължи поддържането на програмен продукт “Изчисляване на лихва просрочие” – DOS вариант и “Изчисляване на лихва просрочие” – Windows вариант за самостоятелно ползване, публикувани на интернет страницата на института. Продължи поддържането и на програмен продукт “Изчисляване на лихва просрочие” за локален компютър и мрежови вариант под DOS.

Модул по §4, §4а (отм.) и §4б от ПЗР на КСО за осигурените лица в Професионален пенсионен фонд (ППФ)

По §4а (отм.) и §4б от ПЗР на КСО:

- Беше сменена цялостно логика на разпределение на натрупаната маса по партида от разпределение на равни части към дялово разпределение по Закона за наследството. Беше сменен и обхвата на правоимащите, което наложи цялостна преработка на системата за прием на заявления, разпределение на сумата по партидата на наследодателя и изплащане на разпределените дялове.
- Към системата се добави разпределение на парична маса по § 4б след отпускане на пенсия.

Системата, обхващаща §4 от ПЗР на КСО, беше доразвита с нови справки и функционалност:

- Към §4 беше дадена възможност за смяна на причината от утвърдено разпореждане за отпускане на пенсия в отказ и обратното, когато лицето не е избрало ППФ или не е изпратено писмо до ППФ, както и възможност за изтриване на заявление по §4 без ограничение, ако не е въведена дата на разпореждане.
- Беше добавена “Справка за лица с въведени заявления по §4 от ПЗР на КСО”.

Осигурителен архив

През 2012 г. продължи поддръжката на внедрения регистрационен софтуер за осигурителния архив – система за събиране, регистриране, обработване, съхраняване и използване на разплащателните ведомости на прекратените осигурители, които нямат правоприменник, както и на документите, въз основа на които се установява осигурителен стаж и доход на лицата, които са работили в организациите по §12 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи.

Във всички ТП на НОИ продължава процесът по прием и завеждане в регистъра на прекратените осигурители по реда на постъпването на предадената документация. Това се извършва в ТП или в обединените осигурителни архиви. Документацията се съхранява и по график се транспортира до центровете за сканиране и индексирание. Използва се разработената справочна система към модула, работеща върху централизираната информация.

През 2012 г. беше усъвършенствана система за обслужване на дейността на осигурителния архив, разработена от дирекция “ИСМБП”, включваща три модула, обединени от единна технология за работа с тях – контролен, сканиране, индексирание.

Беше доразвит с нови възможности контролният модул, чрез който се управлява процесът по приемане, сканиране и индексирание на документите в Центровете за електронна обработка (ЦЕО) и позволява адекватно разпределяне на задачите на служителите, както и текущо наблюдение на качеството и количеството на работата им.

Паралелно се извърши работа по техническото дооборудване и подготовка на центровете за електронна обработка в обединените осигурителни архиви. Внедряването на новата система позволява самостоятелна работа от страна на специалисти на НОИ за постигане на по-голямо качество и използваемост на електронно обработената документация. Съвместно с дирекция ”Осигурителен архив” бяха проведени съвещания – обучения на служителите в ЦЕО за работа с новостите на система и обсъждане на добрите практики.

Продължава обогатяването на самостоятелната справочна система, с която се работи в ТП и в обединените осигурителни архиви. Справочната система съдържа справки за извършената работа в ЦЕО. Към нея е разработена функционалност за търсене на данните на лица и осигурители по широк набор от критерии, която предстои да бъде въведена в експлоатация.

Разработена е и внедрена първата част от нов модул “Корекции“, с който се работи в ТП и ЦЕО. Тази част от модула осигурява възможност за коригиране, допълване и въвеждане на регистрационна и историческа информация за прекратени осигурители без правоприменник.

Обогатена е справочната част към електронния осигурителен архив с добавяне на “Справка за прекратени осигурители без правоприменик с предадени разплащателни ведомости“. Справката е публикувана в рубриката “Осигурителен архив” в интернет страницата на НОИ и е достъпна за лицата, заинтересовани от информация за прекратилите дейност осигурители, чиято разплащателна и трудовоправна документация се съхранява в териториалните поделения на института. Също така справката е достъпна и за служителите от ТП и ЦЕО през самостоятелната справочна система към осигурителния архив.

Справочна система във връзка с изплащани пенсии и обезщетения

Обогати се централната справочната система на института с добавени нови и подобрени съществуващи справки:

- Удостоверение за изплатени ПОВН за период и през период;
- От Регистър за получаване, движение и отчитане на болнични листове са добавени:
  - Справка за болнични листове по регистрационен номер на лечебно заведение;
  - Справка за болнични листове по БУЛСТАТ на лечебно заведение;
  - Справка за болничен лист по номер на болничен лист;
  - Справка за регистрирани лечебни заведения.
- Справка по ЕГН за представени документи и изплатени обезщетения и помощи от ДОО. Представлява нова комбинирана справка, която включва в себе си основната информация за обезщетението, статуса на обработка и изплатените суми по период.
- Справка за подадени декларации за социално осигуряване от осигурител/самоосигуряващ се чрез ЕИК (БУЛСТАТ) и Идентификационен код на осигурител (ИКО), който се издава от НОИ на осигурителите. Включва достъп по комбинирани критерии до основната информация, съдържаща се в подаваните Декларация обр. № 1 и № 5 за социално осигуряване, от която се определят правата и изчисляването на обезщетенията за периоди след 2004 г.;
- Справка за подадени декларации за социално осигуряване за осигурено лице за периоди след 2004 г. по ЕГН и Персонален идентификационен код (ПИК) за осигурените лица. Включва достъп по комбинирани критерии до основната информация, съдържаща се в подаваните Декларация обр. 1 и обр. 5 за социално осигуряване, от която се определят правата и изчисляването на обезщетенията за периоди след 2004 г.;
- Справка за актуално състояние на трудовите договори по данни от НАП.

Взаимодействие с Национална агенция за приходите.

В изпълнение на Инструкция за обмен на данни между НОИ и НАП, експерти от Д ”ИСМБП” извършиха:

- Обмен на информация с НАП относно разчитането между НОИ и пенсионноосигурителните дружества (ПОД) и между фонд ДОО и ДЗПО на натрупаните средства на лица с отпуснати пенсии съответно по §4 от ПЗР на КСО и по чл. 68 от КСО;
- Подаването от НОИ към НАП на информация и обработката в НАП на информацията за здравно осигуряване на лицата с изплащани обезщетения за безработица и пенсии;
- Поддръжка на Централната справочна система на НОИ за използване от НАП за информация, приета преди стартиране на Системата за управление на приходите (СУП);
- Участие на експертите от НОИ в съвместна работна група по поддръжка на валидационните правила на входящия контрол и анализ на резултатите от работата

им в модулите за прием и обработка на осигурителни декларации от информационните системи на НОИ и НАП.

Обмен на информация по отделните модули:

Регистър на осигурените лица (РОЛ)

- Отразяване на промените в законодателството при прием, валидация и обработката на получаваните от НАП към НОИ данни.
- Уведомяване на НАП за неприетите от контрола на НОИ осигурителни декларации и последващата повторна обработка след корекция.
- Уеднаквяване на проверката за дублиране на записите в НАП и НОИ. Обработка на получените от НАП записи, които са маркирани като дублирани.

Таблица № 12

Обработени данни в РОЛ, получени от НАП	
Видове данни	Брой записи
Обработени данни от НАП за периода 1997-1999 г.	23 900
Обработени данни от НАП за периода 2000-2004 г.	60 313
Обработени данни от НАП за периода 2005-2009 г.	265 213
Обработени данни от НАП за периода 2010-2012 г.	36 710 870
Обработени данни, маркирани като дублирани от НАП за периода 1997-2012 г.	16 470

Регистър на осигурителите и самоосигуряващите се

В изпълнение на договореностите между НОИ и НАП за обмен на данни за осигурителите и самоосигуряващите се лица, през 2012 г. в Регистъра на осигурителите продължи да постъпва информация от НАП. Продължи анализът и работата по изясняване и изчистване на несъответствията при получаване от НАП и обработка в ИС на НОИ на данните за осигурителните периоди и вида осигуряване на самоосигуряващите се лица. Бяха подготвени за приемане, спрямо договореността с НАП, нови кодове за “вид осигурен” на пенсионери. С цел по-добро разчитане на данните и еднозначното им съответствие с получените от НАП данни бяха предприети промени в обработките към таблиците за самоосигуряващи се, като същите бяха разширени, а процедурите – коректно подменени.

През 2012 г. продължи обработката на данните за декларирания облагаем доход на самоосигуряващите се лица. Обработени бяха 491 555 декларации. Промени се логиката за обработка на данните, като вече стана възможно да се промени доходът в рамките на годината и бяха направени съответните промени в логиката при визуализация на данните.

Регистър на трудовите договори

През 2012 г. продължи поддръжката и доразвиването на модула за прием, валидиране и обработване на данните за регистъра на трудовите договори от системата за управление на приходите на НАП към Информационната система на НОИ. Поддържат се справочните модули от регистъра и контролните процедури върху неговата информация в модулите за изплащане на обезщетения. Беше разработена и добавена нова справка за Актуално състояние на трудовите договори по данни за актуалното състояние от НАП.

Регистър на лечебните заведения

През 2012 г. бяха пуснати 4 нови “Справки от Регистър за получаване, движение и отчитане на болнични листове”, които улесняват работата в ТП при работа с регистъра на лечебните заведения. В програмата за “Регистрация на лечебни заведения” беше добавена нова тестова функция за връщане на болнични листове на закрити лечебни заведения, което е

често срещан проблем в работата на ТП (закриване на лечебно заведение преди да се върнат болничните листове).

Осигурителни каси

През 2012 г. продължи приемането на данни за осигурителни каси и техните членове от НАП. След обстояйни анализи се направиха промени в обработката на получаваните данни за членство в осигурителна каса, като по този начин се избягва некоректната последователност на данните, изпратени от НАП

Регистър “Приходи”

През 2012 г. продължи поддръжката на модула за приемане, валидиране, обработване на данните за платежни нареждания за осигурителни вноски от системата за управление на приходите на НАП към Информационната система на НОИ, както и уведомяване на НАП за неприетите записи. Поддържат се справочните модули от регистъра и контролните процедури върху неговата информация в модулите за изплащане на обезщетения.

Осигурителни вноски и краткосрочни разходи

В модул “Приходи” през 2012 г. своевременно са актуализирани номенклатурните таблици с параметрите на ЕБК и контролните процедури за годината. Предоставени са в съответните срокове справките, отчетите и информацията, необходими на Д ”АПП” и Д “ОКП”.

Програма “Разходи” беше заменена с нова програма “Разходи на каса”, която обединява функционалностите на програма “Разходи” и “Разходен касов ордер”.

Административна информационна система на НОИ (АИС) на НОИ.

Дирекция “ИСМБП” отговаря за техническата поддръжка, тестване и внедряване на новите версии, администриране на потребителите в ЦУ и развитието на специализирана функционалност за нуждите на НОИ в използваната от НОИ система за документооборота “Архимед”. През 2012 г. системата бе развита и обогатена с нова функционалност – беше внедрена нова версия и разширен кръгът на потребителите. Някои по-важни изпълнени задачи:

- Разработени и интегрирани в сайта на НОИ контактни форми за поставяне на актуален въпрос, отправяне на искане, подаване на сигнал или жалба – съвместно с “ДАВИД Холдинг” АД.
- Интегриране на постъпващата по електронна поща кореспонденция на официалните адреси на НОИ – внедряване и усъвършенстване начина на работа, тестване и внедряване за обмен на документи с и между ТП на НОИ.
- Проведени 7 броя обучения на служители от ЦУ.
- Извършени обновявания на версии: частични за усъвършенстване на отделни модули, пълно обновяване към версия 2012, тестване и подготовка на версия 2013 с усъвършенстване на клиентския модул и миграция на базата данни към обединена база.
- Подготовка на задания и тестване реализацията на електронни услуги на базата на АИС “Архимед”, които ще бъдат достъпни през сайта на НОИ.
- Разработване на технология за внедряване на единни номенклатури на документите във функционално направление “Пенсии”.
- Администриране, обучение, помощ и контрол на потребителите на АИС “Архимед” – в ЦУ са обхванати 163 активни потребителски профила на служители.
- Внедряване в работата на служителите от ЦУ на web-базирания клиентски модул на Архимед.

Информационната система на НОИ и “външния свят”

На база нови и анексирани договори беше разширено предоставянето на информация на финансови институции, съдебни инстанции и др. ползватели на ИС на НОИ:

- o 13 сключени нови договора с банки и финансови институции за on-line справки;
- o 12 анекси към договори с банки и финансови институции за нова on-line справка;
- o 4 нови договора с частни съдебни изпълнители за on-line справки;
- o 3 анекса към договори с частни съдебни изпълнители за нови on-line справки;
- o 3 нови договора за предоставянето на информация от Регистъра на осигурените лица, съдържаща броя на осигуряваните от всеки работодател лица;
- o 2 нови договора за безвъзмездно предоставяне информация за изплатени пенсии (АХУ – МТСП, АСП – МТСП);
- o Договор за предоставяне на информация по запитвания за конкретни фирми;
- o Договор за предоставяне на информация от Регистъра на осигурените лица по електронен път въз основа на подадена заявка.

От компетентни служители ежедневно се изготвят справки по постъпили искания и се подготвят отговори на поставени актуални въпроси и жалби подадени на хартия, чрез електронните адреси на института, контактните форми в сайта, на изрично обявените телефони за въпроси по информационното осигуряване и пренасочени от Контактния център на НОИ:

- o Брой изготвени от Д “ИСМБП” отговори и справки по писмени искания за информация – **4 752**;
- o Брой отговори на входящи писма по електронна поща – **193**;
- o Брой отговори на входящи писма чрез контактни форми – общо **58**, в т.ч.:
  - без персонални данни – **28**;
  - с ЕГН и ПИК или Булстат и ИКО – **29**;
  - подадени с електронен подпис – **2**.
- o Средномесечно 1 500 консултации по телефона.

Д “ИСМБП” поддържа технически официалната интернет страница на института. През 2012 г. беше изцяло обновена, разработена с нови технически средства от експертите в дирекцията. В задълженията на дирекцията е поддръжката и обновяване съдържанието на рубрика Е-услуги в сайта, където се публикуват актуални версии на разпространяваните от НОИ програмни продукти и електронни услуги:

- o За обхващане на данни от придружителните писма и описите за изплащане на обезщетения – под DOS и Windows;
- o Помощен електронен вариант на Приложение № 15 към НИИПОПДОО (Наредба за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване) – “Декларация от осигурителя/самоосигуряващия се относно правото на парично обезщетение”;
- o Тестване на файловете за описи за изплащане на обезщетения;
- o Помощни средства и продукти за избор на най-добър период и за изчисляване на индивидуален коефициент на пенсии.

Чрез **интернет страницата** на института чрез комбинацията от ЕГН и ПИК от НОИ се предоставят на лицата справки за изчислените и изплатени обезщетения по представените от работодателите им болнични листове и заявления-декларации и за получаваните пенсии. Продължи да се предоставя информация чрез SMS или e-mail, посочени от лицата с документ или чрез сайта. През 2012 г. бяха разработени и стартирани нови услуги:

- o Справка по ЕГН за представени документи и изплатени обезщетения и помощи от ДОО. Представлява нова комбинирана справка, която включва в себе си основната информация за обезщетението, статуса на обработка и изплатените суми по период;

- o Справка за подадени декларации за социално осигуряване за осигурено лице за периоди след 2004 г. по ЕГН и ПИК. Включва достъп по комбинирани критерии до основната информация, съдържаща се в подаваните Декларация обр. № 1 и № 5 за социално осигуряване, от която се определят правата и изчисляването на обезщетенията за периоди след 2004 г.;
- o Справка за изплатени парични обезщетения за безработица;
- o Справка за регистрирани заявления за отпускане на обезщетения за безработица;
- o “Изчисляване на прогнозен индивидуален коефициент и прогнозна пенсия” с ЕГН и ПИК. За изготвяне на агрегираната информация от Регистъра на осигурените лица, необходима за изчисляване на прогнозния коефициент и пенсия бяха обработени 528 082 428 декларации за годините от 1997 г. до 2012 г. включително. От новата услуга, която беше стартирана на 11.12.2012 г., до края на годината са се възползвали 7 213 потребители, които са направили 18 105 изчисления.

С цел информирането и на осигурителите за процеса на изплащане на обезщетенията, НОИ поддържа услуга издаване на персонален за осигурителя идентификационен код (ИКО), с използването, на който може да се получи справка за изплатените обезщетения на всички лица по представени от осигурителя документи в НОИ. През 2012 г. беше разработена нова услуга:

- Справка за подадени декларации за социално осигуряване от осигурител/самоосигуряващ се чрез ЕИК и ИКО. Включва достъп по комбинирани критерии до основната информация, съдържаща се в подаваните Декларации обр. 1 и 5 за социално осигуряване, от която се определят правата и изчисляването на обезщетенията за периоди след 2004 г.

С цел проучване интереса на бенефициентите на НОИ към нови електронни услуги, беше публикувана анкета на интернет страницата на НОИ с предложения от различни области от дейността на НОИ. Въз основа на проучване мненията на потребителите и анализиране опыта на експертите от института, работещи с бенефициентите на НОИ, се изготви план-график за предоставяне на нови електронни услуги за 2013 г.

Продължава участието на специалисти от дирекцията в разработката и предоставянето на публични услуги по линия на “Електронното правителство”. Във връзка с изпълнението на Обособена позиция 2 “Реализиране на приоритетни административни услуги за централната администрация“ от проекта “Развитие на административното обслужване по електронен път“ експерти на дирекцията участваха в подготовката на документация и материали, необходими при бизнес-анализа на услугите, предоставяни от НОИ. Изготвено бе предложение и започна програмната реализация на набор от вътрешни административни услуги, които ще се предоставят на централни администрации, както и на външни услуги за издаване на ПИК и ИКО по постъпило заявление през портала.

Европейска интеграция

През 2012 г. продължи участието на експерти от Д ”ИСМБП” в работни групи, представителства и форуми в България и извън нея по отношение работата на ИС на НОИ по изплащането на обезщетенията и подготовката за участие на България в изцяло електронния обмен на документи по новите регламенти на ЕС в областта на социалната сигурност. България е една от страните, тестващи единния софтуер за обмен в рамките на ЕС.

Бяха извършени дейности по проектиране, програмиране, внедряване на система за електронен обмен на структурирани електронни документи (СЕД) в НОИ; Подготовка на дейността за интегриране на системите в интранет портала на НОИ с прилагане на модерни методи и технологии, както и участие в тестовите сесии.

Технологично осигуряване на дейностите на Д "ИСМБП"

- Обработка на информацията относно отпускане и изплащане на пенсии:
  - Ежедневно приемане на информационни файлове, генерирани от ТП на НОИ, за отпускане и изменение на пенсии и препращането им към съответните специалисти от Д "ИСМБП" за обработване и включване в базата данни.
  - Изпълнение на технологични процедури за обработка, контрол и актуализиране на базата данни с информацията за отпускане и изплащане на пенсиите.
  - Изпълнение на процедури по регулярно извличане на обработена в Д "ИСМБП" информация по пенсиите и препращането ѝ по електронен път до ТП на НОИ.
  - Регулярно извличане на данни за промените в изплащаните пенсии (след месечната актуализация) и изпращането им на "Български пощи" ЕАД за автоматизирано отразяване в базите данни по пощенска станция.
  - Ежедневно приемане на подготвена от ТП на НОИ информация за изплащане на пенсии по сметки на банки в договорни отношения с НОИ, последващо обобщаване и изпращане на информацията до банките.
- Информационен обмен с банките относно парични обезщетения:
  - Регулярно изпращане на информацията за изплащане на парични обезщетения и помощи по ДОО до банките и приемане на информацията за върнатите суми.
  - Регулярно изпращане на информацията за изплащане на парични обезщетения за безработица до банките и приемане на информацията за върнатите суми.
- Технологично обслужване на принтерните системи.
- Отпечатване на пенсионни документи за ТП на НОИ, получени след месечната актуализация на данните в Д "ИСМБП" (общо около 2,8 млн. страници – по около 230 хил. месечно).
- Контрол, комплектоване и подготовка за изпращане на готовите документи;
- Тестово поддържане на електронен обмен с "Български пощи" ЕАД на информацията за изплащане на пенсии от м. юли 2012 г.
- Оказване на системна, техническа и методическа помощ на клиентите на НОИ при използване на електронните услуги на института.

Техническо и комуникационно обслужване.

През 2012 г. Д "ИСМБП" продължи да извършва множество дейности по техническото и комуникационно обслужване на НОИ.

Комуникационно осигуряване на НОИ

- Оптимизиране на мрежата на НОИ:
  - откриване и закриване на наети линии;
  - преминаване към собствена оптична свързаност;
  - поддръжка на автоматичен вход към мобилни оператори.
- Следене състоянието, подмяна и добавяне на нови Gateway-устройства за намаляване на разходите.
- Експлоатация на системата за автоматичен оператор.
- Организиране и оказване на помощ при техническата реализация на приемните за провеждане на българо-германските консултационни дни в различни градове в страната.
- Осъществяване на дистанционен контрол на цифровите телефонни централи в ТП на НОИ от ЦУ на НОИ през мрежата за предаване на "глас и данни", преконфигуриране по заявки на териториалните поделения.
- Администриране на таксуващата система към телефонната централа в ЦУ на НОИ. Ежемесечно генериране на статистически справки.
- Работа в комисията по обновяване и развитие на резервен център.

- Изпълнение на огромно количество заявки за преместване, преконфигуриране и откриване на телефонни постове към цифрова централа на НОИ и ТП на НОИ.
- Поддръжка на актуален телефонен указател на НОИ в електронен вариант.
- Посрещане на обаждания от гражданите и даване на информация във връзка с дейности, извършвани от НОИ към Контактния център на НОИ.
- Техническо обезпечаване стартирането на дейностите в Контактния център на НОИ.

Техническо обслужване на информационната система.

Непрекъснато растящите нужди от техническо обслужване на информационната система, подsigуряване на нови функции, процеси и осигуряване непрекъсваемост на работата, през 2012 г. Д “ИСМБП” продължи да осъществява своята дейност по поддръжката на информационна система в НОИ, без да се допуска спиране на основните функции – достъп до интернет и интранет приложенията, включително:

- Осигурена бе непрекъсната поддръжка и следене на функциите на ИС на НОИ в реално време.
- Извършвана бе текуща оценка на рисковете за сигурността на ИС.
- Планирани и организирани бяха доставките на компютърна, сървърна техника, дискови масиви, софтуер (приложен, системен и базов) и поддръжка на програмни продукти, принтерни конфигурации и др. Изготвени бяха задания за тръжни процедури и участие в тях.
- Ежедневно беше оказвана техническа и технологическа помощ на служителите на НОИ при използването на информационните системи и технологии.
- Извършено бе разработване, поддръжка, конфигуриране и тестване на приложения за външни клиенти на НОИ.
- Извършена бе съвместна инсталация на нови версии на Archimed eDMS и на клиентски софтуер за системата в ИС на НОИ.
- Продължи дейността по поддръжка на LAN и WAN средата в НОИ, конфигуриране на софтуерни и хардуерни устройства, тел. централи, IP устройства и други в ИС на НОИ.
- Постигна се напредък по европейския проект “Електронен обмен на информация в сферата на социалното осигуряване” (EESSI). Постави се начало на създаване на система в НОИ относно реализиране на задълженията по европейски регламент № 883/2004.

Поддръжката на базите данни на ИС на НОИ през 2012 г. се състоеше в:

- Осигуряване възможностите и оптимизиране бързодействието на извършваните справки от ИС на НОИ.
- Осъществяване на дейности по управление целостта, съхранението, настройките, организацията, обработката, поддръжката и сигурността на сървърите и на базите данни, разположени върху тях. Анализ и отстраняване на възникнали грешки при системите за управление на базите данни. Инсталиране на системи за управление и поддръжка на базите данни.
- Осъществяване на дейности по поддръжка на системи за обмен на данни, както между ТП и ЦУ на НОИ, така и между НОИ и външни организации.
- Организиране на поддръжката и обработката на данните, свързани с дейността на НОИ.
- Разработване, поддръжане и използването на системи за справки и приложения, свързани с приемането и обработката на данните в НОИ.
- Оказване на методическа помощ на потребителите на програмни продукти в НОИ при използване на информационните системи.

- Участие в изграждането, оптимизирането и поддръжката на новата версия на Национална система “Отпускане и изплащане на пенсии”. Мигриране и зареждане на архивни данни от действащата система.
- Участие в изграждането, поддръжането и усъвършенстването на модулите за сканиране, индексирание и трансфер на сканираните изображения на разплащателни документи, приети в “Осигурителен архив”.
- Обединяване и поддръжане в актуално състояние на информацията от деловодните системи в поделенията на НОИ.
- Разработването на новата версия на сайта на НОИ, актуализиране и поддръжане на версиите на интернет и интранет сайтове на НОИ, както и делегиране на права за достъп до тях. Разработване на модули за контактния център, интегрирани във вътрешния портал, разработка на модули за следене на наличности на изчислителна техника и софтуер.

VI. АНАЛИЗ, ПЛАНИРАНЕ И ПРОГНОЗИРАНЕ

Дирекция “Анализ, планиране и прогнозиране” (АПП), чрез изпълнение на разнообразните си функционални дейности, подпомага управленския процес и вземането на адекватни решения относно управлението на фондовете на държавното обществено осигуряване и управлението на Националния осигурителен институт като осигурителна администрация. Дирекцията прилага научно обосновани практики и техники за наблюдение на обществената осигурителна система и прогнозирането ѝ в бъдещето. Поддържа прозрачна система за бюджетното планиране, изпълнение, отчитане и контрол при разходване на средствата на ДОО, както и за информиране на обществеността за функционирането на осигурителната администрация, състоянието на ДОО консолидирано и по осигурени социални рискове, респективно – фондове. Организира, координира и подпомага методически прилагането на системния подход за определяне на цели и управление на риска в оперативната дейност на института.

Дирекцията няма териториални структурни звена.

Служители от дирекцията комуникират с външни институции и участват в между-институционални работни групи за разработване и координиране на политики, стратегии, планове, програми и въпросници, свързани със социално-осигурителната система и комплексната социална защита в страната.

След присъединяването на България към ЕС дирекцията постоянно участва с експерти в работни групи към различни комитети на ЕС, подготвя информация и становища за нуждите на мониторинга по изпълнение на поетите ангажименти като държава-членка по отношение на социалноосигурителната материя.

Функционалните дейности на дирекция “АПП” се извършват в три специализирани отдела в Централно управление на НОИ: “Анализ и планиране на бюджета”, “Статистика, актюерски анализи и прогнози” и “Анализ и управление на риска”.

❖ Анализ и планиране на бюджета

Основната дейност на отдел “Анализ и планиране на бюджета” е свързана с организиране и изпълнение на процеса по разработването на Закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване и неговото отчитане.

През 2012 г. са осъществени следните дейности:

- На база **касов отчет** за приходите и разходите на ДОО за 2012 г. ежесечно е изготвян отчет и **очаквано изпълнение** на бюджета на ДОО за текущата година по всички параграфи на единната бюджетна класификация (ЕБК). Очакваното изпълнение е индикатор за състоянието на постъпилите в ДОО приходи, в т.ч. събраните от НАП, централно разпределените от МФ осигурителни вноски и

другите приходи на НОИ, на изразходваните средства за парични обезщетения, на размера на субсидията от ЦРБ за покриване на недостига от средства в ДОО в края на годината, както и ефектите от предприети от Правителството мерки за намаляване на дефицита в ДОО.

- Ежемесечно на ръководството на института е предоставяна кратка аналитична справка за изпълнението на Закона за бюджета на ДОО, а за шестмесечието и деветмесечието информацията е предоставена и на Надзорния съвет на НОИ.
- В началото на месец януари във връзка с Постановление на Министерския съвет №367 от 29.12.2011 г. и указания на Министерството на финансите от 17.01.2012 г. стартира процедура по **месечно разпределение на приходите и разходите по ЗБДОО за 2012 г.** В процеса на изготвяне на месечното разпределение, отделът е осъществил работни контакти с всички функционални направления в НОИ, касаещи съответните пера на бюджета. По приходната част са проведени съгласувателни процедури с НАП, а в частта на трансферите и по-конкретно за фонд “Условия на труд” и програмите за осигуряване на заетост – с МТСП. На база на събраната и обработената информация са изготвяни и натурални показатели по всички параграфи на бюджета, справки за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и за държавни инвестиционни заеми (ДИЗ), които придружават месечното разпределение при представянето му в МФ, придружени с подробна обяснителна записка.
- За всяко тримесечие на 2012 г. е разработван и статистически отчет за изпълнение на консолидирания бюджет на ДОО. Този отчет се предоставя за аналитични цели на дирекция ”Икономическа и финансова политика” към МФ, на МТСП и БНБ, съгласно действащи споразумения.
- В началото на месец март започна подготовка на **отчета за изпълнение на бюджета за 2011 г.** за приемането му в Надзорен съвет на НОИ и изпращането му за приемане от Народното събрание. Процесът стартира с обработка на касовия отчет (КБДОО и по фондове на ДОО), представен от дирекция ”Финансово-счетоводна дейност”. Изготвено е Приложение №1а по ЕБК – “Отчет за изпълнение на КБДОО за 2011 г.”, доклад от Управителя на НОИ, отчет по фондове на ДОО, годишен статистически отчет, както и Приложение №1б – “Демографски и икономически показатели по отчета на ДОО за 2011 г.”. В 7-дневен срок след приемането на отчета от Надзорния съвет на НОИ, целият набор от документи е изпратен до Председателя на Сметната палата., след което (на 28 май 2012 г.) и до Председателя на Народното събрание.
- От м. януари 2012 г., в изпълнение на Решение № 41 на Министерския съвет от 20.01.2012 г., започна разработване на тригодишна прогноза за периода 2013-2015 г. и бюджетната процедура за 2013 г. След указания на МФ от 30.01.2012 г. и дадените насоки за разработване на тригодишната прогноза бе разработен вариант към 23.02.2012 г. на базата на Закона за бюджета на ДОО и при запазени социално-осигурителни параметри от предходната 2011 г. Отделът е осъществил работни контакти с всички функционални направления на НОИ, касаещи съответните пера на бюджета. По приходната част са проведени съгласувателни процедури с НАП, а в частта на трансферите и по конкретно за фонд “Условия на труд” и програмите за осигуряване на заетост – с МТСП. След уточняване на изходните параметри е обновена технологичната база (икономически модел) за разработване на бюджета на ДОО. Актуализирани са данните за населението, осигурените лица, осигурителния доход, минималната работна заплата, максималния осигурителен доход, нормативите на осигурителните вноски, нормативите на паричните обезщетения за временна неработоспособност, броя на безработните лица с право на обезщетение, както и макропоказателите от макрорамката на ДБ. На база на данните от модела е изготвено Приложение №1а

по ЕБК за периода 2013-2015 г., както и приложение с натурални показатели. Изготвени са изискуемите приложения за държавни инвестиционни заеми, справки за разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности, справки за средствата за парични обезщетения (по видове). След приемане на разходните тавани по първостепенни разпоредители с бюджетни кредити (ПРБК) с Решение №298 на Министерския съвет от 17 април 2012 г. и актуализиране на макроикономическите и социално-осигурителните показатели от МФ, е разработен нов вариант на прогноза към 23 май 2012 г. По отношение на приходната част са проведени разговори и съгласувания с НАП и разработени няколко варианта на прогноза, съгласно Решение №820 от 11 октомври 2012 г. на Министерския съвет за изменение и допълнение на Решение №298. След одобряване на тригодишната прогноза от МФ, тя стана основа за разработване на ЗБДОО за 2013 г.

- Проектът на ЗБДОО за 2013 г. е разработен при спазване изискванията на НАП относно приходната част и при отчитане промените в законодателството относно разходната част. След приемане на проекта за 2013 г. от Надзорния съвет на НОИ и внасяне впоследствие в Министерски съвет от Министъра на труда и социалната политика, същият е внесен в Народното събрание, като между първо и второ четене отдел "АПБ" е направил разчети, анализи и изчисления по предложения на народни представители. Проектът на ЗБДОО за 2013 г. е приет от Народното събрание и публикуван в ДВ бр. 99 от 14 декември 2012 г.
- През 2012 г. служители от отдела участват активно в **междуведомствени работни групи със становища и предоставяне на информация по обсъждани въпроси**:
  - Междуведомствена работна група към МТСП за определяне на механизъм за актуализиране на минималната работна заплата. За целите на заседанията от НОИ са предоставяни справки, отнасящи се до броя лица, групирани по размер на осигурителния им доход, както и други материали.
  - Междуведомствена работна група, иницирана от НАП, относно изготвяне на концепция за намаляване на банковите сметки на НАП и премахване/намаляване на кодовете за вид плащане на данъци, осигуровки и публични вземания. Съвместно с колеги от Д "ФСД", Д "ОКП" и Д "ИСМБП" служители от отдел "АПБ" са изготвили предложения до работната група относно отпадането на кодовете за вид плащане, касаещи конкретно бюджета на ДОО.
  - Междуведомствена работна група към МТСП за националния социален доклад за 2012 г.
  - Тематична работна група за разработване на новата оперативна програма за развитие на човешките ресурси към МТСП.
  - Междуведомствена работна група към МТСП по демографските въпроси.

❖ **Статистика, актюерски анализи и прогнози**

Основната дейност на отдел "Статистика, актюерски анализи и прогнози" е свързана с:

- Разработване и поддържане на динамична система от статистически показатели за развитието и състоянието на социалното осигуряване и в частност на Държавното обществено осигуряване (ДОО) в Република България, Учителския пенсионен фонд (УчПФ) и фонд "Гарантирани вземания на работниците и служителите" (фонд ГВРС) и анализиране на статистическите данни за икономическото, социалното и демографско състояние в страната и прогнозиране отражението им върху функционирането на системата за обществено осигуряване;

- Разработване и прилагане на актюерски модели и техники за краткосрочно и дългосрочно прогнозиране на фондовете на ДОО и УчПФ и изготвяне на актюерски доклад за ДОО;
- Изготвяне на тримесечен статистически бюлетин по пенсиите, както и статистически годишници „Пенсии” и „Демография, икономика и социално осигуряване”;
- Прогнозиране на пенсиите и изготвяне на разхода за пенсии в бюджета на ДОО и УчПФ;
- Администриране на фонд ГВРС във връзка с бюджетния процес;
- Участие в международни форуми, работни групи, статистически сравнения и анализи, свързани със системите за социална защита.

През 2012 г. служителите в отдел “СААП” бяха ангажирани със следните задачи:

- Участие в изготвянето на доклада за изпълнението на Закона за бюджета на ДОО за 2011 г. в частта за пенсиите, изготвяне на отчет за бюджета на фонд ГВРС и УчПФ за 2011 г.;
- Изготвяне на месечно разпределение на разходите за пенсии по бюджета на ДОО и месечни разпределения на бюджетите на фонд ГВРС и УчПФ за 2012 г.;
- Изготвяне на очаквано изпълнение на бюджета на ДОО в частта, отнасяща се до разходите за пенсии, и справки за изпълнението на бюджетите на фонд ГВРС и УчПФ за 2012 г.;
- Изготвяне на ежемесечна пресинформация за изпълнението на бюджетите на ДОО фонд ГВРС и УчПФ за 2012 г.
- Организиране на целия процес по планирането и прогнозирането на пенсиите като етап от цялостния процес на разработването на бюджета на ДОО, изготвяне на бюджетите на фонд ГВРС и УчПФ за 2013 г., в т.ч. изготвяне на тригодишна прогноза по пенсиите и прогнози за приходите и разходите на фонд ГВРС и УчПФ за периода 2013-2015 г.;
- Изготвяне на ежемесечни статистически справки за фондовете на ДОО и УчПФ;
- Ежемесечно определяне на средния осигурителен доход за страната за съответния месец и за 12-месечен период;
- Актюерски изчисления за определяне на диференцирана осигурителна вноска за фонд ТЗПБ за 2012 г.;
- Участие в изготвянето на таблицата с минималните осигурителни доходи по икономически дейности и групи професии за 2013 г.;
- Изготвяне на актюерски разчети, анализи и прогнози, свързани с промени в КСО;
- Изготвяне на годишен актюерски доклад за 2012 г.;
- Изчисляване на актюерски коефициенти за 2012 г. по възраст и пол, необходими за определяне на актюерския еквивалент на пенсионните права за старост от фонд „Пенсии” на ДОО на лица, които са постъпили на работа като служители на Европейския съюз, на Европейската централна банка и на Европейската инвестиционна банка;
- Изготвяне на финансови обосновки, необходими за подписването, съгласуването и ратифицирането на международни спогодби за социална сигурност (Черна гора, Турция, Канада и др.).
- Изготвяне на справки за: фирмите с открито производство по несъстоятелност, размера на отпуснатото обезщетение гарантирано вземане (ГВ), броя на лицата с право да получават ГВ, броя на лицата без право да получават ГВ, за реимбурсираните средства във фонд ГВРС и др., свързани с текущата дейност на фонд ГВРС;
- Изготвяне на тримесечни статистически бюлетини за пенсиите за 2012 г.;
- Изготвяне на годишен статистически справочник за пенсиите за 2011 г.;

- Актуализиране на статистическия справочник „Демография, икономика и социално осигуряване (1990-2011 г.)“;
- Обработване и анализиране на данни от ИЦ към МОН за броя на учителите във връзка с функционирането на УчПФ;
- Изготвяне на справки и анализи за национални и международни организации, отговори на писма;
- Участие с публикации в бюлетина на НОИ;
- Предоставяне на информация за медиите по искане на отдел „Връзки с обществеността и международно сътрудничество“;
- Поддържане в актуално състояние на информацията по пенсиите, обезщетенията за временна неработоспособност, безработица и трудова злополука и професионална болест в рубрика “Статистика и анализи”, както и на други статистически и аналитични рубрики от Интернет страницата на НОИ;

Служители от отдела са членове на работни групи на европейско ниво в т.ч. на работната група по проблемите на застаряващото население, на работната група по чл. 83а от Правилника за длъжностните лица на институциите на Европейския съюз и на работната група по изготвяне и предоставяне на статистически данни за EUROSTAT/ЕВРОСТАТ, съгласно методика на Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита (ESSPROS). По методологията ESSPROS са предоставени данни за приходите и разходите по фондовете на ДОО и УчПФ, както и за броя на пенсионерите за 2010 г.

През 2012 г. служителите в отдел “СААП” са участвали в следните междуведомствени работни групи:

- Работна група по демографските проблеми;
- Работна група 12 “Статистика” за координиране на статистическите изследвания и мерки;
- Работна група 31 “Европа 2020”;
- Работна група 13 “Социална политика и заетост”;
- Работна група за определяне на минималните осигурителни прагове;
- Работна група за изготвяне на Националната програма за реформи и Конвергентната програма на Република България;
- Работна група за разработване на нормативната база за осъществяване прехвърлянето на пенсионни права между българската пенсионна система и пенсионните схеми на служителите на Европейския съюз, Европейската централна банка и Европейската инвестиционна банка.

Като членове на работната група по прехвърлянето на пенсионни права, служители от отдела са участвали в:

- подготовката на проект на наредба за прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионните схеми на Съюза, на ЕЦБ и ЕИБ;
- изготвяне на методология за изчисляване на актюерския еквивалент при прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионната схема на Европейския съюз, ЕЦБ и ЕИБ.

❖ Анализ и управление на риска

Отдел “Анализ и управление на риска” реализира дейности в две основни направления: 1) Анализ на социалноосигурителната система, администрирана от НОИ; 2) Планиране на административната дейност и управление на риска.

1. Анализ на социалноосигурителната система, администрирана от Националния осигурителен институт

➤ В изпълнение на функционалните задължения относно анализа на осигурителната система, през 2012 г. отдел “Анализ и управление на риска” изготви две самостоятелно обособени издания:

1. “Годишен отчет за дейността на Националния осигурителен институт през 2011 г.”, представящ административната дейност по функционални области, както и информация за работата на НОИ, свързана с изпълнение на задълженията към Народното събрание за отчетност по бюджета на ДОО, експертно участие в парламентарни комисии, подготовка на нормативни актове, отговори на писма по депутатски питання и становища, дейността на органите на управление на НОИ по основни въпроси – обект на управленски решения и политики.
  2. “Държавното обществено осигуряване през 2012 г.”, представящ в няколко аспекта държавното обществено осигуряване през дванадесетата година от влизането в сила на Кодекса за социално осигуряване:
    - Макроикономическа среда, в която функционира системата;
    - Действащо законодателство и нормативна уредба;
    - Извършени промени в законодателството;
    - Социалноосигурителни програми по осигурени социални рискове;
    - Финансови резултати от изпълнението на бюджета на ДОО консолидирано и по осигурителни фондове;
    - Сравнителен анализ по приходите и разходите на ДОО към предходната година;
    - Таблични приложения за обхвата на осигурително покритие по категории лица, осигурителни вноски и осигурителен доход по социални рискове и фондове, разпределение на осигурителното участие между работодател и осигурено лице.
- За отразяване на промените в осигурителното законодателство от началото на 2012 г., под надслов *“Бъди информиран! Защитавай правата си! Спазвай задълженията си!”*, отделът изработи три брошури с полезна информация за клиентите, с отговори на основните въпроси относно:
- 1) “Пенсиониране и пенсии”;
  - 2) “Краткосрочни обезщетения”;
  - 3) “Обезщетения за безработица”.
- През 2012 г. отдел “АУР” изработи поредната представителна брошура за НОИ и ДОО – публикация в три варианта на български, английски и немски език (“Социалното осигуряване в България”, “Social Security in Bulgaria”, “Die Sozialversicherung in Bulgarien”). В публикацията е направен общ преглед на социалното осигуряване с информация, данни и факти за предходната 2011 г. относно държавното обществено осигуряване, управлявано от Националния осигурителен институт, както и за статута, функциите и организационно-управленската структура и връзки на осигурителната администрация.
- През 2012 г. дейността на отдела включва още:
- Отговори на писма със становища и коментари до държавни институции, обществени организации, граждани, до редакции на вестници относно актуални проблеми и дискуссионни въпроси за общественото осигуряване;
  - Изготвяне на становища и коментари по постъпили предложения за промени в социално-осигурителни разпоредби;
  - Участие с публикации по актуални теми в Бюлетина на НОИ и в други издания и сборници с доклади от публични форуми в социалната сфера;
  - Участие в научно-практически форуми чрез разработена визия и предложение на концепция за уреждане на дългосрочната грижа за недееспособни пенсионери като осигурен социален риск на фондов принцип в състава на държавното обществено осигуряване;
  - Разработване на концептуални материали с визия по ключови въпроси за продължаване на пенсионната реформа;
  - Участие в междуинституционални работни групи, конференции, семинари с пряко или косвено отношение към социалното осигуряване и социалната защита.

➤ Участията на отдел “Анализ и управление на риска” в междуведомствени работни групи през 2012 г. касаят разработване на национални документи или обсъждания по следните теми и проблематика:

- Отчет за 2011 г. и План за 2012 г. за изпълнение на Националната стратегия за демографско развитие;
- Актуализиране на Националната стратегия за демографско развитие;
- Концепция за активно стареене.
- Концепция за Национална стратегия за дългосрочна грижа;
- Национален план за действие по заетостта през 2013 г.;
- Актуализиране на стратегията по заетостта на Република България 2013-2020 г.;
- Българска пътека за постигане на по-голяма гъвкавост и сигурност на пазара на труда.
- Актуализиране на Стратегията за равни възможности на хората с увреждания 2008-2015 г. и план за действие за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания;
- План за действие за привеждане на нормативната уредба в областта на хората с увреждания в Република България в съответствие с разпоредбите на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания;
- Отчет за изпълнение на дейностите, включени в Плана за действие за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания;
- Дългосрочна стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 г.
- Отчет за изпълнение на Националния план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за 2011 г. и нов Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за 2012 г.
- Участие в междуведомствени работни групи към Националния съвет за закрила на детето:
  - Координация на политиките и мерките за закрила на детето;
  - Подобряване на грижите и услугите за детето и семейството;
  - Превенция на насилието и злоупотребата с деца;
- Отчет за изпълнение на мерките по Националната програма за действие за закрила на детето през 2011 г. и Национална програма за действие за закрила на детето през 2012 г.

➤ Участието на служители от отдел “АУР” в конференции и други публични форуми на между-институционалното сътрудничество през 2012 г. беше в областта на:

- Насърчаване равнопоставеността на жените и мъжете във всички сфери на обществения живот;
- Създаване на условия за съвместяване на семейните и професионалните задължения на жените и мъжете;
- Подобряване на планирането и оценката на политиките в областта на труда и социалното включване;
- Намаляване на бедността и социалното изключване;
- Координиране на политики и мерки за по-добра закрила на децата;
- Демографска политика и мерки за подобряване на демографската структура на населението;
- Предизвикателства пред солидарния стълб в пенсионната система и възможни устойчиви решения;
- Европейска година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията – 2012 г.;
- Трети национален форум на изследователите по стареене на населението в България;
- България 2020 в Европа 2020 – приносът на социалните науки;

- Глобалната криза и България – социално-икономически и демографски проблеми и хуманитарни аспекти;
- Застрахователният и осигурителният пазар: реалности, визия, очаквания и приоритети за управление на промяната;
- Граждански диалог в подкрепа на социалното включване на възрастните хора;
- Семейство и солидарност между поколенията;
- други.

2. Планиране на административната дейност на НОИ и управление на риска за постигане на оперативните цели

Изискването за прилагане на съвременен мениджърски подход чрез управление на риска се съдържа в Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, в който се намира и осигурителната система, администрирана от Националния осигурителен институт. След като извърши подготвителните действия за въвеждане управлението на риска с оглед постигане целите на института, отдел “АУР” започна да осъществява организирането, координирането и методическото подпомагане на процеса с практическото прилагане на системен подход за управление на риска. Стратегическите цели на института са операционализирани на годишна база, при което планирането на оперативно ниво обхваща всички структурни образувания с участието на целия ръководен персонал, независимо от степените на вертикална субординация.

През 2012 г. специфичните етапи в процеса по управление на риска бяха реализирани в логически определена последователност. Всеки от етапите завърши с изработване на съответния документ на ниво самостоятелна структурна единица (функционална дирекция в Централно управление и териториално поделение) и на тази база – обобщени от отдел “Анализ и управление на риска” на институционално ниво. Изработените и утвърдени документи от едногодишния цикъл по управление на риска са:

- Отчет за изпълнение на оперативните цели на НОИ за 2011 г. (по функционални направления);
- Оперативен план за изпълнение на общите оперативни цели на НОИ за 2012 г.;
- Риск-регистър за 2012 г. на НОИ;
- Доклад за изпълнение на действията по риск-регистъра за 2012 г. на НОИ;
- Отчет за изпълнение на общите оперативни цели на НОИ за 2012 г.

Въз основа на практическия опит от въвеждане на управлението на риска в оперативната дейност и наблюдението върху процеса, включително констатациите и препоръките на дирекция “Вътрешен одит”, отдел “АУР” предприе мерки за подобрения в организацията и методологията с оглед повишаване ефективността на процеса; извърши актуализиране на Наръчника за управление на риска в оперативната дейност на НОИ, съобразно промените в Правилника за организацията и дейността на НОИ; организира участието в обучения по управление на риска за новоназначени служители на ръководни длъжности в системата на НОИ.

VII. ПРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ

Дирекция “Правна” в ЦУ на НОИ осъществява дейност в две функционални направления:

- 1) Юридическо обслужване на Националния осигурителен институт, което се изразява в изготвянето на проекти на нормативни актове, инструкции и указания и даване на становища по проектите на нормативни актове; процесуално представителство по всички видове дела, в които института участва като страна пред съдилищата във всички инстанции и пред други юрисдикции;
- 2) Планиране, организиране и координиране на всички дейности във връзка с подготовката, провеждането и възлагането на обществени поръчки в съответствие с нормативните изисквания и приложимите вътрешни правила за обществените поръчки.

Основните дейности на дирекция “Правна” през 2012 г. се състоят в следното:

- Изготвяне на проекти на нормативни актове, инструкции и указания и даване на правни становища по проектите на нормативни актове, изпратени за съгласуване;
- Изготвяне на становища по заповеди, решения и други актове свързани с дейността на НОИ;
- Процесуално представителство по административни дела, в които НОИ участва като страна пред съдилищата във всички инстанции и пред други юрисдикции. Изготвяне на писмени защиты, възражения и жалби;
- Участие в подготвяне на промените на ЗБДОО за 2013 г., изменения в КСО, както и в наредбите по прилагане на Кодекса за социално осигуряване;
- Изготвяне на методологически указания по прилагане на законодателството;
- Участие в комисии за избор на служители и директори в териториалните поделения на НОИ;
- Работни срещи със служители на териториалните поделения на НОИ по прилагане на осигурителното законодателство;
- Изготвяне на указателни писма до териториалните поделения на НОИ за обобщаване и уеднаквяване на практиката;
- Процесуално представителство на фонд “Гарантирани вземания на работниците и служителите” по всички видове дела пред всички съдилища;
- Изготвяне на съвместни указания, както и съгласуване на текущи преписки с други дирекции и отдели в НОИ;
- Подготвяне на отговори и становища по постъпили въпроси, предложения, сигнали, жалби и молби в областта на общественото осигуряване във връзка с възложените дейности на НОИ;
- Осъществяване на процесуално представителство по дела, свързани с процеса на възлагане на обществените поръчки, по които страна е НОИ;
- Организиране и участие в тръжни процедури за отдаване под наем и разпоредителни сделки със собствеността на НОИ, както и при сключването на договори за придобиване на имоти от НОИ;
- Участия в обучения и семинари;
- Участия в работни групи;
- Изготвяне на договори с частни съдебни изпълнители и банки за “предоставяне на сведения относно наличие или липса в информационната система на НОИ на данни за осигуряване на физически лица или за самоосигуряването на физически лица със свободни професии и еднолични търговци, както и осигурители – юридически лица”;
- Извършване на проверки в банки (дружества) във връзка с изпълнението на сключени договори с предмет “предоставяне на сведения относно наличие или липса в информационната система на НОИ на данни за осигуряване на физически

лица или за самоосигуряването на физически лица със свободни професии и еднолични търговци, както и осигурители – юридически лица”.

- Разработване, изменение и допълнение на Вътрешни правила за възлагане на обществени поръчки от НОИ;
- Осигуряване на законосъобразното провеждане на процедурите за възлагане на обществени поръчки и изготвяне на проекти на актове на възложителя;
- Планиране, организиране и координиране на всички дейности във връзка с подготовката, провеждането и възлагането на обществени поръчки в съответствие с нормативните изисквания, приложимите вътрешни правила за обществените поръчки и изготвяне на график за тяхното провеждане през съответната година;
- Организиране, координиране и участие в дейността по разработване на документациите за възлагане на обществени поръчки, в съответствие с изготвените технически задания от съответните дирекции, иницирали провеждането им;
- Организиране сключването на договори за възлагане на обществени поръчки;
- Осигуряване на съхранението и архивирането на документациите по провеждане на процедурите за възлагане на обществени поръчки;
- Поддържане на регистри на обществените поръчки и сключените договори по реда на Закона за обществените поръчки, по които страна е НОИ;
- Организиране на подготовката и изпращането на информацията, подлежаща на вписване в Регистъра на обществените поръчки към Агенцията по обществени поръчки.

Националният осигурителен институт е публичноправна организация, която е възложител на обществени поръчки по смисъла на чл. 7, т. 3 от Закона за обществените поръчки. Съгласно чл. 37, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване, управителят на НОИ действа от името на института, организира и ръководи дейността му и го представлява пред всички физически и юридически лица в страната и в чужбина. На основание чл. 8, ал. 2 от ЗОП във връзка с чл. 5, ал. 2 от ПОДНОИ, управителят на НОИ упълномощава директорите на териториалните поделения да провеждат процедури за възлагане на обществени поръчки и да сключват договорите за тях.

В резултат на извършената през 2012 г. в НОИ административна реформа, **отдел „Обществени поръчки”** бе включен в състава на новосъздадената дирекция “Правна”, като продължи да осъществява цялостното правно обслужване на процедурите за възлагане на обществени поръчки в централно управление на НОИ и да осигурява тяхното законосъобразно провеждане в съответствие с нормативните изисквания на националното и европейското законодателство и приложимите вътрешни правила за обществените поръчки. Щатната численост на отдел „Обществени поръчки” е 7 служители – началник на отдел, трима юристи и трима икономисти-експерти. Основните функции на отдела са свързани с планирането, организирането и координирането на всички дейности, касаещи подготовката, провеждането и възлагането на обществени поръчки. Отделът изготвя **план-график** на обществените поръчки, които ще се проведат от Централно управление и териториалните поделения през съответната календарна година, който се утвърждава от управителя на НОИ. Съгласно утвърдения **план-график през 2012 г.** в Централно управление на НОИ са проведени общо **45 процедури**, от които:

- **Приключили** – 33 процедури;
- **Открити и на етап комисия** – 10 процедури;
- **Открити и обжалвани** – 2 процедури.

Проведени са и са приключили **8 извънпланови процедури**.

Упълномощаванията на директорите на териториалните поделения на НОИ за провеждане на обществени поръчки през 2012 г., на основание чл. 8, ал. 2 във връзка с чл. 5, ал. 2 от ПОДНОИ са общо **305 броя**.

Таблица № 13

ОБОБЩЕНА СПРАВКА ЗА СЪДЕБНИТЕ ДЕЛА НА НОИ ЗА 2012 г.	
Брой на съдебните дела в ЦУ на НОИ	
Общ брой на делата	68
Общ брой обжалвани по съдебен ред актове	68
Общ брой влезли в сила дела	23
Общ брой дела с негативни решения	10
Брой дела свързани с пенсии	8 дела с 3 негативни решения
Брой граждански дела	1
Брой дела по ЗОП	1
Брой дела пред КЗК	2 дела с негативни решения
Брой дела пред КЗД	3 висящи дела
Брой на съдебните дела в ТП на НОИ	
Общ брой на делата	2095
Общ брой обжалвани по съдебен ред актове	1109
Общ брой влезли в сила дела	984*
Общ брой дела с негативни решения	391*
Брой дела свързани с пенсии	638 дела със 144 негативни решения
Брой дела свързани с ревизионни актове за начет	129 дела с 53 негативни решения
Брой дела свързани с възстановяване на суми	154 дела с 39 негативни решения*
Брой дела свързани с ПОБ	147 дела с 49 негативни решения
Брой дела свързани с ПОВН	241 дела с 58 негативни решения*
Брой дела свързани с трудови злоупотреки	33 дела с 6 негативни решения*
Брой дела свързани с наказателни постановления	85 дела с 34 негативни решения*
Брой граждански дела	209 дела с 45 негативни решения*
Брой изпълнителни дела	101 дела с 1 негативно решение*
Брой дела по ЗОП	1 дело с негативно решение*

*Забележка: За ТП на НОИ – Враца няма данни и броят на делата в него не е включен в този показател.

VIII. ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ

Цялостната дейност по финансирането и счетоводната отчетност на бюджетните и извънбюджетните средства на Националния осигурителен институт се ръководи от дирекция “Финансово-счетоводна дейност” (Д “ФСД”) в Централно управление. Това функционално направление организира движението на финансовите средства на държавното обществено осигуряване и отчита касовото изпълнение на Закона за бюджета на ДОО. Поддържа постоянни контакти с Министерството на финансите (МФ) за своевременното осигуряване на необходимите средства за изплащане на пенсиите и краткосрочните обезщетения. Извършва преводите на пенсии по европейски регламенти и международни договори, както и инвестиционната дейност по отношение на свободните средства на Учителския пенсионен фонд.

В дирекция “ФСД” се разработват формите и съдържанието на документите за счетоводното отчитане на средствата на осигурителните фондове, дават се методически указания за финансовата дейност на съответните звена в териториалните поделения на НОИ и се извършва контрол върху тяхната отчетност. Служителите в дирекцията изготвят отчетта на ЦУ на НОИ, обобщават и анализират финансовите отчети на 28-те териториални поделения на НОИ, изготвят консолидирани отчети за месечното, тримесечното и годишното изпълнение на бюджета на ДОО, Учителския пенсионен фонд (УчПФ) и фонд “Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ГВРС).

Структурата на дирекция “ФСД” включва четири отдела.

Отдел “**Методология, финанси, инвестиционна дейност и банково обслужване**” изготвя методически указания и осъществява счетоводно отчитане на финансовите потоци между ЦУ и ТП на НОИ и преводите от и към външни институции – МФ, МТСП и др. Организира цялостната дейност, свързана с банковото обслужване на Националния осигурителен институт и неговите поделения. Отговаря за дейността по управлението на временно свободните средства на фондовете на държавното обществено осигуряване и Учителския пенсионен фонд и извършва инвестиционна дейност по отношение на тези средства, съобразена с динамиката на финансовите пазари.

Отдел “**Счетоводство на краткосрочните плащания и гарантираните вземания**” осъществява дейността по преводите на средствата за парични обезщетения и помощи от ДОО и парични обезщетения за безработица, както и тяхното счетоводно отчитане по параграфи на Единната бюджетна класификация и по счетоводните сметки на Индивидуалния сметкоплан на НОИ, изготвен в съответствие с Националния сметкоплан на бюджетните предприятия. Участва в изготвянето на методически указания за счетоводното отчитане на краткосрочните обезщетения в териториалните поделения и Централно управление на НОИ.

Отдел “**Счетоводно отчитане на пенсиите**”, подготвя методически указания за плащанията по пенсиите и тяхното осчетоводяване. Организира процеса по извършване на преводите на пенсии, отпуснати по българското законодателство и насочването им по директен начин към банковите сметки в лева или евро на правоимащите лица, както и на преводите по индиректен начин – суми за пенсии, които се изплащат чрез чуждестранните осигурителни институти, съгласно разпоредбите на европейските регламенти и международните договори. Получава преводи на суми за пенсии от чуждестранни осигурителни институти по силата на европейските регламенти и международните договори и осъществява изплащането им по банкови сметки в лева или евро на правоимащите лица на територията на Република България.

Отдел “**Счетоводство на административната издръжка**” отговаря за извършване и отчитане на плащанията, касаещи административната дейност на ЦУ на НОИ.

Всички левови плащания на НОИ са включени в Системата за електронни бюджетни разплащания (СЕБРА). Набраните приходи в транзитните сметки на териториалните поделения всеки петък се централизират служебно от обслужващите банки на териториалните поделения по сметката на ЦУ в Българска народна банка (БНБ). Съгласно разпоредбите на МФ и БНБ възстановените разходи по сметките за наличности в териториалните поделения на НОИ се превеждат по сметките на ЦУ в БНБ служебно от обслужващите банки всяко тримесечие..

През 2012 г. обслужващите банки на териториалните поделения на НОИ са както следва:

- **СИБАНК** обслужва сметките на 6 териториални поделения на НОИ (Благоевград, Кърджали, Плевен, Пловдив, София-град, Добрич). През тази банка през 2012 г. са минали 53,44% (спрямо 53,29% през 2011 г.) от паричните потоци на системата на НОИ.
- **Обединена българска банка (ОББ)** обслужва сметките на 8 териториални поделения на НОИ (Враца, Габрово, Монтана, Пазарджик, Перник, Русе,

Търговище и Шумен). През 2012 г. през нея са преминали 15,43% (спрямо 14,13% през 2011 г.) от паричните потоци за системата на НОИ.

- **Юробанк И ЕФ ДЖИ** обслужва сметките на 5 териториални поделения на НОИ (Варна, Велико Търново, Кюстендил, Сливен и София-област). През банковите сметки на тези териториални поделения през 2012 г. са минали 13,84% (спрямо 13,93% през 2011 г.) от паричните потоци за системата на НОИ.
- **УниКредит Булбанк** обслужва банковите сметки на 3 териториални поделения на НОИ (Бургас, Силистра, Ямбол). През банковите сметки на тези териториални поделения през 2012 г. са преминали 6,90% (спрямо 8,55% през 2011 г.) от паричните потоци в системата на НОИ. УниКредит Булбанк обслужва и валутните сметки на ЦУ на НОИ, които се използват за плащания на пенсии по европейски регламентите и международните договори. При включване и на средствата на Централно управление, през 2012 г. в УниКредит Булбанк са съсредоточени 14,45% от средствата на НОИ.
- **СЖ Експресбанк** обслужва сметките на 2 териториални поделения на НОИ (Разград и Смолян). През 2012 г. през нея са минали 1,80% (спрямо 1,81% през 2011 г.) от паричните потоци за системата на НОИ.
- **Банка ДСК** обслужва сметките на 2 териториални поделения на НОИ (Ловеч и Хасково). През 2012 г. през нея са преминали 3,99% (спрямо 4,11% през 2011 г.) от паричните потоци за системата на НОИ. През януари 2012 г. ТП на НОИ – гр. Хасково е извършило промяна на обслужващата банка и към настоящия момент нейните сметки се обслужват от Банка ДСК.
- **Първа инвестиционна банка** обслужва сметките на ТП на НОИ – гр. Видин. През 2012 г. през тази банка са минали 1,25% (спрямо 1,24% през 2011 г.) от паричните потоци на НОИ.
- **Корпоративна търговска банка** обслужва сметките на ТП на НОИ – гр. Стара Загора. През нея са минали 3,34% от паричните потоци за системата на НОИ.

През 2012 г. всички банки, обслужващи сметките на ТП на НОИ, имат сключени договори с Министерство на финансите за обслужване на бюджетните плащания.

Временно свободните парични средства на УчПФ, съгласно чл. 28 от КСО и “Вътрешни правила за инвестиране на временно свободни парични средства на УчПФ”, се инвестират по депозитни сметки в БНБ или за придобиване на първичния пазар на държавни ценни книжа (ДЦК), емитирани от българското правителство.

В резултат на промените на финансовия пазар през последните 3 години лихвените проценти по депозитите са с нулеви стойности, поради което, приходите на НОИ от лихви по депозити намаляват. В тази връзка Националният осигурителен институт се въздържа от откриване на нови депозити и продължава да следва тенденцията за влагане на временно свободните парични средства на фонда в придобиване на държавни ценни книжа. Спрямо 2011 г. депозитните средствата са намалели с около 32%. Получените лихви от депозитни сметки за 2012 г. са в размер на 565 368,33 лв. Към 31.12.2012 г. **депозитите** са на стойност 23 000 000 лв.

Инвестиционен посредник за придобиване на ДЦК е СИБанк.

През 2012 г. придобитите **ДЦК на първичния пазар** са на обща стойност 94 453 118 лв., от които 55 991 083 в лева и 19 665 326 в евро (38 462 035 лв.). Най-голям е дялът на дългосрочните ДЦК със срок над 5 години по смисъла на “Наредба № 5 за реда и условията за придобиване, регистриране, изплащане и търговия на държавни ценни книжа”, като 59% от общото количество са ДЦК със срок за изплащане 10 години и над 10 години.

Придобитите ДЦК в евро, спрямо общото количество за 2012 г., са 41%. Получените лихвени плащания са в размер на 11 568 787 лв., като 1 805 744 лв. са получени от ДЦК в евро, 56 334 лв. са от валутни ЗУНК облигации (емисия № 97/1994 г. в щатски долари) и 9 706 709 лв. от ДЦК, емитирани в лева.

Получените погашения на ДЦК за 2012 г. са в размер на 21 563 341 лв. Най-голям дял имат падежирани пет годишни ДЦК на стойност 15 857 310 лв. или 74% от общото количество. Падежирала е и една седма част от валутните ЗУНК облигации в размер на 1 476 020 лв.

Предвид продължаващата икономическа криза един от акцентите във финансовата дейност на НОИ през 2012 г. беше **икономичното изразходване на средствата** за администриране на системата. Запазени бяха предприетите **мерки за ограничаване разходите** за командировки, лимитиране разходите за стационарните и мобилните телефони, лимитиране на изминатите километри от служебните автомобили, ограничаване на представителните разходи, ограничаване на разходите за външни услуги.

Разходите за дейност „Служби по социално осигуряване” възлизат на 65 721 393 лв., при план 76 703 946 лв. Усвоени са само 85,68% от предвидените в бюджета за 2012 г. средства. Постигната е икономия в размер на 10 982 553 лв. Административните разходи на НОИ представляват 0,79% от общите разходи. Делът им е намален с 0,02% спрямо 2011 г. През 2012 г., при планирани разходи за издръжка в размер на 16 647 368 лв., са отчетени 10 930 102 лв. или 65,66% от планираното. Реализираната икономия е 5 717 266 лв.

По-значително намаление на разходите се наблюдава по следните показатели:

- текущ ремонт – 50 хил. лв. по-малко;
- материали – 167 хил. лв. по-малко;
- командировки – 58 хил. лв. по-малко;
- външни услуги – 678 хил. лв. по-малко.

Спрямо 2011 г. разходите за издръжка са намалели с 8,78%, или с 1 051 156 лв..

Важно е да се отбележи, че постигнатите икономии на административни разходи са реализирани без да бъдат допуснати просрочени задължения към персонала и към доставчици на стоки и услуги към края на 2012 г.

Внедрен е web-базиран счетоводен софтуер, чиято цел е счетоводните данни на териториалните поделения да се получават в реално време в Централно управление. Съществуващата обединена база от счетоводни данни в Централно управление на НОИ, включваща счетоводните данни на 28-те териториални поделения и Централно управление, дава възможност за своевременен отдалечен контрол върху финансово-счетоводната дейност в териториалните поделения, повишаване на надеждността при изготвяне на финансовите отчети и намаляване на риска от технически грешки при обобщаването им.

Важен акцент във финансово-счетоводната дейност през 2012 г. е разширяване на функционалностите на web-базираната версия на счетоводния продукт “Торнадо” чрез разработване на допълнителни справки за анализ, както и създаването на организация за преминаване на териториалните поделения на НОИ към електронно банкиране.

На основание чл. 53, ал. 1 от Закона за Сметната палата е извършен одит на Годишния финансов отчет за 2011 г. на НОИ. При заверката на баланса към 31.12.2011 г. одитният екип изрази мнение, че той и приложенията към него дават вярна и честна представа за имущественото и финансовото състояние на НОИ. Събрани са достатъчно доказателства, въз основа на които е постигната увереност, че балансът не съдържа съществени грешки и нередности. Отчетените финансови и стопански операции, както и формата, съдържанието, изготвянето и представянето на баланса са в съответствие с нормативните изисквания. Въз основа на гореизложеното финансовият отчет на НОИ за 2011 г. беше заверен без резерви. Изготвянето на достоверни финансови отчети за дейността на НОИ е важна предпоставка за вземането на правилни управленски решения в областта на социалното осигуряване.

В съответствие с правомощията по Закона за Сметната палата е извършен одит от Сметната палата на Република България на отчета за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване за периода от 01.01.2011 г. до 31.12.2011 г., въз основа на който е съставен доклад. Целите на одита са да се провери и установи законосъобразността на отчета за изпълнението на бюджета на ДОО за 2011 г. и на

основание чл. 60, ал. 1, т. 1 от Закона за Сметната палата да се внесе в Народното събрание доклад със становище.

Основните заключения в доклада на Сметната палата от извършения одит на отчета за изпълнението на бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2011 г. са следните:

- Спазени са законово определените процедури по изготвяне, утвърждаване и внасяне на отчета за изпълнението на бюджета на ДОО за 2011 г. в Сметната палата и Народното събрание.
- Отчетът за изпълнение на бюджета на ДОО за 2011 г. съответства по структура и съдържание на Закона за бюджета на ДОО за същата година и на Кодекса за социално осигуряване.
- Постъпилите приходи в Националната агенция за приходите и НОИ са законосъобразни и са отразени вярно в отчета за изпълнението на бюджета на ДОО за 2011 г.
- Получените трансфери от Централния бюджет, от МТСП за програми за временна заетост и от НСИ по международни програми и споразумения са отчетени достоверно и са законосъобразни. С получените допълнителни субсидии е покрит дефицитът по фондовете “Пенсии”, “Общо заболяване и майчинство” и “Безработица”. Предоставените трансфери от НОИ на МТСП са законосъобразни.
- Отчетените разходи по показателите в Консолидирания бюджет на ДОО за 2011 г. съответстват на отразените разходи в отчета за касовото изпълнение на бюджета на НОИ към 31.12.2011 г.

Извършеният одит на отчета за касовото изпълнение на бюджета на Държавното обществено осигуряване и извънбюджетната сметка на Учителския пенсионен фонд и приложенията към него за 2011 г. установи, че отчетът не съдържа съществени грешки и нередности и дава вярна и честна представа за достоверността, законосъобразността и редовността на включената в тях информация.

През 2012 г. година са актуализирани Правилата за документооборота на счетоводните документи, Счетоводната политика и Индивидуалният сметкоплан на НОИ.

IX. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ И АДМИНИСТРАТИВНО-СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Осъществяваните от отдел “Управление на човешките ресурси и секретариат” в рамките на дирекция “Човешки ресурси и административно-стопанско обслужване” дейности са насочени към изпълнение на стратегическата цел на НОИ за развитие и подкрепа на човешкия ресурс като фактор за успешно изпълнение на функциите на НОИ. В тази връзка основните усилия на отдела са съсредоточени към разработване и реализиране на подходящи стратегии и политики за управление и развитие на човешките ресурси, оптимизиране използването на наличния кадрови ресурс чрез изграждането на подходяща организационно-управленска структура и оптимално разпределение на числеността, създаване на ефективна и стимулираща работна среда за реализиране професионалното и личностно развитие на заетите служители.

Основен фактор при разработването и провеждането на политиката по управление на човешки ресурси в Националния осигурителен институт през 2012 г. бе провеждането на административна реформа в структурите на изпълнителната власт, в резултат на която НОИ беше приобщен към администрациите, които прилагат статута на държавния служител по отношение на своите служители. С направените към 01.07.2012 г. промени в Кодекса за социално осигуряване (КСО) бе регламентирано, че дейността на Националния осигурителен институт се подпомага от администрация, в която работят лица по служебно и по трудово правоотношение, като за работещите по служебно правоотношение приложим стана Законът

за държавния служител (ЗДСл), а за служителите по трудово правоотношение – чл. 107а от Кодекса на труда, регламентиращ допълнителни условия за работещите по трудово правоотношение в държавната администрация. За администрацията на НОИ започна да се прилага Законът за администрацията (ЗА), доколкото друго не бе предвидено в КСО. Управителят на НОИ придоби функциите на орган по назначаването по отношение на държавните служители и на работодател по отношение на служителите, работещи по трудово правоотношение.

В съответствие със законодателните промени, през 2012 г. беше изменен правният статут на работещите в Националния осигурителен институт. Към структурите и служителите на НОИ бе приложен пълният набор от нормативни и поднормативни актове, уреждащи управлението на държавната администрация. В унисон с приложимото законодателство частично или изцяло бяха променени вътрешните организационно-управленски документи, в т.ч. вътрешните разпоредби и политики в областта на човешките ресурси.

1. Структурни промени

С влизането в сила на разпоредбите на Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния служител (ДВ, бр. 38 /2012 г.) Националният осигурителен институт пое ангажимента да приведе администрацията си в съответствие с изискванията към структурата и числеността на администрацията на изпълнителната власт. Администрацията беше разделена на обща и специализирана. Съгласно разпоредбите на чл. 5 от Закона за администрацията, общата администрация подпомага осъществяването на правомощията на управителя като ръководител на административната структура, създава условия за осъществяване на дейността на специализираната администрация и извършва техническите дейности по административното обслужване. Специализираната администрация подпомага осъществяването на правомощията на органа на държавната власт, свързан с неговата специфична компетентност. Съгласно чл. 12, ал. 1, т. 4 и 5 от Наредбата за прилагане на класификатора на длъжностите в администрацията числеността на персонала в общата администрация трябва да е до 35 на сто от общата численост, а тази в специализираната администрация – не по-малко от 60 на сто от общата численост. Дефиниран е и минимален брой щатна численост на персонала за обособяването на видовете звена в специализираната администрация.

В изпълнение на този ангажимент Надзорният съвет на НОИ утвърди нов Правилник за организацията и дейността на НОИ (в сила от 18.06.2012 г.), в който бяха регламентирани устройството и функциите, структурата, организацията на дейността и числеността на института в съответствие с новите нормативни изисквания. С него бяха разделени функциите на общата и специализираната администрация и бяха преразпределени функциите между отделните звена в тях. Организационната структура на института беше променена, като бе намален броят на йерархичните нива и процента на ръководните длъжности за сметка на експертния състав. Особено значими бяха промените в Централно управление на НОИ, където броят на административните звена бе намален от 68 на 46, а процентът на ръководния състав бе редуциран от 17,27% на 10,63%. При това бяха спазвани еднакви принципи на структуриране за всички звена, независимо че нормативните изисквания за минимална численост на звената са задължителни за специализираната, но не и за общата администрация.

Промените в нормативната уредба по прилагането на Закона за държавния служител не обвързват териториалните поделения на НОИ със спазването на нормативи за численост. Независимо от това, като част от политиката си за търсене на управленска и организационна ефективност, Националният осигурителен институт предприе стъпки за промени и в тяхното структуриране. Основните промени там през 2012 г. бяха свързани с привеждане на структурата в съответствие с изискванията на ЗА по отношение на принципите за йерархичност и субординация и делението на администрацията на обща и специализирана.

Премахнат бе наложилният се модел длъжности и звена с различна йерархична позиция да се намират в директна подчиненост на ръководителя на териториалното поделение и бяха обособени няколко вида организационна структура на специализираната администрация.

Структурата и функциите на ЦУ и ТП бяха регламентирани със заповеди на управителя на НОИ, с които бяха утвърдени и нови функционални характеристики на всички структурни звена. Разработването на нови функционални характеристики се яви пряко следствие от промяната в структурата на Националния осигурителен институт и промените в разпределението на функциите в рамките на администрацията вследствие на административната реформа. При разработването им бе извършено осъвременяване на формата и бе разширен обхватът на съдържанието им. В тях бе включена информация за разпределянето на формулираните в Правилника за организацията и дейността на НОИ функции, координацията на дейността с другите структурни звена, както и графично позициониране на съответното звено в организационната структура на администрацията. Общо за системата бяха разработени 40 бр. функционални характеристики, в т.ч. 13 бр. за ЦУ и 27 бр. за ТП на НОИ.

2. Дефиниране на длъжностите в администрацията на НОИ

Организационното реструктуриране, което беше извършено през 2012 г. вследствие на проведената административна реформа, беше придружено и от предефиниране на длъжностите в Националния осигурителен институт от Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД) и вътрешния класификатор на длъжностите в НОИ по категории и длъжностни степени към Класификатора на длъжностите в администрацията (КДА), валиден за административните структури в държавната администрация. След проведени разговори със Съвета за административната реформа към Министерския съвет, при позиционирането на длъжностите в НОИ в общата йерархия на длъжностите в КДА, бяха извършени следните промени:

- В Класификатора на длъжностите в администрацията бяха обособени уникални за НОИ длъжностни наименования “експерт по осигуряването”, “инспектор по осигуряването”, “актюер”;
- Обособено бе специално длъжностно наименование “инспектор по осигуряването” за длъжностите, притежаващи правомощията на контролни органи по смисъла на чл. 108 и чл. 110 от Кодекса за социално осигуряване;
- Разделени бяха ползваните експертни длъжности с аналитични и контролни функции в общата (експерт, инспектор) и специализираната администрация (експерт по осигуряването, инспектор по осигуряването);
- Регламентирано в Класификатора на длъжностите в администрацията бе правото на Националния осигурителен институт да използва степенята “държавен” за експертните длъжности с аналитични и контролни функции в специализираната администрация, както и за длъжностите “инспектор” и “вътрешен одитор”;
- Различно позиционирани в общата йерархия на длъжностите в КДА бяха ръководните длъжности в ЦУ и ТП на НОИ, както и някои експертни длъжности с аналитични и контролни функции;
- Предоставена бе възможност за заемане по трудови правоотношения на специфични длъжности, изискващи висше медицинско образование, като например длъжностите “лекар, председател на медицинска комисия”, “лекар, член на медицинска комисия”, “лекар, член на НЕЛК” и “лекар, експерт по експертиза на временната неработоспособност”.

При последващото приравняване на длъжностите в Националния осигурителен институт от определените съгласно НКПД към дефинираните в КДА, общият брой на използваните в системата на НОИ длъжности беше намален значително. Стесняването на спектъра от използвани длъжности бе извършено за сметка на разгръщането в тяхното йерархическо степенуване. За целите на приравняването беше извършен цялостен преглед на

трудовете досиета на всички служители в НОИ, с оглед актуализиране данните за тяхното образование и преценка на професионалния им опит в съответствие с приложимата легална дефиниция съгласно КДА и бе изградена база данни за служителите в института. Разработени бяха и нови длъжностни характеристики за всички длъжности – първоначално общи за еднаквите длъжности в системата, а след това и конкретни за всяко териториално поделение, в съответствие с изискванията на Наредбата за длъжностните характеристики на държавните служители.

Въз основа на тази мащабна подготвителна работа се осъществи и преходът на администрацията на НОИ към статута на държавна администрация. Той протече на два етапа: 1) Привеждане на организационната и длъжностната структура в съответствие с нормативните изисквания, валидни за държавна администрация, но при условията на трудови правоотношения с всички служители; 2) Промяна на правния статут на служителите в института от трудово към служебно правоотношение, в съответствие с разпоредбите на ЗДСл.

3. Състояние и структура на числеността на персонала в НОИ

Планово определената щатна численост на НОИ за 2012 г. е 3 735 щатни бройки. В съответствие с функциите, изпълнявани в ЦУ и ТП, преобладаващата част от наличния човешки ресурс е концентриран в териториалните поделения, а именно: 442 щатни бройки (11,8% от общата численост) в ЦУ на НОИ и 3 293 щатни бройки (88,2% от общата численост) в ТП на НОИ. Най-голямо по размер е териториално поделение в София-град с численост 474 щатни бройки. В съответствие с мащабите на обслужването, което се осъществява там, неговата организационна структура е и различна от тази на останалите териториални поделения.

Утвърдената численост в изнесените работни места към териториалните поделения е 220,5 щатни бройки, което представлява 6,69% от общата щатна численост на териториалните поделения. Предоставянето на основни административни услуги през 2012 г. извън седалището на териториалните поделения в областните центрове е осигурено в 152 населени места, като в тази цифра не са включени 3 изнесени работни места на територията на София-град.

Дейността на администрацията се подпомага и от планово определени 264 извънщатни бройки, наети по условията на ПМС № 66/1996 г., от които реално заети към 01.12.2012 г. са 257 бр.

Най-голям относителен дял щатни бройки (74,4%) са осигурени за двете основни функционални направления на Националния осигурителен институт – “Пенсии” и “Краткосрочни плащания и контрол” (КПК). Със значителен процент се отличават и заетите по условията на ПМС № 66 /96 г. към отдел “КПК” в териториалните поделения, - главно за обслужване на дейностите, свързани с паричните обезщетения за временна неработоспособност. Основните промени в разпределението на числеността по функционални направления през 2012 г. произтекоха от промените в обхвата на функциите и технологията на работа, а именно намаляването на щатната численост на звената “Финансово-счетоводна дейност”, свързана с извършената централизация на плащанията, както и прекратяване на дейността на лекарите, членове на ТЕЛК към териториалните поделения, във връзка с промяна в чл. 105, ал. 3 от Закона за здравето и частично пренасочване на освободената численост за кадрово обезпечаване работата на медицинските комисии.

Централно управление на НОИ е разделено на обща и специализирана администрация. Общата администрация е структурирана общо в 17 вътрешни звена, от които 4 дирекции, 11 отдела и 2 сектора. Балансираното структуриране на отделните звена в общата администрация се изразява в ниския процент ръководни длъжности там – 13,5%. Най-голям е процентът на експертните длъжности с аналитични и контролни функции – 54,76%. което Това основно се дължи на характера на функциите в дирекция „Правна”,

дирекция „Финансово-счетоводна дейност” и дирекция “Обществени комуникации и международно сътрудничество”, където преобладаващо длъжности са експертни. Съобразно изпълняваните функции, най-много технически длъжности има в дирекция “Човешки ресурси и административно-стопанско обслужване”, където са позиционирани отдел „Деловодно и административно обслужване” и сектор „Обслужване и поддръжка”.

В специализираната администрация на ЦУ на НОИ се включват общо 26 административни звена, от които 6 дирекции и 20 отдела. Дейностите, за които са отговорни шестте дирекции, обхващат основните специални области на правомощия/функции на НОИ и на управителя. Броят на отделите в тези дирекции е обусловен от два фактора – числеността на конкретната дирекция и необходимостта от специализация в зависимост от изпълняваните функции. При създаването на дирекциите и отделите в специализираната администрация в ЦУ на НОИ са спазени изискванията за минимална численост на персонала по чл. 12, ал. 1, т. 7 от НПКДА. В специализираната администрация е налице много нисък относителен дял на ръководните към останалите длъжности – 9,35%. Предвид спецификата на изпълняваните функции, най-голям в специализираната администрация е процентът на експертните длъжности с аналитични и контролни функции – 81,66%. Най-висок е процентът на тези длъжности в дирекция „Осигуряване и краткосрочни плащания” и на дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране”, където всички длъжности са експертни. Най-нисък е техният дял в отдел „Технологична обработка на информацията”, където предвид спецификата на функциите дейността се осъществява предимно от служители на експертни длъжности със спомагателни функции.

Промяната в структурата и организацията на работа в НОИ в хода на административната реформа през 2012 г. доведе до намаляване на ръководния състав спрямо общата численост на персонала в системата от 14,24% на 12,37%. С оглед на изпълняваните функции, най-голям относителен дял заемат експертните длъжности с аналитични и контролни функции – 55,73%, следвани от тези със спомагателни функции – 29,96%. Техническите длъжности основно са съсредоточени в общата администрация, чиито функции са свързани с техническото обслужване и подпомагане на дейността на администрацията или други длъжности.

Реално в администрацията на Националния осигурителен институт към 31.12.2012 г. са заети 3 591 служители, над 64% от които са назначени за държавни служители. Налице е силно феминизиране на системата – 84,45% от работещите са жени, при 15,55% мъже.

Възрастовата структура на заетите в администрацията на НОИ показва най-висок относителен дял на служителите във възрастовата категория 45-59 години – 49,43%, следвани от служителите на възраст между 30 и 44 г. – 39,15%. Най-нисък е относителният дял на служителите във възрастовата категория над 60 години – 4,71%. Нисък е и процентът на младите служители до 29 г. – 6,71%.

Образователният профил на служителите в института показва силен превес на служителите с висше образование – 75,33% от всички служители в администрацията на НОИ. От служителите с висше образование дялът на завършилите стопански науки е най-голям – 66,4%, следвани от тези, завършили социални науки и технически науки.

През 2012 г. системата на Националния осигурителен институт са напуснали 271 служители, от тях 247 служители по трудово правоотношение, а по служебно правоотношение – 24 души.

4. Планиране на човешките ресурси

Установената система на бюджетиране в НОИ (в съответствие със Закона за бюджета на ДОО) създава стриктна рамка за числеността на персонала в института, при което се търсят възможности за вътрешно преразпределение и оптимизиране на наличната численост. Това става по линията на планиране на човешките ресурси чрез прилагането на система за оценка на натовареността на заетите в администрацията на НОИ. Десетгодишната практика на НОИ по прилагането на системата за оценка на натовареността я превръща в утвърден

основен инструмент за регулиране на числеността на персонала, независимо че оценката на потребностите от персонал като функция на системата за оценка на натовареността на заетите е една от най-сложните и най-дискутирани области в управлението на човешките ресурси. Непрекъснатите промени както в социално-икономически, така и в законодателен и нормотворчески аспект, които от своя страна рефлектират върху обхвата и обема на работата, както и върху структурата и технологията на работните процеси, създават допълнителни препятствия при използването на една класическа процедура за оценка на потребностите от персонал, където експертната оценка на натовареността на заетите е функция от плановите задачи и нормативите за разход на труд при осъществяване на планираните дейности във всяко структурно звено на НОИ

През 2012 г. бяха предприети и първи стъпки за анализ на териториалното структуриране и разпределението на числеността, както и за търсене на варианти за нейното оптимизиране. Съществуването на изнесени работни места (ИРМ) към териториалните поделения и интензитетът на работа в тях се определя от редица фактори. В повечето случаи тези фактори са външни и са повлияни от социално-икономическата ситуация в страната – свиването на дейността на редица предприятия, намаляване на осигурителите и осигурените лица, сезонната и временната заетост. Това на свой ред рефлектира както върху вида на предоставяните в ИРМ административни услуги, така и върху интензитета на работа на заетите в тях. В тази връзка, в началото на 2012 г. беше извършен анализ на състоянието на изнесените работни места към териториалните поделения на НОИ. Предоставената от териториалните поделения информация за обемите работа по предоставяните услуги в ИРМ и финансовите разходи за издръжката, бяха сред мотивите за закриване през 2012 г. на 4 ИРМ, а именно: Павликени и Горна Оряховица към ТП на НОИ – гр. Велико Търново; Гурково към ТП на НОИ – гр. Стара Загора; Маджарово към ТП на НОИ – гр. Хасково.

Повторен анализ върху ефективността на изнесените работни места беше извършен в края на 2012 г. от териториалните поделения като част от ангажиментите им по оптимизиране на дейностите и определената за тях численост. Анализите на териториалните поделения показаха необходимост от съществуването на ИРМ, особено в райони с висока безработица, със смесено население и ниски доходи, пресечен планински терен, недобра инфраструктура и липса на подходящ обществен транспорт. Изразено беше мнението, че ограничаване на кръга от предоставяни услуги, закриването на ИРМ и съсредоточаване на дейността единствено в областните центрове, съдържа опасност за отрицателни последствия, особено в условията на финансово-икономическа криза. Необходимостта от намирането на правилния баланс между организационната и финансовата ефективност от една страна и социалните функции на Националния осигурителен институт за обслужване на всички слоеве на населението - от друга, превърна темата за териториалните услуги в основен акцент на управленската политика в края на годината. Конкретни решения и действия в тази насока се очаква да бъдат реализирани и през 2013 г.

5. Набиране и подбор на персонал в НОИ

Промяната в статута на администрацията на НОИ през 2012 г. беше основание за въвеждането на коренно различен подход към политиката по набиране и подбор на служители. До влизането в сила на ЗИД на ЗДСл от 01.07.2012 г. набирането на персонал за института се извършваше по реда на чл. 90 от Кодекса на труда (КТ), чрез конкурсна процедура за директорите на териториални поделения, ръководителите на самостоятелни звена, както и за длъжностите на пряко подчинение на управителя или директора на териториалното поделение. За останалите длъжности бяха осъществявани процедури на подбор, съгласно регламентите, разписани във вътрешна Инструкция за подбор и набиране на персонал в НОИ (ИПНП). След преминаването на НОИ към сферата на държавната администрация в средата на годината, набирането и подборът на персонал започнаха да се осъществяват съгласно изискванията на Закона за държавния служител (ЗДСл) и Наредбата за провеждане на конкурси за държавни служители. В тази връзка бе отменена действащата

към онзи момент вътрешна инструкция и бяха утвърдени нови Вътрешни правила за набиране, подбор и назначаване на служители в Националния осигурителен институт. Съгласно тези нормативни документи, набирането на персонал за свободните длъжности в института, определени за заемане по служебно правоотношение, започна да се извършва чрез конкурсна процедура по реда на чл. 10 от ЗДСл или чрез конкурентен подбор между служителите, желаещи да я заемат. За длъжностите, определени за заемане по трудово правоотношение, продължи да се прилага единствено процедура на подбор.

През 2012 г. общо в системата на НОИ бяха обявени 53 конкурсни процедури по чл. 90 от Кодекса на труда. Три от тях бяха прекратени поради липса на кандидати, един конкурс приключи без класиране, а 49 от тях приключиха с назначаване. В ЦУ на НОИ за същия период бяха проведени конкурси по смисъла на чл. 90 от КТ за ръководители на ТП на НОИ в градовете Пазарджик, Силистра, Смолян и Ямбол (2 конкурса).

След преминаване на НОИ към сферата на държавната администрация, в периода 01.08.2012 – 31.12.2012 г. в системата на института бяха обявени 16 конкурсни процедури по реда на ЗДСл, един конкурс бе прекратен поради липса на кандидати, три конкурсни процедури приключиха без класиране, а 12 от тях приключиха с назначаване на служители. През 2012 г. бе подадено едно възражение по отношение на класирането.

Докато при конкурсите, проведени по реда на КТ, повечето от назначенията включваха служители, заемащи експертни длъжности, то назначенията, извършени след провеждане на конкурсна процедура по реда на ЗДСл, бяха концентрирани изцяло в състава на ръководните длъжности. Причината за това бе поетият от Националния осигурителен институт ангажимент за оптимизиране числеността на администрацията. Разрешенията за обявяване на конкурс през 2012 г. бяха обвързани с предварителна строга преценка на натовареността на съответното звено и реалната потребност от набирането на нови служители там.

6. Оценка на изпълнението на служителите в НОИ

Преди прехода на работещите в Националния осигурителен институт към статута на държавни служители, в системата на НОИ дълги години се прилагаша вътрешни Правила за оценяване на трудовото изпълнение. Изградената цялостна система за управление на човешките ресурси до този момент, предвиждаше обвързване на процеса по оценка на изпълнението както с политиката по заплащане на служителите, така и с възможностите за тяхното обучение и професионално развитие. След преминаване на НОИ към състава на държавната администрация, вътрешните Правила за оценяване на трудовото изпълнение престанаха да бъдат релевантни към предвидените за тази сфера практики за определяне на индивидуалното възнаграждение и професионално израстване на служителите, поради което считано от 01.07.2012 г. те спряха да се прилагат в института. Вместо тях за служителите в администрацията на НОИ започнаха да се прилагат разпоредбите на Наредбата за условията и реда за оценяване изпълнението на служителите в държавната администрация (НУРОИСДА). Независимо от смяната на системите за оценка на изпълнението, налице бе приемственост между тях, включително в политиката на обвързаност между резултатите от оценката на изпълнението и възнаграждението на служителите.

7. Политика на заплащане и материално стимулиране

С влизането в сила на измененията в Закона за държавния служител, за служителите в Националния осигурителен институт се приложи нов модел на заплащане по Наредба за заплатите на служителите в държавната администрация (НЗСДА) и бяха утвърдени нови Вътрешни правила за заплатите в НОИ.

На всички служители, преминали към статута на държавни служители, бе определена заплата по новия ред, при спазване изискванията на НЗСДА, при отчитане на притежавания професионален опит, квалификацията и нивото на заеманата длъжност. Нивата на основните месечни заплати бяха определени въз основа на длъжностните нива в Класификатора на

длъжностите в администрацията. С въвеждането на новия модел на заплащане през 2012 г. не бе допуснато намаляване на достигнатите нива на доходи. Добавката за професионален опит и трудов стаж бе включена в размера на основната заплата.

Най-големите промени в политиката на заплащане, след осъществяването на административната реформа в института, бяха свързани с премахването на разписаното в Кодекса за социално осигуряване право на служителите да получават средства за допълнително материално стимулиране и включването на тези средства в единна система за определяне на възнагражденията на служителите въз основа на постигнатите от тях резултати. В утвърдените нови Вътрешни правила за заплатите в Националния осигурителен институт бяха регламентирани както реда и начина за определяне и изменение на основните месечни заплати на държавните служители и служителите по чл. 107а от КТ, така и реда и начина за определяне на допълнителните възнаграждения за постигнати резултати (ДВПР), в съответствие с разпоредбите на Наредбата за заплатите на държавните служители.

Въведена беше система за оценяване на служителите в НОИ за нуждите на ДВПР, като елемент от изграждането на цялостна система за управление на изпълнението, насочена към повишаване на личната и организационната ефективност. Новата процедура за определяне на допълнителни възнаграждения за постигнати резултати бе приложена за първи път в периода юли-септември 2012 г. за всички служители в администрацията на НОИ. Наблюденията върху първоначалното ѝ прилагане показаха наличието на редица трудности от управленски и организационно-технически характер, поради което в края на 2012 г. бяха предприети действия за нейното прецизиране и развитие. В резултат на това, през м. декември 2012 г. бяха разработени и предложени изменения и допълнения на процедурата за определяне на допълнителните възнаграждения за постигнати резултати за служителите в НОИ, които бяха утвърдени през януари 2013 г.

8. Обучение и професионално развитие на служителите в НОИ

При разработването на общия годишен план за обучение (ОГПО) през 2012 г. обученията бяха разпределени в три големи групи/раздели – “Общо обучение”, “Целево обучение по функционални направления” и “Други обучения”:

- Първи раздел – обучения за работа със специализиран софтуер, чуждоезиково обучение, работа с клиенти и култура на обслужване, борба със стреса на работното място, работа в екип и др.;
- Втори раздел – специализирани обучения по функционални направления, касаещи основните дейности на института, повишаване на квалификацията на служителите в областта на законодателството и неговото практическо прилагане;
- Трети раздел – обучения за придобиване на квалификация, задължително ежегодно обучение на членовете на КУТ, участията в семинари, организирани от външни организации, както и предвиден резерв за непланови обучения при необходимост.

Общо за системата на НОИ през 2012 г. бяха организирани и проведени 54 обучения (10 организирани от ТП на НОИ и 44 от ЦУ). При заложените в годишния план 74 отделни обучения, изпълнението е 73%. За сравнение, проведените през 2011 г. обучения са били 49 (11 от ТП на НОИ и 38 от ЦУ) или 65% от планираните.

През 2012 г. в системата на НОИ бяха обучени 1 363 служители, при планирани 2 649, или 51% изпълнение. За сравнение през 2011 г. обучени са били 1 577, при планирани 2 594 човека, или 60,8% изпълнение.

Изразходваните средства за обучение през 2012 г. бяха в размер на 21 461,60 лв., или 15,3% от планираните 139 947 лв. по перо “организационни разходи”. За сравнение процентът на усвояване на тези средства през 2011 г. е бил 24,2%.

Реализираната през 2012 г. административна реформа в структурите на Националния осигурителен институт ангажира съществен човешки, технически и времеви ресурс на

заетите в администрацията, поради което част от обученията бяха отменени или тяхното провеждане беше отложено.

9. Реализиране на младежки програми за заетост в НОИ

Националният осигурителен институт в качеството си на публичната институция, която управлява фондовете на държавното обществено осигуряване в Република България, е в позицията да предлага уникален професионален опит в специфична област, поставена в условията на комплексна и динамична нормативна и икономическа среда. Предаването на натрупания професионален опит на млади хора в този смисъл е цел и предизвикателство за служителите на института. В дългосрочен план то е както начин за осигуряване на приемственост на натрупано уникално обществено познание чрез средствата на практическо професионално обучение, така и форма на изпълнение на обществения ангажимент на института за повишаване на общата осигурителна култура като средство за повишаване на общественото доверие към НОИ като надежден социален партньор. Националният осигурителен институт е активен участник в националните програми за заетост, като особено засилен е фокусът към програмите, насочени към реализирането на младите хора на пазара на труда. През 2012 г. в различни стажантски програми на НОИ участваха общо 88 младежи.

Най-сериозни традиции институтът има в реализирането на програмата “Старт в кариерата” на Агенцията по заетостта, която осигурява платен професионален стаж на висшисти до 29 години, като им предоставя възможност в рамките на 9 месеца да натрупат трудов стаж и опит по придобитата специалност. Програмата се ползва с много широка популярност сред младите хора, а НОИ се е утвърдил сред тях като желано и перспективно място за работа.

През 2012 г. интересът към програмата и конкретно към започването на работа в Националният осигурителен институт беше много висок. По данни от интернет страницата на Агенцията по заетостта, в рамките на Процедура-2012 г., в бюрата по труда документи за участие са подали 3 002 кандидати за 852 работни места в държавната администрация. Общо 488 бяха кандидатите, номинирани и насочени от Агенцията по заетостта за провеждане на подбор в системата на НОИ за 34 работни места, 10 от които в Централно управление и 24 в териториалните поделения на института. Отчетен бе среден брой кандидати за едно работно място от 14 човека, като най-голям бе наблюдавания наплив в териториалните поделения, в повечето от които кандидатите достигнаха максимално допустимия брой от 20 човека. Най-голям интерес бе проявен към дейностите по дългосрочно и краткосрочно осигуряване. Засилен бе интересът и към дейността по управление на човешките ресурси. Сред кандидатстващите за работа в института по линия на тази програма най-голям бе дялът на висшистите от сферата на стопанското управление, финансите и публичната администрация.

През 2012 г. 32 младежи започнаха работа в НОИ по условията на програмата “Старт в кариерата”. Стаж по тази програма беше проведен в ЦУ и в 22 ТП на НОИ.

Националният осигурителен институт се включи и в други програми за младежка заетост, организирани от различни публични институции. Такава е програмата “Национална програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания”.

По линията на провеждане на ежегодни студентски стажове активна бе дейността на Националният осигурителен институт и с младежи, които още не са завършили своето образование. През 2012 г. преобладаващата част от студентите, преминали стаж в Националният осигурителен институт бяха приети по проект “Създаване на капацитет за бъдещето – провеждане на студентски стажове в държавната администрация”, финансиран с безвъзмездната финансова помощ на ОПАК, съфинансирана от ЕС чрез “Европейския социален фонд”. По тази програма през 2012 г. в НОИ бяха обучавани 15 младежи. Кандидати по програмата имаше както в ЦУ, така и в ТП на НОИ. Най-силен интерес бе проявен от студентите от направления “Администрация и управление”, “Икономика” и “Социални дейности”. Продължителността на обучението беше 30 календарни дни. Стажовете бяха проведени на два етапа в периода септември-ноември 2012 г.

През 2012 г. Националният осигурителен институт предостави възможност и на студенти, които не са имали възможност да се включат в предлаганите стажове по програми, да придобият допълнителни познания като посещават стаж за преддипломна практика по предварително утвърден план. Такива стажове бяха проведени с 8 студента в 3 ТП на НОИ.

Националният осигурителен институт непрекъснато разширява полето си на сътрудничество с различни институции за привличане и развитие на млади хора в държавната администрация. През ноември 2012 г. институтът за пръв път взе участие в инициативата „Дни на кариерата“, проведена в Университета за национално и световно стопанство и посветена на секторите “Финанси”, “Застраховане”, “Маркетинг и реклама” и “Обслужване на клиенти”.

Наред с водещи организации и фирми от публичния и частния сектор, Националният осигурителен институт бе сред работодателите, представили на студентите програмите си за професионална реализация.

Партньорството на Националния осигурителен институт с различни училища обхваща не само висшето, но и средното образование. По тази линия през 2012 г. бе предоставена възможност на 26 ученика от гимназии и техникуми с икономическа насоченост да проведат производствени практики в 4 ТП на НОИ.

През 2012 г. Националният осигурителен институт регламентира тази си дейност със създаването на Вътрешни правила за провеждане на студентски стажове. С тях се регламентират процедурата за подбор на стажанти и условията за провеждане на стажове в НОИ. Предвижда се провеждането на три вида стаж в администрацията на института – летен, текущ и стаж по програма. Продължителността на стажовете е фиксирана от 14 до 90 календарни дни. Предвидено е стажът на студентите да се провежда под ръководството на наставник, по предварително одобрен индивидуален план за работа. На стажантите, успешно преминали стажа, се издава удостоверение за проведен стаж в Националния осигурителен институт.

ДЕЛОВОДНО И АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ

Отдел “Деловодно и административно обслужване” е структурно звено в състава на дирекция “Човешки ресурси и административно-стопанско обслужване” в НОИ от 28.06.2012 г. като осъществява дейността по:

- деловодното и административното обслужване;
- техническата подготовка на материалите за заседанията на Надзорния съвет и Регионалния консултативен съвет, техническото оформяне на приетите актове, изготвянето и съхраняването на протоколите от заседания, с приложени оригинални актове и документи към тях;
- организирането и поддържането на архивния учреденски фонд на Централното управление на НОИ.

В своята работа служителите от отдела се ръководят от Закона за Националния архивен фонд; Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата, съхраняването и използването на документите в учреденските архиви на държавните и общинските институции; Наредбата за вътрешния оборот на електронни документи и документи на хартиен носител в администрациите; Правилника за дейността на Надзорния съвет на НОИ; Правилника за дейността на Регионалния консултативен съвет; Вътрешните правила за организация на деловодната дейност, документооборота и контрола по изпълнение на сроковете в НОИ и Номенклатурата на делата със срокове на съхранение в ЦУ на НОИ, утвърдени от управителя на НОИ.

1. Деловодно и административно обслужване

През 2012 г. стартира дейността по:

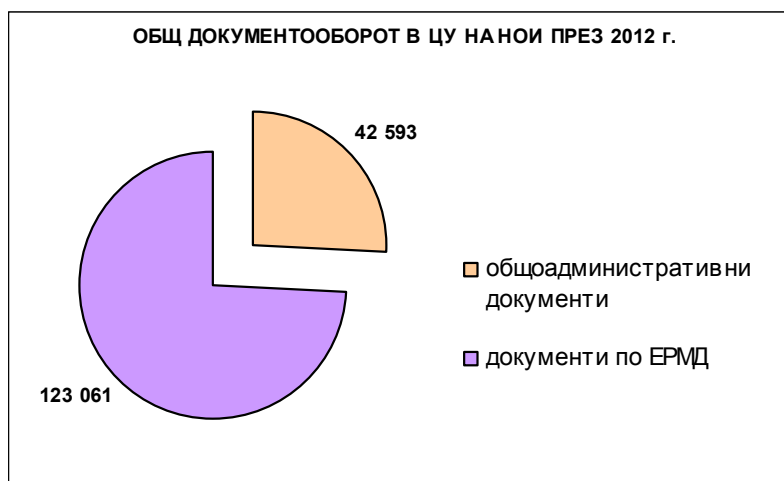
- Интегриране в деловодната система на запитвания, жалби и заявления на физически и юридически лица, постъпили чрез електронната поща poi@nssi.bg или контактните форми от интернет страницата на института;
- Използване възможностите на Административната информационна система за електронно управление на документи чрез създаване на електронен архив в деловодната система.

Извън общия документооборот, възлизащ на 165 654 броя документи, в ПП “Икономист” през 2012 г. са въведени 37 112 броя декларации “живот” за изплащане на пенсии на български граждани, живеещи в Република Турция.

Изпратените през 2012 г. кореспондентски пратки с документи до физически и юридически лица са 49 860 бр., разпределени както следва:

- за чужбина – 22 718 бр.
- за страната – 27 142 бр.

Фигура № 8

1.1. Общоадминистративно деловодно обслужване

Служителите от отдела обслужват всички дирекции в Централно управление, Надзорния съвет на НОИ и фонд “Гарантирани вземания на работници и служители”. Те осигуряват информация за дейността на административните звена в Централно управление и осъществяват връзката с териториалните поделения.

Таблица № 27

Регистрирани документи през 2012 г. (общо)	
Видове документи	Брой
Входящи	17 450
Изходящи	15 403
Вътрешни	7 007
Циркулярни	393
Договори	159
Вътрешно нормативни документи	46
Заповеди по дейността	1 160
Заповед за командировки в чужбина	49
Заповеди за командировки в страната	872
Общ брой	42 593

За фонд “Гарантирани вземания на работници и служители” са регистрирани общо 879 бр. писма, разпореждания за отпускане на гарантирани вземания и разпореждания за отказ.

1.2. Деловодно обслужване по европейски регламенти и международни договори

Поради спецификата на деловодното обслужване на служителите от дирекция “ЕРМД”, гражданите и чуждестранните осигурителни институти по обработката на входяща и изходяща кореспонденция и документация, свързана със социалното осигуряване по европейски регламенти и международни договори в областта на социалното осигуряване, дейността по деловодната обработка се извършва в отделен модул на деловодната система – база данни INTER.

Таблица № 28

Регистрирани документи по ЕРМД	
Видове документи	Брой
Входящи	60 816
Изходящи	62 245
Общ брой	123 061

През годината са подготвени и изпратени за превод 1 566 бр. медицински документи, формуляри и писма на физически и юридически лица, получени от чужбина.

2. Организиране, създаване и поддържане на архивния учреденски фонд на Централно управление на НОИ.

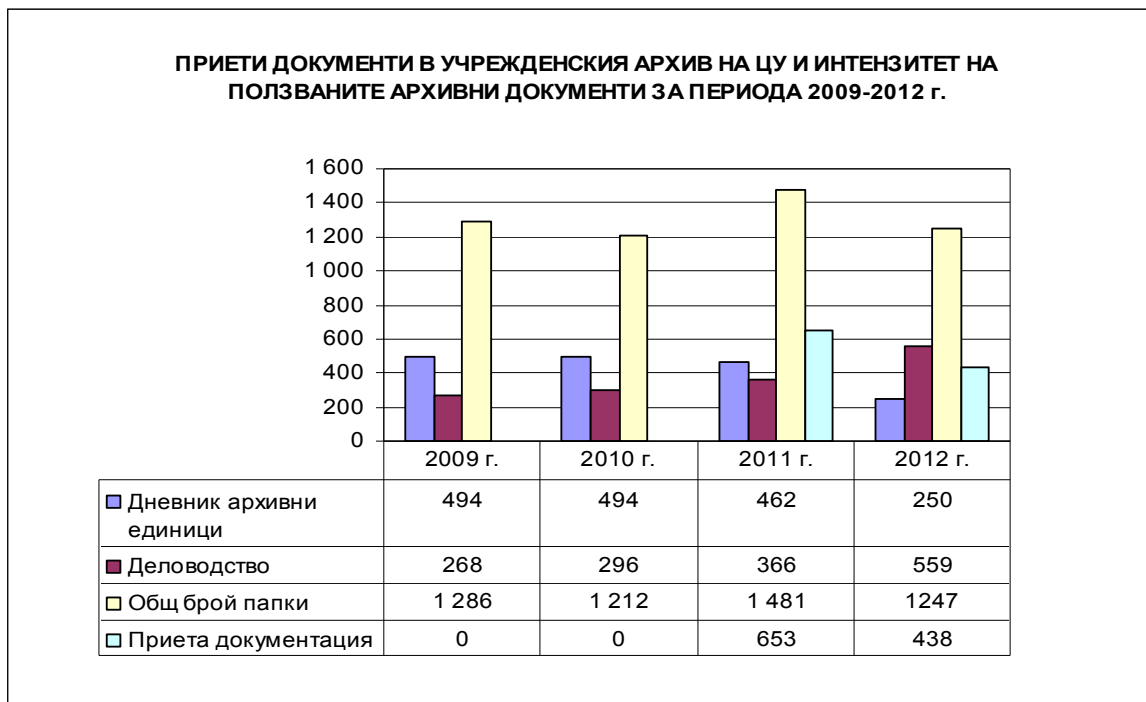
По смисъла на Закона за Националния архивен фонд (ЗНАФ) в учреденския архив на ЦУ на НОИ документите, отразяващи основните дейности в института се съхраняват до тяхното предаване в Централен държавен архив или до унищожаването им. Съгласно чл. 46, ал. 1 от същия закон срокът на съхранение на документите със “срок постоянен” в института е 20 години.

През 2012 г. към учреденския архивен фонд на Централно управление са включени 1 247 бр. номенклатурни дела. Със справочна цел на служители са предоставени за ползване 250 архивни единици и 600 бр. ксерокопия на документи.

След извършване на експертиза по ценността на съхраняваните в учреденския архив на Централно управление документи за 2000 г., с Акт за унищожаване на документи с изтекъл срок на съхранение, съгласуван с Държавна агенция “Архиви”, са унищожени 1 407 броя дела и 21 731 броя картони от приетите на съхранение документи за удостоверяване на трудов и осигурителен стаж на лицата, осигуряващи се към Съвета за взаимно осигуряване членовете на Трудово производителните кооперации (СВОЧ на ТПК).

Към момента учреденският архивен фонд на Централно управление съдържа 4 804 броя дела.

Фигура № 9

- Дневник за движение на архивните единици – предоставя информация за предоставените през годините копия на документи;
- Деловодство – предоставя информация за приети документи от деловодството на ЦУ на НОИ;
- Общ брой папки – предоставя информация за общия обем на учрежденския архивен фонд на Централно управление;
- Приета документация – предоставя информация за приетите през 2012 г. номенклатурни дела в учрежденския архив на ЦУ на НОИ.

В архивохранилищата се поддържа оптимална физическа среда и стабилни нива на температурата и относителната влажност. Достъп до архивохранилищата имат само длъжностните лица, отговарящи за съхранението на документите, а в тяхно присъствие и лица, осъществяващи контролни функции по различните видове документи. Не се допуска изнасянето и използването на оригинални документи. При необходимост на съответните органи се предоставят заверени копия. За извършване на справки по документи се използват съществуващите описи и съставения към тях справочен апарат.

ИНВЕСТИЦИОННА И АДМИНИСТРАТИВНО-СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ

Извършените през 2012 г. функционални дейности в отдел “Инвестиционна и административно-стопанска дейност” (ИАСД), който е в състава на дирекция “Човешки ресурси и административно-стопанско обслужване” са:

1. Подготовка на документация и участие при възлагане на обществени поръчки в системата на НОИ

1.1. Доставка и монтаж на климатизици сплит-система за нуждите на Централно управление и териториалните поделения на НОИ: Подготвено е техническо задание,

проведена е процедура за възлагане на обществена поръчка и е сключен договор за доставка и монтаж на 43 броя климатици на обща стойност 36 161,71 лв. без ДДС.

1.2. Доставка на копирна хартия А4 и хартия за широкоформатен печат за ЦУ и ТП на НОИ: Подготвено е техническо задание, проведена е процедура за възлагане на обществена поръчка и е сключен договор за възлагане на обществена поръчка за централизирана доставка на 70 000 пакета по 500 броя листове копирна хартия А4 и за различни размери на хартия за широкоформатен печат.

1.3. Доставка на консумативи за принтери за ЦУ и ТП на НОИ: Отделът участва в комисията за провеждане на процедура за възлагане на обществената поръчка. Сключен е договор за централизирана доставка на консумативи за 118 броя принтери на стойност от 199 972 лв. без ДДС.

1.4. Застраховане на имуществени и неимуществени интереси на НОИ: Подготвено е техническо задание, възложена е обществена поръчка чрез публична покана и са сключени договори за застраховане на 65 моторни превозни средства на НОИ – автокаско, застраховка злополука на местата в МПС и гражданска отговорност на автомобилистите; имуществена застраховка на 89 сгради на НОИ и застраховка злополука на 392 служители с контролни функции в ТП на НОИ.

1.5. Доставка на горива за МПС и за отопление на ТП на НОИ: Подготвено е техническо задание, проведена е открита процедура за възлагане на обществена поръчка и е сключен договор за доставка на гориво за 65 броя МПС, собственост на НОИ, и за доставка на гориво за отопление за 8 сгради на ТП на НОИ. Постигната е оптимизация на разходите спрямо предходните договори в размери съответно за доставка на гориво за МПС с 0,5% за литър и без комисионна за борсова търговия и за доставка на гориво за отопление в размер на 10,85% от общата прогнозна стойност и без комисионна за борсова търговия.

1.6. Отпечатване и доставка на изплащателни картони: Подготвено е техническо задание, проведена е процедура за възлагане на обществена поръчка и е сключен и изпълнен договор за отпечатване и доставка на 401 000 броя бланки “изплащателни картони” на обща стойност 10 040 лв. без ДДС. Постигната е оптимизация на разхода спрямо предходна поръчка в размер на 60%.

1.7. Комплексно почистване на сградата на ЦУ на НОИ: Подготвено е техническо задание, проведена е процедура за възлагане на обществена поръчка и е сключен договор за комплексно почистване на сградата на ЦУ на НОИ. Стойност на договора – 138 000 лв. без ДДС за 24 месеца.

1.8. Доставка на канцеларски материали за нуждите на ЦУ на НОИ: Подготвено е техническо задание, проведена е процедура за възлагане на обществена поръчка и е сключен договор за доставка на канцеларски материали за нуждите на ЦУ на НОИ. Стойност на договора – 26 774,62 лв. без ДДС за 12 месеца. Постигната е оптимизация в размер на около 7% спрямо предходното възлагане на поръчка със същия предмет и при по-добри условия за доставка на артикули, извън прогнозните най-често използвани.

1.9. Абонамент за печатни издания за нуждите на ЦУ на НОИ за 2013 г.: Подготвено е техническо задание, възложена е обществена поръчка чрез публична покана и е сключен договор за абонамент за печатни издания за нуждите на ЦУ на НОИ за 2013 г. При този начин на възлагане е постигнато намаление на разходите за абонамент в размер около 15% спрямо абонамента за 2012 г.

1.10. Демонтаж на старо главно разпределително табло и изграждане на ново в сградата на ЦУ на НОИ: Възлагането на обществена поръчка с този предмет беше извършено през месец юли 2012 г. след проведена процедура. Договорът е изпълнен в срок, като е постигнат ефект от осигуряване на електрозахранване в сградата на Централно управление на НОИ, при което не се наблюдават спирания на тока.

2. Дейности по управление на собствеността в системата на НОИ

2.1. Изграждане на контактен център в сградата на ЦУ на НОИ: Всички дейности по обособяване на контактен център в сградата на ЦУ на НОИ бяха изпълнени успешно и в срок до 30.04.2012 г. отдел „ИАСД“ предаде изградения център за експлоатация.

2.2. Изграждане на архивохранилище във Враца: Архивохранилището беше завършено през годината и официално открито на 01.06.2012 г. Бяха спазени всички срокове за изпълнение и въпреки наличието на редица трудности (липса на финансиране поради проблеми с обществената поръчка, забавяне в строителството поради административни причини от страна на НОИ още през 2011 г. и др.), сградата беше изградена качествено и предадена за ползване с всички необходими документи.

Във всички тези дейности по подготовка на документация за възлагане на обществени поръчки, участие в комисиите по избор, изготвяне на становища, участват експерти от отдел „ИАСД“.

Към настоящия момент има изградена структурна кабелна система, избран е изпълнител за доставка и монтаж на система за гарантирано безпаузово електрозахранване.

2.3. Извършване на ремонтни дейности в ТП на НОИ – гр. Пазарджик: През месеците април и май беше обоснована необходимостта от ремонт в сградата на ТП на НОИ – гр. Пазарджик пред Надзорния съвет на НОИ и беше постигнато одобрение за извършване на съответните разходи. Изпълнено беше проектирането за две от сградите в кратък срок (юни 2012 г.). Експерти от отдела изготвиха техническо задание за преустройство на ниското тяло (бивш кинозалон). Основният ремонт е възложен на спечелилия участник.

3. Изготвяне на становища по целесъобразност във връзка с искания за изпълномощавания при провеждане на обществени поръчки с предмет, касаещ управление на собствеността и при наемане или отдаване под наем на имоти

3.1. Изготвяне на становища по целесъобразност при искания за изпълномощавания за провеждане на обществени поръчки в ТП на НОИ.

След осъществяването на структурните промени в системата на НОИ през месеците юли и август 2012 г. се получи известно натрупване на искания за изпълномощавания за провеждане на обществени поръчки, за които е необходимо изразяването на писмено становище по целесъобразност от дирекция „ЧРАСО“. Представените искания са за обществени поръчки със следните предмети:

- основни и текущи ремонти в сгради на НОИ;
- ремонти, доставка и монтаж на резервни части за машини, съоръжения и инсталации в сгради на НОИ;
- абонаментна поддръжка на климатична техника, офис техника, асансьорни уредби, сигнално-охранителна техника, пожаро-известителна техника;
- услуги, свързани с охрана на сгради на НОИ, комплексно почистване на помещения;
- доставка и монтаж на офис обзавеждане, включително стелажни системи;
- отпечатване и доставка на бланки и образци на документи;
- доставка на консумативи за печатаща техника;
- доставка на канцеларски материали.

3.2. Изготвяне на становища по целесъобразност при наемане и отдаване под наем на имоти.

Вътрешните правила за придобиване, управление и разпореждане с имоти от Националния осигурителен институт бяха съществено променени през м. октомври 2012 г. Промените в тях касаят до голяма степен процедурите по наемане и отдаване под наем на имоти. Тези промени задължават отдел „ИАСД“ да представя становища по целесъобразност за всяко едно искане по наемане и отдаване под наем. Освен това при изпълномощаване на директор на ТП на НОИ, дирекция „ЧРАСО“ изпълнява контролни функции при провеждане

на процедура по наемане или отдаване под наем. Това е висока отговорност и е необходима сериозна организация за проследяване и контролиране при провеждане на търговете.

4. Актуализация на вътрешно-нормативни актове по отношение дейността на отдел „ИАСД”

Във връзка с промяната в структурата на НОИ през 2012 г. беше необходимо да бъдат актуализирани вътрешно-нормативните документи в системата. На отдел „ИАСД” беше възложено със съдействието и съгласуването на други структурни звена да актуализира следните актове:

1. Вътрешни правила за придобиване, управление и разпореждане с имоти от Националния осигурителен институт;
2. Вътрешни правила за бракуване, продажба и безвъзмездно предоставяне на движими вещи собственост на Националния осигурителен институт;
3. Работна инструкция за зареждане, отчитане и заплащане на гориво за служебни моторни превозни средства чрез ползване на карти за безналично плащане;
4. Работна инструкция за работа с пътна книжка на служебно моторно превозно средство в системата на НОИ.

След продължителна работа по всички документи, включително със съответните за това обсъждания и съгласувания с други звена (дирекция „Правна”, дирекция „ФСД” и финансовите контролори на НОИ), актовете бяха утвърдени и задълженията по тях се изпълняват от заинтересованите длъжностни лица.

X. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ И МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Дирекция “Обществени комуникации и международно сътрудничество” в Централно управление на НОИ осъществява дейност и обслужва две основни направления в работата на института, касаещи комуникациите с обществеността и сътрудничеството със сродни международни организации и институции.

Контактен център за телефонни комуникации с клиенти

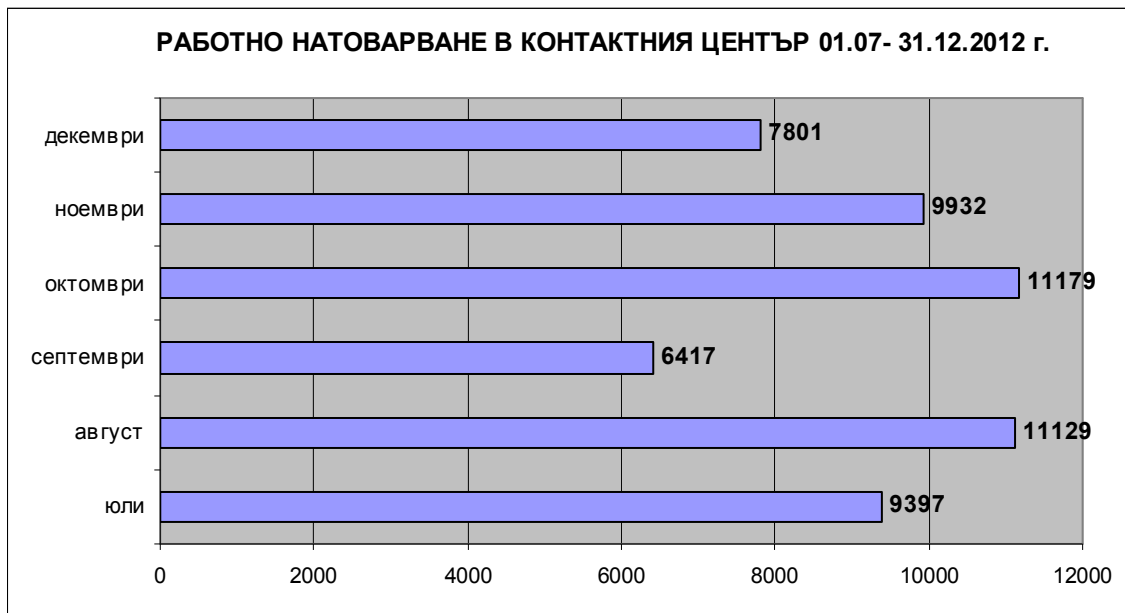
В изпълнение на Стратегията на Националния осигурителен институт (2012-2014 г.) за повишаване на качеството на обслужване и удовлетвореност на ползвателите на услугите, през м. юни 2012 г. бе сформирано ново функционално звено, интегрирано като отдел в структурата на дирекция „Обществени комуникации и международно сътрудничество”. Дейността на Контактния център официално стартира в началото на м. юли 2012 г. В основата на неговата дейност е поставено разбирането за необходимостта от развитието на нов алтернативен и същевременно ефективен канал за предоставяне на информация на клиентите на НОИ. Във фокуса на предлаганите услуги е извършването на експресни консултации във връзка с действащото социално-осигурителното законодателство и популяризирането на административните и електронни услуги, предлагани от института.

Обажданията в центъра се поемат от 10 квалифицирани експерти, преминали през множество обучения в областта на социално-осигурителното законодателство и запознати в детайли със спецификите на всяка една от сферите на дейност на НОИ. Служителите в Контактния център са подготвени да предоставят консултации по теми, свързани с придобиването на право и отпускането на обезщетения и пенсии, да отговарят компетентно на въпроси, свързани с правата на клиентите по европейските регламенти и международните договори и да бъдат в помощ на всички физически и юридически лица при разрешаването на възникнали социално-осигурителни казуси. Освен на детайлното познаване на социалната тематика, в тяхното обучение сериозно внимание е обърнато и на изграждането на

подходящите комуникационни способности, както и на развитието на умения за работа с клиенти.

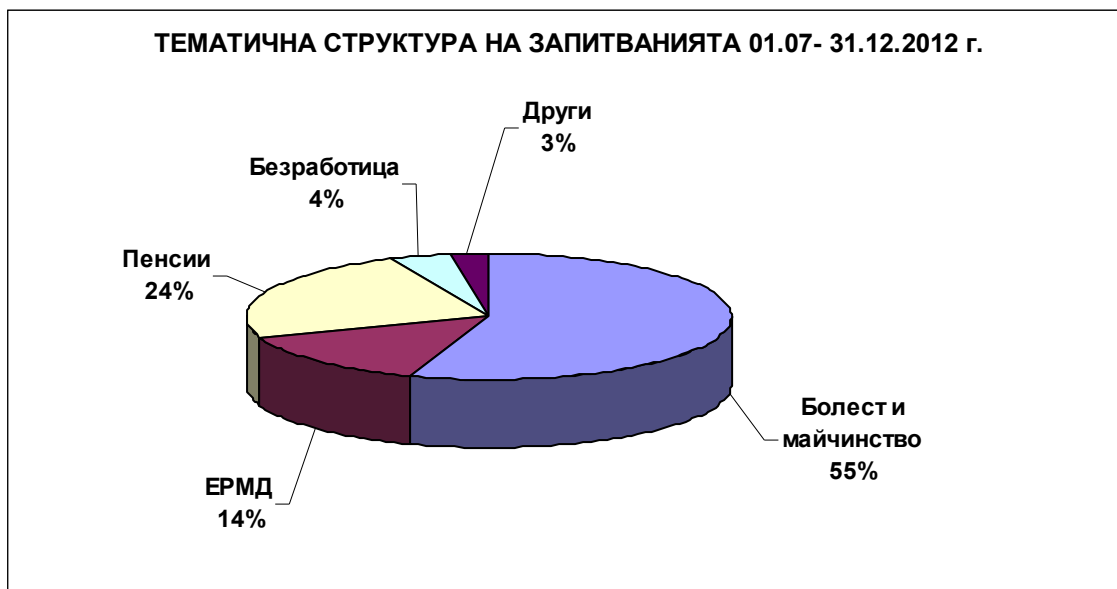
За периода от 1 юли до 31 декември 2012 г. над 55 800 души са получили отговор на зададени въпроси. Още едно доказателство за ефективността на работа на новото структурно звено е понижаването на дела на необслужените обаждания, които за Контактния център е под 2%.

Фигура № 10

Статистиката на обажданията показва, че най-много от запитванията са свързани с обещанията за временна неработоспособност.

Фигура № 11

Регулярните анализи на въпросите и сигналите, постъпващи в Контактния център, се публикуват на интранет страницата на НОИ. Те са важен елемент от обратната връзка с клиентите и подпомогнаха съществено въвеждането на корективни мерки за подобряване на административното обслужване.

Връзки с обществеността

Нарастването на общественото доверие в социалната сфера е една от стратегическите цели на Националния осигурителен институт. В тази връзка важен приоритет в работата на института през 2012 г. е развитието на ефективни обществени комуникации, предоставящи навременен достъп до актуална информация, както и повишаване на информираността и общата осигурителна култура на обществеността. Информационната политика на НОИ изцяло е основана на принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност.

Основен приоритет в работата на отдел “Връзки с обществеността и международно сътрудничество” е утвърждаването на положителния образ на Националния осигурителен институт, залегнал в Стратегията за развитие на института 2012-2014 г. През 2012 г. отделът продължи установената практика по обективно и навременно разпространение на информацията относно дейността на НОИ. В тази връзка беше осъществявана активна комуникация с медиите като важен източник на информация, достигаща до широката публика. Ежедневно се подготвяха отговори на журналистически запитвания, организираха се коментари, интервюта и пресконференции по значими аспекти от дейността на институцията. В рамките на годината бе отговорено компетентно на над 300 журналистически въпроса и бе направена консултация по редица социални теми. През 2012 г. бяха изготвени 53 прессъобщения и организирани 19 интервюта с управителя и подуправителя на НОИ, както и с други експерти от института. Проведени бяха и 2 пресконференции. В резултат за целия период са регистрирани общо 330 материала, станали факт след предоставяне на информация като отговор на журналистически въпрос. Над 1 300 са публикациите, свързани с дейността на НОИ и социалното осигуряване. Като добър резултат в своята работа отделът отчете поддържането на обратна връзка с медиите, регулярния мониторинг на външната среда, както и отчитането на обществените настроения. Така чрез средствата за масово осведомяване отделът популяризира дейността на институцията като съдейства за повишаване информираността на осигурените лица и на общата осигурителна култура на широката общественост.

Друг основен канал за разпространение на публичната информация е **интернет страницата** на НОИ, която в началото на м. март 2012 г. беше напълно обновена и актуализирана. С нова визия и променена графична концепция, сайтът е изцяло ориентиран към потребителите. Предоставя лесен достъп до широк спектър информация, свързана с държавното обществено осигуряване, както и до предлаганите от НОИ електронни услуги. Експертите от отдел “Връзки с обществеността и международно сътрудничество” активно участваха в актуализирането на съдържанието на страницата на български и на английски език и в създаването на новите рубрики, чрез които се разшири кръгът на тематичните области, представляващи интерес за потребителите. Ежедневно на интернет страницата се публикуват актуални новини, промени в нормативната уредба, свързани със социалното осигуряване, обобщени статистически данни по отношение на пенсионното производство и краткосрочните обезщетения. Беше създадена специална рубрика “За потребителя”, в която е събрана най-важната информация по всички въпроси, свързани със социалното осигуряване. В нея са включени както най-често задаваните въпроси, разделени по тематика, така и различни видове процедури, улесняващи гражданите при ползването на предлаганите от НОИ услуги. За улеснение на потребителите е и разделът „Формуляри”, от където могат да бъдат изтеглени всички необходими образци при подаване на документи.

Предлаганите от НОИ електронни услуги са поставени в специална рубрика „Е-услуги”. Достъпът до тях е значително улеснен, а всички справки са групирани според спецификата на търсената информация и вида на потребителя. Непрекъснатото актуализиране на интернет страницата на НОИ на български и английски език води до още по-пълното и прозрачното запознаване на обществеността както с промените в социално-осигурителното законодателство, така и с основните параметри от дейността на

институцията. Доказателство за полезността на информацията в сайта е фактът, че за 10-те месеца на 2012 г. са регистрирани над 786 000 посещения.

През 2012 г. продължи издаването на официалния „Бюлетин на НОИ”, който се съставя, редактира и подготвя от отдел “Връзки с обществеността и международно сътрудничество”. В него се публикуват и анализират актуални и дискуссионни теми в областта на социалното осигуряване, информация за текущи събития, свързани с института, както и материали за историята на социалното осигуряване в България. Последният 4-ти брой на Бюлетина за 2012 г. беше издаден в електронен вариант и достигна до своите читатели по електронен път. Бюлетинът на НОИ се публикува на Интернет страницата в рубриката „Информационни материали”.

Във връзка с осъществяването на протоколните си функции, отдел “Връзки с обществеността и международно сътрудничество” планира и организира различни **инициативи за определени обществени групи**. Една от тях е Международният ден на възрастните хора, който НОИ традиционно отбелязва на 1 октомври 2012 г. Празникът беше посетен от представители на третата възраст, за които бяха организирани безплатни консултации по въпроси, свързани с пенсионното осигуряване. Отделът реализира протоколното обслужване на заседанията на Надзорния съвет, работни срещи с партньорски институции, международни срещи и официални мероприятия.

Отчитайки необходимостта от обратна връзка с клиентите и прозрачност на административната дейност, в края на 2012 г. НОИ проведе анкетно проучване за удовлетвореността на клиентите. То се базира на представителна за страната извадка от 2 800 души на възраст над 18 години. Попълването на стандартизираната анкетна карта бе организирано от териториалните поделения на НОИ през м. октомври и м. ноември 2012 г. Електронната обработка на картите е извършена от социологическа агенция “ЕСТАТ”.

Поведението и компетентността на служителите в НОИ са получили най-висока оценка от всички изследвани показатели за качество – 95% от анкетираният считат, че са получили компетентен отговор на зададените от тях въпроси. В 92% от случаите документите им са обработени бързо и качествено. Същият дял имат и клиентите с висока степен на удовлетвореност от проявеното учтиво отношение и от деловия външен вид на служителите.

Проекти с международни финансови ресурси

През 2012 г. НОИ бе бенефициент по два проекта, финансирани от Европейската комисия:

- Подобряване на институционалния капацитет при прилагане на регламентите на ЕС 883/2004 и 987/2009 на компетентните осигурителни институции в четири страни-членки на ЕС (Чехия, България, Унгария и Финландия);
- Споразумение VP/2012/0285 между Европейската комисия и НОИ за изграждане на институционална информационна система в НОИ за електронен обмен на данни между европейските страни (EESSI).

Проектът за подобряване на институционалния капацитет на четирите партньорски страни подпомогна организацията на работни срещи и дискусии между експертите от участващите страни. Той завърши през м. септември 2012 г. с два основни резултата, които бяха одобрени от ЕК: национален доклад за проблемите при прилагането на новите системни изисквания и препоръки за организацията на информационния обмен.

Вторият проект за изграждане на институционална информационна система стартира на 15 септември 2012 г. и ще продължи 21 месеца. Той предвижда разработване на нови програмни модули, обслужващи попълването и движението на Структурирани електронни документи (СЕД) и интегрирането им в съществуващата софтуерна платформа на НОИ. За тази цел е създадена експертна работна група от служители на НОИ, които работят по

анализирането на бизнес-процесите, разработването на дизайна и програмирането на новите модули.

Сътрудничество с международни организации

Европейски съюз

Директорът на дирекция "ИСМБП" в НОИ участва като редовен член на Техническата комисия за обмен на данни по социално осигуряване към Европейската комисия, която проведе 4 срещи през 2012 г. Основен приоритет в дейността ѝ бяха промените в изискванията към Информационна система за електронен обмен на данни по социално осигуряване (EESSI) и удължаването на срока за нейното въвеждане до 2015 г. България е една от шестте пилотни страни, в които се тества новата система. Началникът на отдел "РДЕСИ" в дирекция "ИСМБП" е координатор за България по прилагането на новата интегрирана система и участник в работната група за тестването на EESSI. Успоредно с участието в срещите на пилотните страни, в НОИ бяха изпълнени редица ангажименти по редактиране на проекто-документи, предложени от ЕК, изготвяне на становища за елементите на системата и др.

Във връзка с проект на МТСП със сигнатура VS/2011/0320 "Подобряване знанията на гражданите за техните права и задължения чрез подобряване на координацията на системите за социална сигурност", представител на НОИ взе участие в работна среща в Кипър, където бяха набелязани съвместни мерки за взаимно информиране на работниците-мигранти.

През м. май и м. октомври 2012 г. в Брюксел бяха проведени две срещи за създаване на Комуникационната мрежа по координация на социалното осигуряване. В срещите взе участие експерт по връзките с обществеността в НОИ. Приложени бяха и препоръките на ЕК за публичност и достъпна информация за гражданите в областта на прилагането на европейските регламенти за координация на социално-осигурителните системи.

Представители от дирекция "АПП" в постоянните работни групи на ЕК участваха в заседанията на работната група по застаряване на населението и устойчиво финансиране, работната група за пенсиите на служителите от Европейската комисия (чл. 83 от Регламента за персонала на ЕК) и в работната среща по Статистика в областта на социалната защита ESPROS.

През м. февруари и м. май бяха проведени срещи на специализираната работна група на ЕК за признатите осигурителни периоди за отглеждане на дете. В тях взе участие представител на дирекция "ЕРМД".

Експерт от дирекция "ОКП" участва в работната среща на Евростат по статистика на трудовите злополуки и професионалните заболявания, проведена през м. юни в Люксембург.

НОИ номинира представител от дирекция "АПП" в Европейската мрежа срещу недеклариран труд, който оказва съдействие в достъпа до данни и експертни оценки.

Международна асоциация по социално осигуряване

Текущо в базата данни на МАСО бяха отразявани промените в законодателството и администрирането на социалното осигуряване през годината. През м. юли представител на НОИ участва в телефонно интервю за оценка на инструментариума и препоръките към програмата за дейността на организацията през следващите години.

Управителят на НОИ взе участие в международния семинар на тема "Социално осигуряване: справяне с предизвикателствата на устойчивото развитие". Участници от НОИ се включиха и в други тематични международни форуми на МАСО, в т.ч. годишната конференция на актюерите в Берлин и семинара на тема "Система за ефективни е-услуги в областта на социалното осигуряване" във Варшава, на който директорът на дирекция "ИСМБП" представи доклад.

Европейска платформа за социално осигуряване (ЕПСО)

Представителят на НОИ участва в редовните сесии на Генералната асамблея на ЕПСО и обмена на информация за реформирането на социалното осигуряване в страните-членки. Подуправителят на НОИ взе участие в годишната конференция на организацията през м. май, посветена на Европейската година на активното стареене.

Международен валутен фонд и Световна банка

По време на мисиите на МВФ за изпълнението на бюджета през м. май и м. септември, експертите на фонда проведоха две срещи с ръководството на НОИ. Експертите от НОИ предоставиха отчетни данни и актюерски прогнози. На срещите бяха обсъдени изпълнението на бюджета на ДОО за 2012 г., подготовката на проектобюджета за следващата година и влиянието на новите параметри за пенсиониране върху дефицита на държавното обществено осигуряване.

През м. юни Световната банка съвместно с ЕК организира конференция на тема “Реформиране на пенсионните системи в Европа и Централна Азия”, където НОИ беше представен от директора на дирекция ”АПП”.

Двустранно международно сътрудничество

Германия

Проведени бяха две работни срещи в Берлин и в Хале по програмите за експертен обмен с Германския осигурителен институт и Регионалния пенсионен институт (LVA). В срещите участваха експерти от дирекция “ЕРМД”. Бяха обсъдени въпроси свързани с директното разплащане на пенсиите съгласно Регламенти 883/2004 и 987/2009 на ЕС.

През м. ноември в НОИ беше проведено работно посещение на 9-членна немска делегация. На срещата бяха обсъдени преводите на немски пенсии по електронен път и електронния обмен на данни между двете страни в областта на социалното осигуряване.

Четиричленен екип от дирекция “ЕРМД” взе участие в поредния кръг на българо-немските консултация дни, които се проведоха през м. септември в гр. Щутгарт и гр. Хамбург. Българо-германски консултация дни бяха проведени и в София през м. юни, където участваха и четирима представители от немските осигурителни институции.

Турция

През м. януари НОИ беше посетен от 6-членна турска делегация. Проведените разговори бяха свързани с приложението на Споразумението между Република България и Република Турция относно изплащане на български пенсии на наши преселници в Турция.

Сърбия

Във връзка с прилагането на новата Спогодба за социално осигуряване, през м. март НОИ беше посетен от 5-членна делегация от Сърбия. На срещата бяха разгледани въпроси, отнасящи се до двуезичните формуляри за кореспонденция по пенсионни въпроси.

Великобритания

Представител на НОИ взе участие в информационните дни за българите, работещи и учещи във Великобритания, които бяха организирани от МТСП през м. октомври 2012 г.

Австрия

През м. юни двама представители на НОИ взеха участие в информационните дни, организирани за българите живеещи в Австрия. По време на мероприятиято беше проведена и работна среща с органите за връзка от австрийска страна по въпроси, отнасящи се до прилагането на Регламенти 883/2004 и 987/2009 на ЕС.

Испания

През м. юни се проведе информационен ден в гр. Валенсия, Испания. Събитието беше организирано от МТСП съвместно с посолство на Република България в Мадрид с цел да се консултират българските граждани, работещи и учещи в Испания относно техните осигурителни права и координационните механизми на европейските регламенти.

Молдова

В изпълнение на двустранното споразумение за съвместни дейности в социалното осигуряване между Националната служба за социално осигуряване на Република Молдова и Националния осигурителен институт, на 29 и 30 октомври 2012 г. делегация на НОИ, ръководена от управителя, проведе работно посещение в гр. Кишинев. Целта на посещението беше взаимното информиране за социално-осигурителните реформи в двете страни и запознаване с добрите административни практики на институциите.

Полша

Във връзка със задачите на представителите на НОИ в междуведомствена работна група по реформиране на медицинската експертиза на работоспособността, през годината бяха проведени няколко консултации по електронен път, обменена беше информация за практиката на полския осигурителен институт ЗУС в тази област и бяха преведени полските нормативни актове, уреждащи медицинската експертиза.

XI. СИГУРНОСТ

Дирекция “Сигурност” в ЦУ на НОИ отговаря за цялостната организация по получаването, изработването, отчитането и съхранението на документите и магнитните носители, съдържащи класифицирана информация, съгласно Закона за защита на класифицираната информация и Правилника за прилагането му, за дейността на института, териториалните поделения от страната по управление на кризи и стихийни бедствия, както и за отбранителната и мобилизационна подготовка. Дейността на дирекцията се извършва в четири направления.

Регистратура за класифицирана информация

- В регистратурата за класифицирана информация се получават, създават, регистрират, разпределят, изпращат и съхраняват документите и материалите, съдържащи класифицирана информация;
- Приемат се, регистрират се и се разпределят за обработка класифицирани документи за отпускане на пенсии, за изплащане на парични обезщетения и помощи от ДОО, за признаване на трудови злополуки, за заверка на осигурителни книжки, за изготвяне на справки за осигурители и осигурителен доход и др;
- Чрез регистратурата за КИ в ЦУ на НОИ се получават и препращат всички класифицирани документи за 28-те контролни пункта (КП) в териториалните поделения на НОИ;
- Методологическото ръководство и контролът за дейността на контролните пунктове се осъществява от регистратурата в ЦУ на НОИ. Веднъж годишно – (октомври-ноември 2012 г.) се провежда семинар със служителите в контролните пунктове, който завършва с изпит (тест);
- През 2012 г. в регистратурата за КИ в ЦУ на НОИ и в КП в ТП на НОИ са извършени общи проверки от комисии на ДАНС, за които се очаква да се получат протоколи;

Секретна картотека в регистратурата за класифицирана информация

- Организира процедурата и води входяща и изходяща документация по издаване на разрешения за достъп до класифицирана информация на служители от Централно управление на НОИ и териториалните поделения в страната. Осъществява кореспонденцията във връзка с проучванията с дирекция “Класифицирана информация в ДАНС” и териториалните дирекции “Национална сигурност”. За 2012 г. са проучени и издадени разрешения за достъп до КИ (до ниво “секретно”) на 85 служители общо за системата на НОИ;
- Организира и обобщава данните по изготвяне на актуализирани списъци на длъжностите и заемащите ги лица с достъп до държавна и служебна тайна;
- Прекратява разрешения, получава и изпраща такива на напуснали и новоназначени служители;
- Изготвя други списъци и справки за ДКСИ, ДАНС, ТП на НОИ и др.

Специален регистър

- В регистъра се съхраняват данните за социалното и здравното (до 2010 г.) осигуряване, трудовите договори и паричните обезщетения за временна неработоспособност и помощи от ДОО на военнослужещите по Закона на отбраната и въоръжените сили в Република България, държавните служители, офицерите и сержантите и граждански лица по Закона за МВР и държавните служители, офицери и граждански лица по Закона за изпълнение на наказанията (съгласно чл. 4, ал. 1, т. 4 от КСО), както и служителите от БНБ (до 2010 г.). Информацията е с ниво на класификация от “за служебно ползване” до ниво “секретно”;
- Базата данни на специалния регистър се съхранява на отделен сървър с гриф за сигурност “секретно”. Ежедневно тази база се актуализира и архивира. Ежеседмично се извършват обработки от дирекция “ИСМБП” на болничните листове и за безработица на гражданите от цялата страна чрез базата на “Специален регистър”.
- Ежедневно след писмено искане се изготвят справки за безработица, за осигурителен стаж и доход, при пенсиониране, при подаване на жалби и образуване на съдебни производства;
- В “Специален регистър” се получават чрез регистратурата за класифицирана информация болничните листове за временна неработоспособност или бременност и раждане на служителите от Национална разузнавателна служба, Служба “Военна информация” и Държавна агенция “Национална сигурност” и документите, придружаващи тези болнични листове, като ежемесечно се проверяват, изчисляват и изплащат. Изготвените справки за изплатените обезщетения през съответния месец и придружителните писма с гриф за сигурност се извеждат от регистратурата за КИ на НОИ и се изпращат със специална куриерска служба до специалните ведомства;
- Изготвят се рекапитулации по кодове и параграфи за изплатените парични обезщетения и помощи от ДОО за всяко ведомство, които се предават на дирекция “ФСД” на НОИ за превод на съответните суми;
- Проведени бяха няколко срещи с експерти от СД “Технически операции” на ДАНС за продължаване работата по сертификацията на АИС “Специален регистър” на НОИ;
- Акредитацията на АИС/М на НОИ, в която се създава, обработва, съхранява и пренася КИ, е заложена в оперативните цели на НОИ за 2013 г.;
- През отчетната година бе извършена проверка на АИС “Специален регистър” от комисия на ДАНС, за която се очаква да се получи протокол;

Управление при кризи и ОМП

Служителите по УК и ОМП са назначени в изпълнение на ал. 4 от чл. 3 на ПМС № 258/02.12.2005 г. Съгласно ежегодните указания на междуведомствения съвет по въпросите на военно-промишления комплекс и мобилизационната готовност на страната, те изпълняват следните дейности:

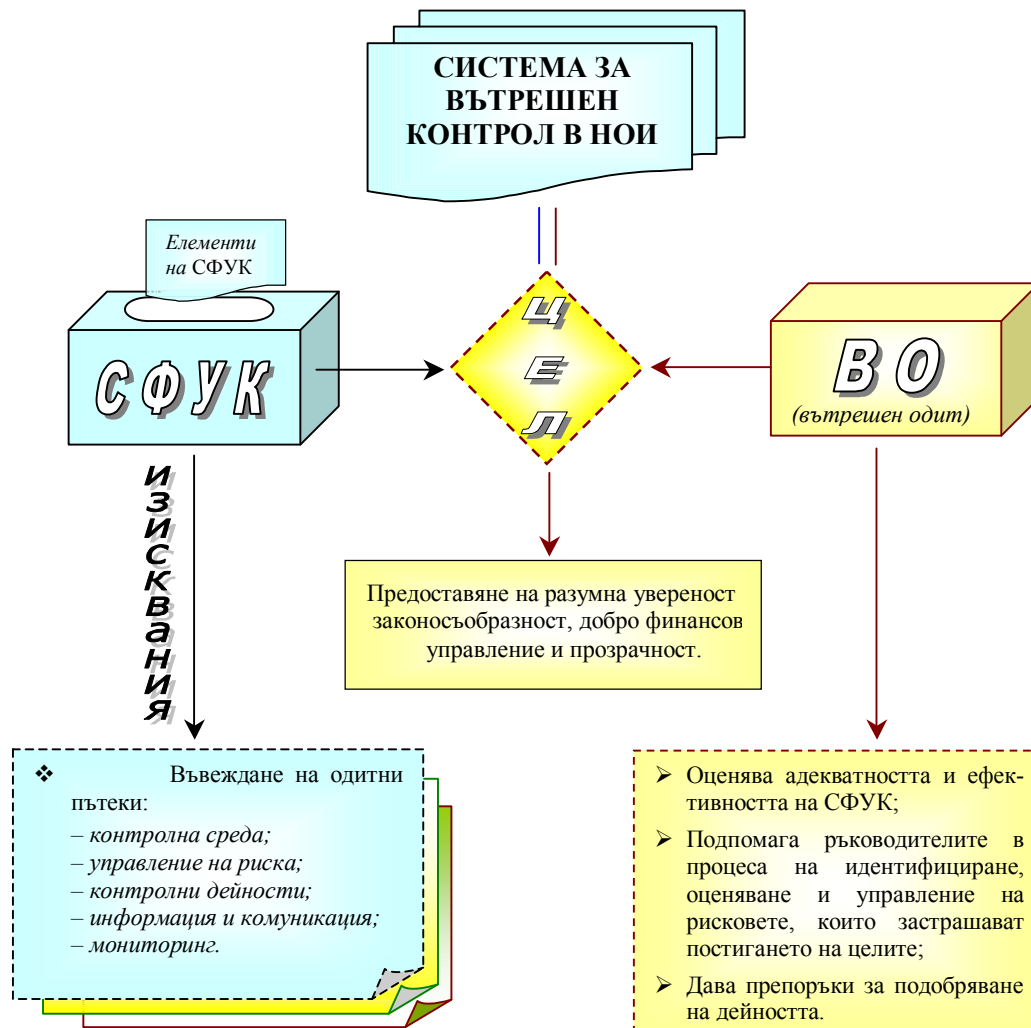
- Поддържат денонощно дежурство в ЦУ на НОИ за оповестяване на ръководния състав на ЦУ и ТП на НОИ, както и формиранията за оказване на първоначална помощ при защита при бедствия и във военно време;
- Дежурните специалисти осъществяват денонощно видеонаблюдение включително в зоните за сигурност, както и тренировки по оповестяване (Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт при бедствия) – ГД “ПБЗН-МВР”;
- Съдействат на директора на дирекция “Сигурност” по подготовката, организирането на семинари с ръководния състав и отговорниците по УК и ОМП в ТП на НОИ по въпросите за дейността на института във военно време, военновременното планиране и защитата при бедствия;
- Участват в планирането, изготвянето, разпределението на бюджетните средства по УК и ОМП (разработват годишен бюджет и тригодишна бюджетна прогноза);
- Организират закупуването на средства за защита, комплекти и инструменти за осигуряване защитата на служителите в ЦУ и ТП на НОИ при бедствия и аварии;
- Извършват дейност по отсрочване на резервисти и техника от военновременния състав на НОИ;
- Организират и провеждат тренировки с формиранията и служителите от ЦУ и ТП на НОИ – София-град за превенция при бедствия и указват методическа помощ на звената към ТП на НОИ;
- Участват в разработването на следните документи:
  - План на НОИ за привеждане на работата във военно време, в съответствие с Директива за привеждане на централната и териториална администрация за работа във военно време, приета с ПМС № 166/25.03.2002 г.;
  - Военновременен план и военновременен бюджет на НОИ;
  - Годишен план за провежданите мероприятия на УК и ОМП;
  - План за работата на щаба за координация и контрол към НОИ за 2012 г.

ХІІ. ФИНАНСОВ КОНТРОЛ

Законодателната уредба в областта на вътрешния контрол – Закон за финансово управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС) и Закон за вътрешния одит в публичния сектор (ЗВОПС) задължава ръководителите на бюджетните организации да осигурят ефективно функционираща контролна система във всички ръководени от тях структури, програми, дейности и процеси при спазване на принципите за законосъобразност, добро финансово управление и прозрачност. Регламенти за отговорността на разпоредителите с бюджетни кредити за изграждането, поддържането, функционирането, актуализирането и отчитането на системите за финансово управление и контрол (СФУК), както и за въвеждането и гарантирането на адекватното функциониране на вътрешния одит, се съдържат и в Закона за устройството на държавния бюджет.

В съответствие с двата закона, вътрешният контрол в системата на НОИ се осъществява: чрез изграждане, развитие и функциониране на системи за финансово управление и контрол (СФУК) и чрез дейността на вътрешния одит, който подпомага ръководителите, като оценява адекватността и ефективността на СФУК. Целта на прилагането на тези два управленски инструмента е да се осигури съответствие със законодателството, добро финансово управление и прозрачност, като се отчитат действията и резултатите от тях.

Фигура № 12

СИСТЕМИ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

За да се осигури съответствие с изискванията на ЗФУКПС и утвърдената рамка по прилагането му, в НОИ е предвидено управителят и ръководителите на териториалните подразделения (носител на управленска отговорност) да се подпомагат от финансови контрольори. Изграден е необходимият административен капацитет за осигуряване на съответствие с изискванията на ЗФУКПС и правилното прилагане на методологията, одобрена от министъра на финансите. В ЦУ и във всички ТП на НОИ са назначени финансови контрольори на самостоятелни щатни бройки. Основните задължения на финансовите контрольори, разписани в длъжностните им характеристики са:

- Методическо ръководство и координация на дейностите по изграждане и функциониране на СФУК и изготвяне на годишната информация за системите (която се представя на министъра на финансите) в съответствие с изискванията на чл. 8 от ЗФУКПС по форма, съдържание, ред и срокове, определени в Наредба, приета от Министерския съвет;
- Предварителен контрол за законосъобразност на документи и процедури преди поемане на задължение и/или извършване на разход по издръжката на института, като част от СФУК, и задължителна контролна дейност по смисъла на чл. 13, ал. 3 от ЗФУКПС.

Промените в политиките и правната уредба на държавното обществено осигуряване, както и статута на служителите през 2012 г. наложиха адаптиране на елементите на СФУК за

системата на НОИ. Предприетите действия за развитие и подобрене на финансовото управление и контрол са в следните области:

- Пълен преглед, анализ, неколкократно актуализация и разработване на нови документи и вътрешни правила за дейността на НОИ. Като основа при разработването на документите по ФУК от териториалните поделения се използва рамката, зададена от финансовите контролори на Централно управление, съдържаща основните параметри за съдържанието и изисквания за структурата на документите. Въведените единни стандарти и контролни механизми гарантират, че рисковете в оперативното управление са ограничени в допустимите граници;
- Определяне на конкретни и измерими оперативни цели на всички нива в системата на института и отчитане на изпълнението, с ефективно прилагане на процеса по управление на рисковете, застрашаващи постигането на целите;
- Управление на човешките ресурси и реализиране на обучения за служителите на ръководни длъжности по ФУК и управление на риска, обмяна на опит и прилагане на добрите практики;
- Подобряване на информационната и комуникационна среда – осигурено се добро взаимодействие между различните структури, звена и служители; използват се подходящи информационни канали, които дават възможност за вземане на правилни управленски решения за изпълнение на задълженията и изготвяне на навременна и достоверна информация относно извършените дейности. Създаде се вътрешна информационна страница, позволяваща публикуване на всички нови и действащи вътрешни документи. Комуникацията с ръководителите на функционални направления и на ТП на НОИ се осъществява в две насоки: по прилагане на методологията и изискванията на ЗФУКПС и конструктивно обсъждане на установени от финансовите контролори пропуски и неточности по документи;
- Прилагане на нови форми и механизми за осъществяване на текущ мониторинг на СФУК, непрекъснат преглед, като ефективна форма по отношение на адаптирането, актуализирането и подобряването на СФУК. За целта се използва информацията от електронните регистри и от регистрите с препоръки от контролни органи. Извършената самооценка за целите на годишното докладване по чл. 8, ал. 1 от ЗФУКПС се утвърди като полезен инструмент за цялостен преглед, анализ и оценка за състоянието на СФУК в системата на института. Във връзка с прилагане на методологията по ФУК през 2012 г. финансовите контролори от ЦУ подготвиха информация (доклад и попълнен въпросник) за състоянието на СФУК през 2011 г., в съответствие с изискванията на ЗФУКПС. Тази информация се обобщи и анализира въз основа на представени доклади, въпросници от 28-те ТП на НОИ, както и информация получена от функционалните направления в ЦУ на института. Във връзка с осъществяване на управленската отговорност обобщената информация се представи на министъра на финансите в законоустановения срок. В доклада са включени данни за всички елементи на ФУК: контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация и мониторинг. За изпълнението на тези задължения през м. януари 2012 г. се проведе работна среща с финансовите контролори от ТП, на която се обсъдиха и уточниха въпроси, свързани с подготовката на информацията – линията на докладване, отговорните лица и сроковете за изпращане на информацията.

През 2012 г. финансовите контролори изпълняваха успешно една от основните си функции по осъществяване на предварителен контрол върху документи, решения и действия, свързани с финансови ангажименти. Въз основа на представените документи за осъществяване на предварителен контрол е изразено мнение по 39 644 броя контролни листа.

От тях за поемане на задължение са 2 189 броя, а за извършване на разход 37 455 броя. Изготвени са 79 становища за отказ и отказ от произнасяне на финансовия контролор във връзка с установени пропуски и грешки и 346 други становища по резолюции на ръководителите на ТП и Управителя на НОИ.

ХІІІ. ВЪТРЕШЕН ОДИТ

Дирекция “Вътрешен одит” в Националния осигурителен институт е създадена с изменението на Правилника за организацията и дейността на НОИ, в сила от 01.06.2006 г.

Дирекцията осъществява вътрешен одит на всички структури, дейности и процеси в Националния осигурителен институт, в т.ч. на териториалните поделения, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджета на НОИ.

От 01.07.2012 г. основната част от служителите в НОИ, в т.ч. вътрешните одитори, бяха преназначени от трудови на служебни правоотношения. Съгласно изменения Правилник за организацията и дейността на НОИ одитните ангажименти за даване на увереност в института се извършват от сформирани специализирани екипи в дирекция „Вътрешен одит”.

Има три специализирани екипа:

- “Одит на пенсии”;
- “Одит на финанси и управленска дейност”;
- “Одит на краткосрочни плащания и ревизионна дейност”.

В дирекцията работят 11 сертифицирани вътрешни одитори в т.ч. директора. За всички длъжности са утвърдени длъжностни характеристики.

През 2012 г. дирекция “Вътрешен одит” планира и извърши 16 одитни ангажимента за даване на увереност в 7 ТП на НОИ и един одитен ангажимент в Централно управление на НОИ – дирекция “ИСМБП”. Бяха дадени общо 68 препоръки.

Дейностите и процесите, които бяха предмет на одитиране през 2012 г., са определени на база оценка на риска. Съгласно одитната стратегия, предмет на одит бяха всички високо и средно рискови дейности в областта на пенсиите, краткосрочните плащания и ревизионната дейност, финансите и управленската дейност, осигурителния архив. В обхвата на одитите беше включен процесът по управление на риска за всички одитирани дейности.

Годишният план на дирекция “Вътрешен одит” за 2012 г. е изпълнен на сто процента.

При 15 одитни ангажименти в ТП на НОИ бяха дадени препоръки за отстраняване на констатирани пропуски, слабости и недостатъци. Всички препоръки бяха приети без възражения от съответните ръководители на ТП на НОИ. Бяха съставени планове за действие. Като цяло планираните мерки за изпълнение на препоръките могат да бъдат квалифицирани като адекватни и навременни. Един одитен ангажимент в ТП на НОИ – гр. Кърджали в областта на финансите и управленската дейност завърши без препоръки. Четири одита в областта на краткосрочните плащания и ревизионната дейност завършиха с по една препоръка. Общо дадените препоръки на териториалните поделения са 63. Одитният ангажимент в ЦУ на НОИ в областта на информационните системи завърши с дадени 5 препоръки.

Проследяване изпълнението на препоръките, ще се извърши в началото на 2013 г., съгласно утвърдените вътрешни регламенти в дирекцията чрез одитни ангажименти по процедурата с кореспонденция до ръководителите на одитираните структури.

През 2012 г. беше извършено и проследяване изпълнението на всички препоръки, дадени на териториалните поделения през 2011 г. (чрез кореспонденция с директорите на ТП на НОИ). Определен е редът за документирание на резултатите. Може да се направи изводът, че предприетите от ръководствата действия по изпълнението на препоръките са довели до положителни резултати.

Дирекция „Вътрешен одит“ периодично и навременно попълва информацията за дадените препоръки в Общия регистър на препоръките в НОИ. В изпълнение на издадената заповед от управителя на НОИ, директорът на дирекцията на всеки шест месеца докладва писмено на подуправителя за състоянието на общия регистър на препоръките.

Резултатите от изпълнените одитни ангажменти (отразени в окончателните доклади) са връчени на ръководителите на териториалните подразделения. Докладвани са на управителя на НОИ. Доведени са до знанието на и са обсъдени с ръководствата на дирекциите в ЦУ, които методически ръководят съответните дейности. Констатираните нарушения в одитните доклади са предоставени за запознаване и обсъждане и на други дирекции и ръководители в ЦУ на НОИ.

Одитният ангажмент в ЦУ на НОИ в областта на информационните системи беше извършен от цялата дирекция „Вътрешен одит“ с цели и обхват, определени на база оценка на риска.

През 2012 г. от дирекция „Вътрешен одит“ бяха извършени един официален одитен ангажмент за консултиране и седем неофициални.

В съответствие с Годишния план на дирекцията през годината беше актуализиран Статута на дирекция „Вътрешен одит“. Прегледани бяха и актуализирани вътрешните правила. В съответствие с Програмата за осигуряване на качеството в края на годината беше извършена самооценка за дейността на дирекцията. Изпълнен беше и годишният план за обучение на одиторите.

По отношение взаимодействието с други външни одитни и контролни институции, одитните доклади от 2011 и 2012 г. бяха предмет на преглед от страна на Сметна палата и Върховна административна прокуратура.

Една от основните задачи на дирекция „Вътрешен одит“, залегнали в Годишния план е подпомагане на процеса по управление на риска. Освен оценките в одитните доклади за управлението на риска, през месец януари директорът на дирекцията и един одитор участваха, като лектори в работна среща на финансовите контролори в областта на управлението на риска.

През месец април дирекция „Вътрешен одит“ участва активно с писмени становища и консултации в актуализирането на Наръчника за управлението на риска в оперативната дейност на НОИ.

Целите и задачите, които са във фокуса на вниманието на дирекция „Вътрешен одит“ през бъдещите периоди, са в контекста на базираните мисия, визия и дългосрочни цели на НОИ и са отразени в Стратегическия план за дейността по вътрешен одит 2011-2013 г.

За изпълнение на стратегическите цели на дирекция „Вътрешен одит“ през 2013 г. е планирано:

- Да се осигурят условия за изпълнение на плана за обучение на вътрешните одитори;
- Да се създадат условия за по-широко използване на възможностите за консултиране, съгласно подписания статут на дирекция „Вътрешен одит“;
- Да бъде продължена практиката, въведена от дирекция „Вътрешен одит“ за подпомагане на процеса по управление на риска в рамките на дадените правомощия;

Да се завиши контролът от директора на дирекцията по процедурата за проследяване изпълнението на препоръките.

ПРИЛОЖЕНИЯ

СТРАТЕГИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ (2012-2014 г.)

МИСИЯ

Националният осигурителен институт е публична институция, която управлява законосъобразно, ефективно и прозрачно средствата на държавното обществено осигуряване, като извършва качествени услуги за клиентите на системата.

ВИЗИЯ

Модерна социалноосигурителна институция с добро управление и мотивиран човешки ресурс, функционираща в услуга на обществото, при спазване върховенството на закона.

ПРИНЦИПИ

Националният осигурителен институт се стреми към високо обществено доверие, основано на принципите на:

- *Законност, равнопоставеност, обективност*
- *Прозрачност, отговорност, отчетност*
- *Ефективност, ефикасност, достъпност, сигурност*

ЦЕННОСТИ

Нашите ценности са:

- *Етичност и коректност*
- *Професионализъм и качествено обслужване*
- *Работа в екип, взаимно уважение*
- *Умение да се комуникира успешно и резултатно*
- *Мотивиран и надежден човешки потенциал*

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА НОИ

- ЦЕЛ 1:** Повишаване на качеството на обслужване и удовлетвореност на ползвателите на услугите, предоставяни от НОИ.
- ЦЕЛ 2:** Модернизация и повишаване на институционалния капацитет за успешно изпълнение на мисията и функциите на НОИ.
- ЦЕЛ 3:** Ефективно и прозрачно изразходване на средствата на ДОО.
- ЦЕЛ 4:** Развитие и подкрепа на човешкия ресурс като фактор за успешно изпълнение на функциите на НОИ.
- ЦЕЛ 5:** Нарастване на общественото доверие към НОИ като надежен партньор в национален и международен аспект.

* * *

Стратегията на Националния осигурителен институт е рамков документ, съобразен с неговите правомощия и отговорности по администрирането на системата и качествено провеждане на държавното обществено осигуряване. На базата на действащото законодателство, провежданите политики в областта на социалното осигуряване и стратегическите цели, институтът набелязва ежегодни оперативни цели, съставя годишен оперативен план и прилага системен подход за управление на риска в оперативната дейност.

Националният осигурителен институт се стреми да съдейства за развитието и адаптирането на българския социално-осигурителен модел в променящата се обществена среда, като изпълнява ролята на активен посредник между осигурените лица, осигурителите/работодателите и държавата.

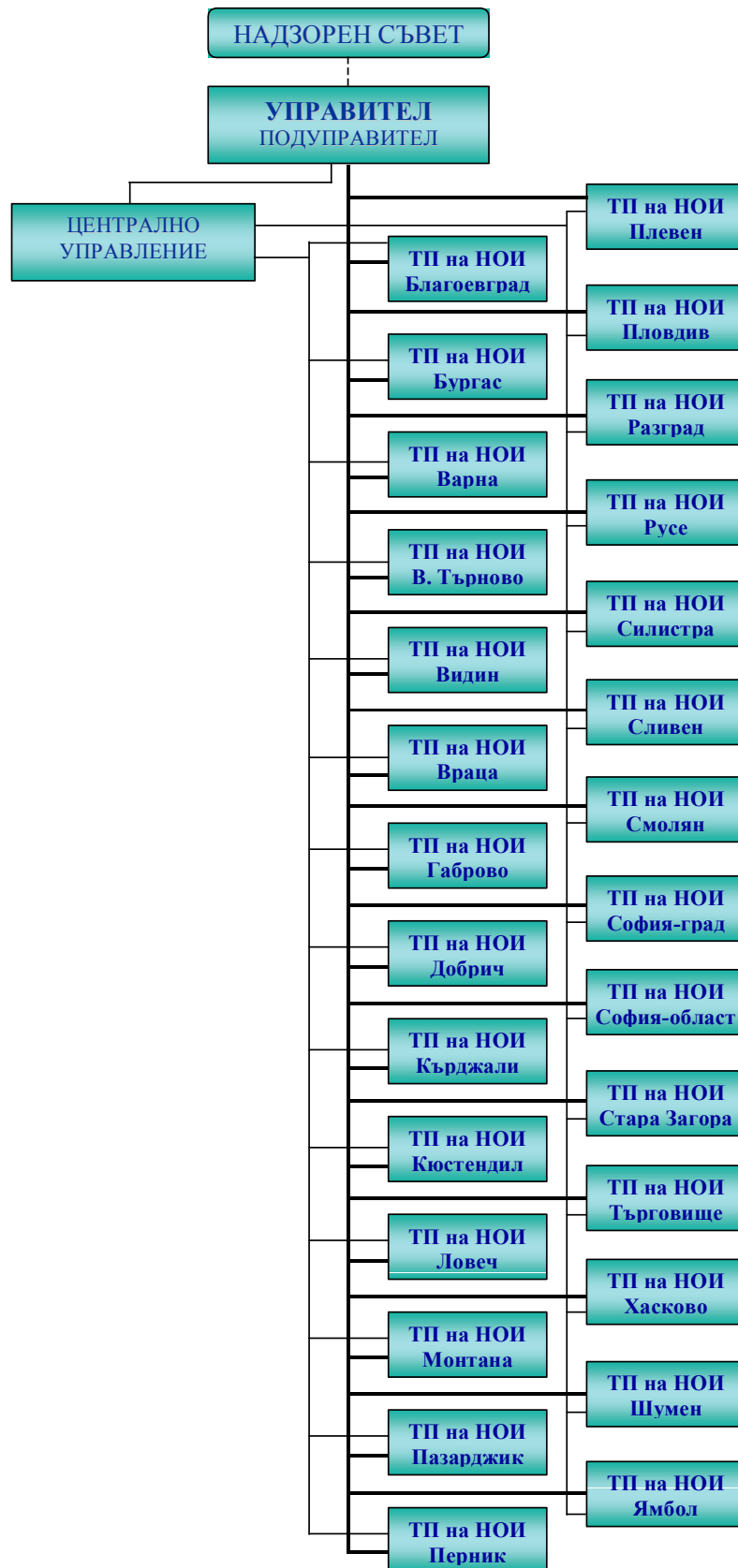
НОИ е ориентирана към клиентите институция, осигуряваща регламентирани и качествени услуги. На всички равнища на управление прилага хоризонтална и вертикална координация, определя приоритети, а работата в екип е стил в изпълнението на ежедневните задачи.

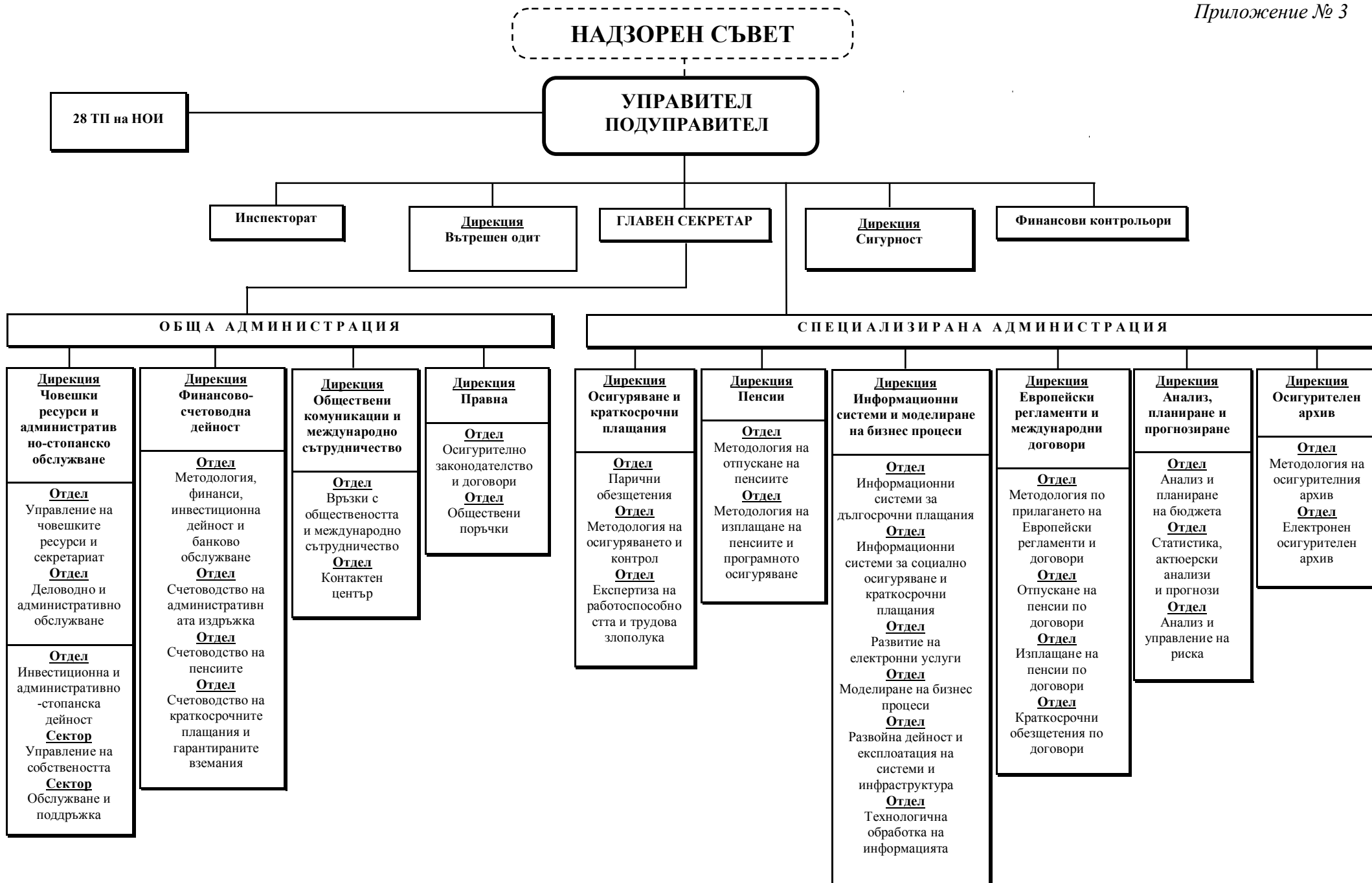
Амбицията на НОИ е да се развива като модерна институция в сферата на публичния сектор. Стремещт на института е към активно сътрудничество и развитие на взаимоотношенията с национални и международни институции, за утвърждаването му като надежен партньор и за създаване на благоприятна среда за модерно управление.

Стратегията на НОИ за периода 2012-2014 г. е базирана на европейски и национални стратегически документи с пряка или косвена връзка със социалното осигуряване и публичния сектор:

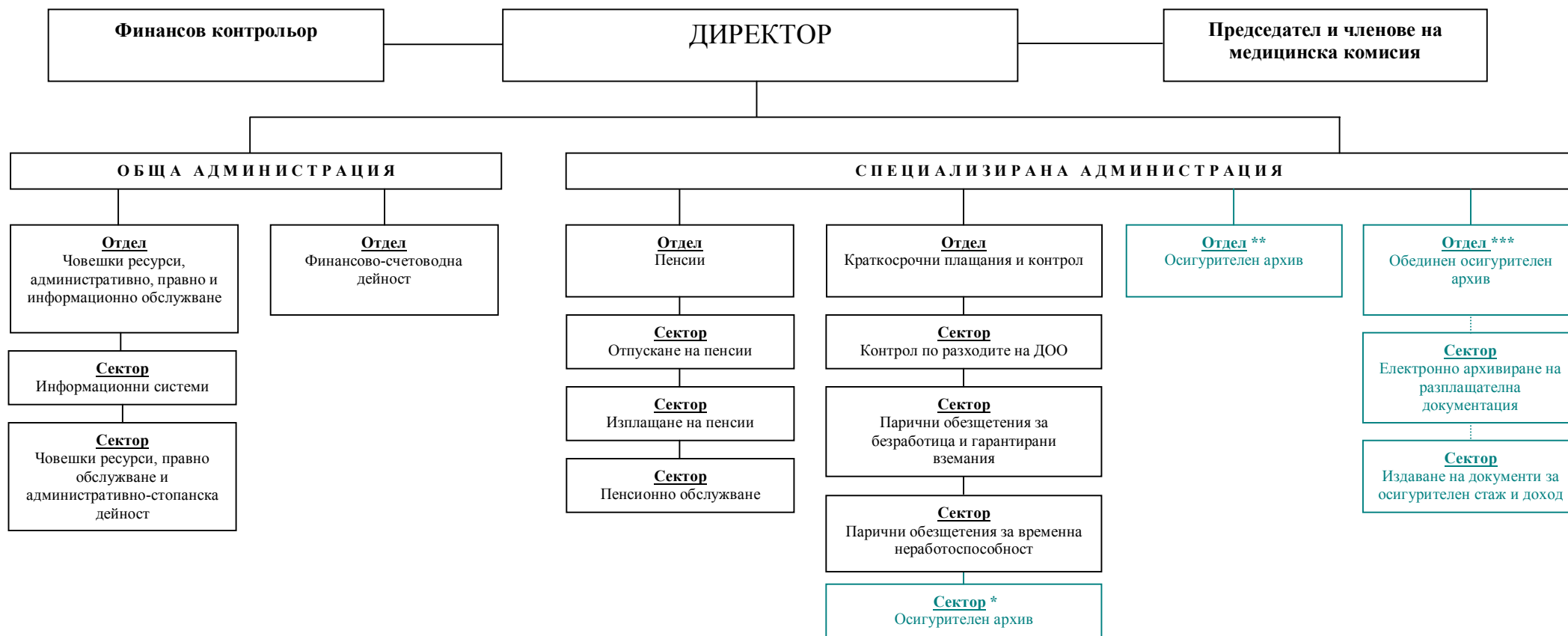
- Европа 2020 – Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж;
- Зелена книга за адекватни, устойчиви и сигурни европейски пенсионни системи;
- Конвергентна програма на Република България 2011-2014 г.;
- Национална програма за реформи 2011-2015 г.;
- Програмата на правителството на Европейското развитие на България.

**Обща организационна схема на
Националния осигурителен институт**

Структура на Териториално поделение на НОИ (РУСО)

* Секторът съществува към отдел “КПК” в 14 ТП на НОИ – Варна, Видин, Враца, Кърджали, Монтана, Пазарджик, Плевен, Русе, Сливен, София-област, Стара Загора, Хасково, Шумен и Ямбол.

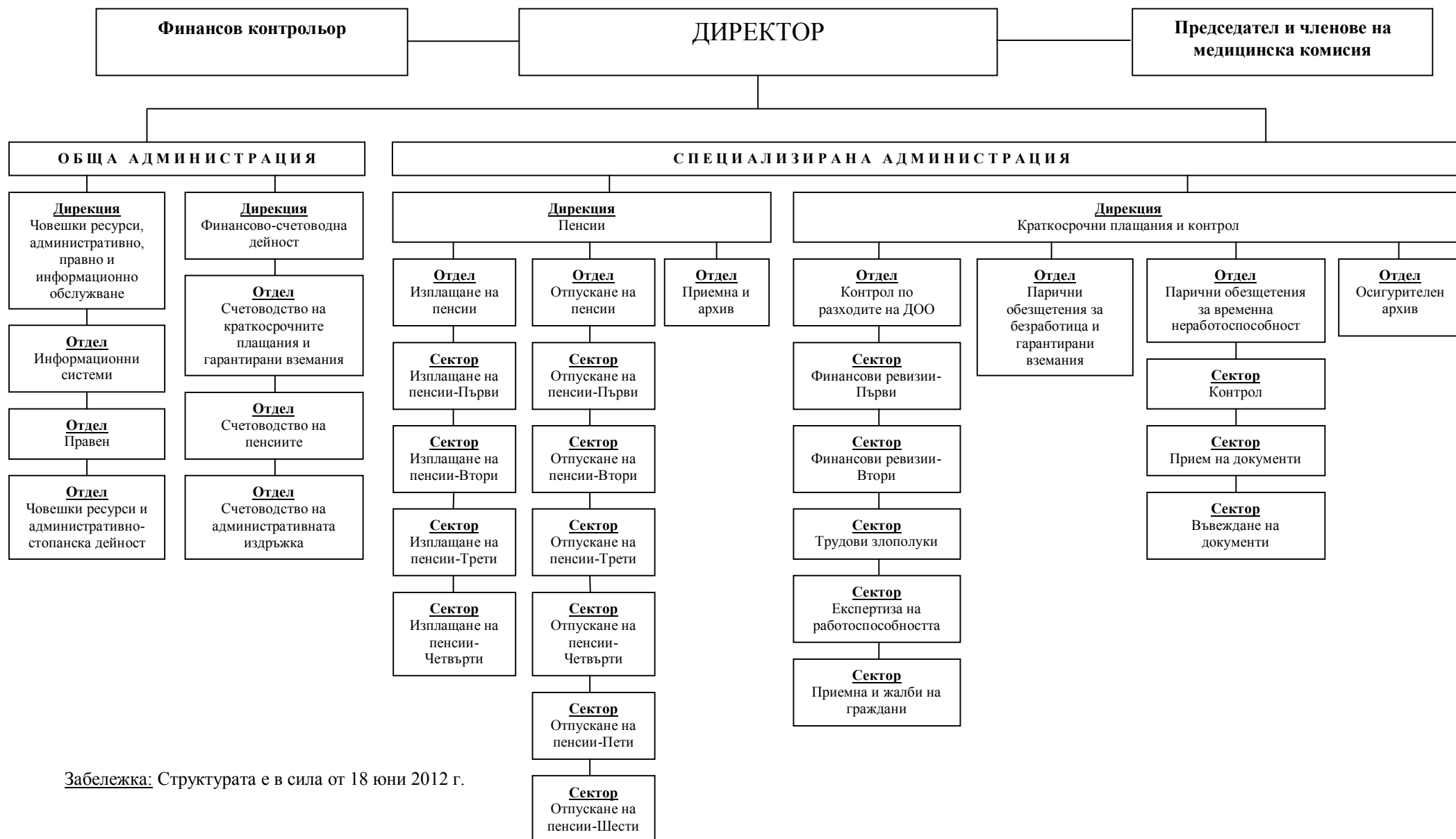
** Отделът съществува към специализираната администрация в 1 ТП на НОИ – Бургас.

*** Отделът съществува към специализираната администрация без обособени сектори в 1 ТП на НОИ – Силистра.

Отделът съществува към специализираната администрация с два обособени сектора в 4 ТП на НОИ – Кюстендил, Ловеч, Пловдив и Търговище.

Забележка: Структурата е в сила от 18 юни 2012 г.

Структура на териториално поделение на НОИ – София-град (СУСО)

Забележка: Структурата е в сила от 18 юни 2012 г.

Списък на членовете на Надзорния съвет на НОИ (към 31.12.2012 г.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Тотю Младенов – Министър на труда и социалната политика

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛИ:

Станимир Цоцов – Българска търговско-промишлена палата

Димитър Манолов – Конфедерация на труда “Подкрепа”

ЧЛЕНОВЕ:

Асия Гонева – Конфедерация на независимите синдикати в България

Димитър Бранков – Българска стопанска камара

Евгений Иванов – КРИБ “Гласът на българския бизнес”

Стефан Василев – Асоциация на индустриалния капитал в България

Зорница Русинова – Министерство на труда и социалната политика

Емил Мирославов – Министерство на труда и социалната политика

Росица Павлова – Министерство на финансите

Красимир Стефанов – Национална агенция за приходите

Галина Маринска – Министерски съвет

Минчо Вичев – Министерство на здравеопазването

Владимир Туджаров – Министерство на икономиката, енергетиката и туризма